

EXPOZIȚIA
RETROSPECTIVĂ
KARL
HÜBNER
(1902-1981)

—

RETROSPEKTIVE
KARL
HÜBNER
(1902-1981)

Brașov 2012

CONSILIUL
JUDEȚEAN
BRAȘOV

MUZEUL
DE ARTĂ
BRAȘOV

**EXPOZITIA
RETROSPECTIVA
KARLO
HÜBNER
(1902-1981)**

**RETROSPEKTIVE
KARL
HÜBNER
(1902-1981)**

EDITURA MUZEULUI DE ARTĂ BRAȘOV

| 2012

**„Expoziția retrospectivă Karl Hübner (1902-1981)” / „Retrospektive Karl Hübner (1902-1981)”, 21.09 – 04.11.2012,
Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt – Director / Direktor Bartha Árpád**

Catalog finanțat de Consiliul Județean Brașov. / Der Katalog wurde mit Unterstützung des Kreisrats Kronstadt herausgegeben.

Expoziție organizată în colaborare cu / Die Ausstellung entstand in Zusammenarbeit mit:

Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Brukenthal Nationalmuseum Hermannstadt - Director General / Direktor Prof. Dr. Sabin Adrian Luca

Muzeul Național Secuiesc Sfântu Gheorghe / Nationales Szeklermuseum Sankt Georgen - Director / Direktor Vargha Mihály

Colecții particulare / Privatsammlungen:

Colecția familiei Hübner Brașov / Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt; Colecția familiei Hübner, Germania / Sammlung der Familie Hübner, Deutschland; Colecția Franz Illi, Brașov / Sammlung Franz Illi, Kronstadt; Colecția Depner-Philippi-Wittstock, Brașov / Sammlung Depner-Philippi-Wittstock, Kronstadt; Colecția Ioan Vlad, Brașov / Sammlung Ioan Vlad, Kronstadt

Mulțumim colaboratorilor expoziției / Wir danken für die Zusammenarbeit:

Franz Illi, Sántha Géza (Muzeul Național Secuiesc Sfântu Gheorghe / Nationales Szeklermuseum Sankt Georgen), Ernst Walter Hübner, Ina Hübner, Dr. Iulia Mesea (Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Brukenthal Nationalmuseum Hermannstadt), Wolfgang Wittstock (Forumul Democrat al Germanilor din România, filiala Brașov / Demokratisches Forum der Deutschen aus Rumänien, Zweigstelle Kronstadt)

Curator expoziție / Kurator der Ausstellung: Radu Popica

Conservare / Konservierung: Delia Marian, Simona Tătaru (Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt), Daniela Moroșanu Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Brukenthal Nationalmuseum Hermannstadt), Orsolya Vinczeffy (Muzeul Național Secuiesc Sfântu Gheorghe / Nationales Szeklermuseum Sankt Georgen)

Restaurare / Restaurierung: Ilie Mitrea, Ioan Muntean, Andrei Popa (Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Nationalmuseum Hermannstadt), Radu Tătaru (Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt)

ISBN 978-606-93303-0-2

Concept și coordonare catalog / Gestaltung und Koordinierung: Radu Popica

Text: Radu Popica

Traducător / Übersetzung: Sunhild Galter

Fișe de catalog / Katalog: Radu Popica

Corectură: Simona Tătaru

Fotografii / Fotos: Alexandru Olănescu (Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Nationalmuseum Hermannstadt), Radu Tătaru (Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt)

DTP Design: Radu Tătaru

Coperta / Umschlag: Sfântul Sebastian (nr. cat. 6) / **Der heilige Sebastian** (Kat.nr. 6)

Cuprins / Inhalt

Karl Hübner (1902-1981)	4
Catalog / Katalog	49
Lista lucrărilor / Werkverzeichnis	72
Bibliografie / Bibliographie	78
Cronologie / Zeittafel	86

Karl Hübner (1902-1981)

Prin experiențele plastice inovatoare și dinamismul vieții artistice, Brașovul s-a afirmat în perioada interbelică ca unul dintre centrele importante ale artei românești. Activitatea generației care a debutat în primul deceniu al secolului XX și a atins maturitatea creatoare după 1918, având ca lideri incontestabili pe Hans Eder (1883-1955) și Hans Mattis-Teutsch (1884-1960), a determinat sincronizarea cu cele mai noi tendințe din arta europeană. Artă abstractă și constructivismul, prin intermediul lui Mattis-Teutsch, expresionismul lui Eder, a cărui influență s-a resimțit într-o manieră difuză și moderată până în deceniul patru, modernismul cu rădăcini în impresionism și postimpresionism, îmbrățișat de majoritatea artiștilor, sunt reperele artei plastice brașovene dintre cele două războaie mondiale. Alături de această generație, în anii '30 își încep cariera și câțiva tineri artiști, dintre care amintim pe Artur Leiter (1904-1987), Harald Meschendörfer (1909-1984) și Friedrich von Bömches (1916-2010), care, deși nu au fost exponenții unei rupturi radicale cu generația anterioară, optând mai degrabă pentru continuitate, au adus un inevitabil suflu nou. Artă lor reflectă adeziunea hotărâtă la valorile modernismului artistic. Mult mai devreme decât în cazul artiștilor din generația vârstnică, parcursul firesc le-a fost perturbat după 1944. Activi și în deceniile de după război, ei au fost ultimii supraviețuitori ai perioadei interbelice. Din această generație de artiști brașoveni face parte și Karl Hübner.

Durch die Neuerungen in der bildenden Kunst und die Dynamik des Kunstlebens erwies sich Kronstadt in der Zwischenkriegszeit als eines der wichtigen Zentren der rumänischen Kunst. Die Tätigkeit der Generation, die im ersten Jahrzehnt des 20. Jh. debütierte und ihre künstlerische Reife nach 1918 erreichte, mit den unbestreitbaren Größen Hans Eder (1883-1955) und Hans Mattis-Teutsch (1884-1960), bedingte die Synchronisation mit den neuesten Tendenzen der europäischen Kunst. Die abstrakte Kunst und der Konstruktivismus eines Mattis-Teutsch, Eders Expressionismus, dessen Einfluss diffus und abgeschwächt bis in die 30er Jahre spürbar war, die im Impressionismus und Postimpressionismus wurzelnde Moderne, der die meisten Künstler anhängen, bilden in der Zwischenkriegszeit die Bezugspunkte der Kronstädter bildenden Kunst. Neben jenen dieser Generation begannen in den 30er Jahren einige junge Künstler ihre Karriere - darunter Artur Leiter (1904-1987), Harald Meschendörfer (1909-1984) und Friedrich von Bömches (1916-2010) - die einen unumgänglichen frischen Wind in die Kunst brachten, auch wenn sie nicht für einen radikalen Bruch mit den Vorgängern, sondern eher für Kontinuität waren. Ihre Kunst widerspiegelt die klare Entscheidung für die Werte der künstlerischen Moderne. Viel früher als bei der älteren Künstlergeneration wurde ihr natürlicher Werdegang nach 1944 gestört. Sie waren die letzten Überlebenden der Zwischenkriegszeit, die auch in den Jahrzehnten

Posteritatea nu a fost întotdeauna dreaptă cu unii artiști. Opera lor a intrat într-un con de umbră, fiind cunoscută doar unui număr restrâns de specialiști, chiar și acestora doar fragmentar. Astfel se prezintă și moștenirea artistică a lui Karl Hübner, împărtășind un destin postum asemănător cu cel al altor artiști brașoveni. În pofida implicării active în viața artistică a Brașovului timp de peste patru decenii, din deceniul patru până spre sfârșitul anilor `70, după trecerea în neființă a beneficiat de o singură expoziție retrospectivă, deschisă în anul 1989. În lucrările care tratează problematica artei plastice transilvănene din secolul trecut numele său este menționat sporadic, aprecierile la adresa creației sale bazându-se pe extrapolarea datelor oferite de un număr limitat de lucrări. Chiar dacă câteva din lucrările sale au figurat în expozițiile organizate în ultimii ani la Sibiu și Brașov¹, aprecierea locului pe care Karl Hübner îl ocupă în cadrul artei românești din secolul XX și a centrului artistic brașovean este profund deficitară. În paginile următoare ne-am propus să corectăm această situație, încercând să oferim o imagine cât mai completă a operei și biografiei lui Karl Hübner.

Karl Hübner s-a născut la Sighișoara în anul 1902, fiind cel de-al cincilea copil al funcționarului financiar Richard Hübner². Talentul l-a moștenit de la mama sa, Rosa (n. Honigberger), profesoară de muzică, care provenea dintr-o familie cu puternice înclinații artistice. Mătușile sale, Selma și Helene, au avut o carieră muzicală de succes, iar unchii artistului, Ernst și Emil, au dovedit în egală măsură talent pentru muzică și pictură.³ În 1906 familia artistului s-a stabilit la Brașov, tatăl artistului încetând din viață cîțiva ani

nach dem Krieg tätig waren. Zu dieser Generation von Kronstädter Künstlern gehört auch Karl Hübner.

Die Nachwelt verfuhr mit einigen Künstlern nicht immer gerecht. Ihr Werk geriet in Vergessenheit, war nur einigen wenigen Fachleuten bekannt, und auch diesen nur fragmentarisch. So geschah es auch mit dem künstlerischen Erbe von Karl Hübner, ein posthumes Schicksal, das es mit dem anderer Kronstädter Künstler teilte. Obwohl er über vier Jahrzehnte lang, aus den 30er bis Ende der 70er Jahre, aktiv am Kronstädter Kunstleben teilnahm, kam es nach seinem Ableben zu einer einzigen, 1989 eröffneten, retrospektiven Ausstellung. In Arbeiten zur Kronstädter bildenden Kunst des vorigen Jahrhunderts wird sein Name nur sporadisch erwähnt, die Besprechungen zu Hübners Werk geben bloß Daten aus einer beschränkten Anzahl von Aufsätzen wieder. Auch wenn einige seiner Werke in den letzten Jahren in Ausstellungen in Hermannstadt und Kronstadt¹ vertreten waren, lässt der Rang, der Karl Hübner im Rahmen der rumänischen Kunst des 20. Jh. und des Kronstädter Kunstzentrums eingeräumt wird, noch zu wünschen übrig. Auf den folgenden Seiten soll diese Situation verbessert und versucht werden, eine möglichst umfassende Übersicht über Karl Hübners Biographie und Werk zu bieten.

Karl Hübner wurde 1902 als fünftes Kind des Finanzbeamten Richard Hübner² in Schäßburg geboren. Das Talent erbte er von seiner Mutter Rosa (geb. Honigberger), eine Musiklehrerin, die aus einer Familie mit ausgeprägten künstlerischen Neigungen stammte. Seine Tanten Selma und Helene hatten eine erfolgreiche Musikkarriere,

mai târziu. Karl Hübner și-a petrecut copilăria la Brașov, unde a urmat studiile primare, gimnaziale (acestea din urmă pentru scurt timp și la Carei) și Școala Superioară Comercială, susținând Bacalaureatul în anul 1920.

Talentul artistic și-l descoperă în anii studiilor gimnaziale, fiind remarcat mai întâi de profesorul său de desen de la Carei. Încurajat de acesta, începe să deseneze după natură. Întors la Brașov beneficiază de îndrumarea unchiului său, Emil Honigberger⁴, după cum mărturisea chiar Karl Hübner într-un interviu⁵. O contribuție la pregătirea sa artistică a avut, fără îndoială, și Ernst Honigberger⁶, afirmat deja în acești ani ca unul dintre cele mai promițătoare talente ale artei plastice transilvănene.

Dificultățile financiare prin care trecea familia nu i-au permis pentru moment să urmeze studii artistice, așa cum și-ar fi dorit. În anii următori a fost nevoit să profeseze mai multe meserii și a efectuat serviciul militar. Nu a renunțat însă la aspirațiile sale, așa cum o dovedesc cele câteva lucrări păstrate din acești ani. Deși lipsit de sprijinul și sfaturile unchiului său, Ernst Honigberger, care din anul 1921 se

die Onkel des Künstlers, Ernst und Emil, stellten gleichermaßen ihr musikalisches und malerisches Talent unter Beweis.³ 1906 lässt sich die Familie in Kronstadt nieder, der Vater verstirbt einige Jahre später. Karl Hübner verbringt seine Kindheit in Kronstadt, wo er Grundschule, Gymnasium (letzteres für kurze Zeit auch in Großkarol), und die Höhere Handelsschule besucht und 1920 die Reifeprüfung ablegt.

Er entdeckt sein künstlerisches Talent, das zuerst seinem Zeichenlehrer aus Großkarol auffällt, während der Gymnasialjahre. Von jenem ermutigt, beginnt er nach der Natur zu zeichnen. Zurück in Kronstadt leitet ihn sein Onkel Emil Honigberger⁴ an, wie Karl Hübner in einem Interview selber erzählt⁵. Seinen Beitrag zu Hübners künstlerischer Ausbildung leistet zweifellos auch Ernst Honigberger⁶, der in jenen Jahren schon als eines der vielversprechendsten Talente der siebenbürgischen bildenden Kunst gilt.

Die damaligen finanziellen Schwierigkeiten der Familie erlauben ihm nicht, Kunst zu studieren, so wie er es gewollt hätte. In den folgenden Jahren übt er mehrere Berufe aus und leistet den Militärdienst. Er gibt seine Bestrebungen jedoch nicht auf, wie es einige erhalten gebliebene Bilder jener Jahre belegen. Trotz der fehlenden Unterstützung und Ratschläge seines Onkels Ernst Honigberger, der sich 1921 in Berlin niederlässt, arbeitet er alleine weiter und belegt per Korrespondenz den „Unterrichtskursus im Zeichnen und Malen“ der Berliner Künstler Albert Knab⁷ und Karl Matthies⁸.

Das erste uns bekannte Werk von Hübner ist eine *Landschaft mit Turm (Rosenuer Burg)*

Il. 1
Ernst Honigberger
în atelier /
Ernst Honigberger
im Atelier
Brașov / Kronstadt
(cca. / um 1908)
Arhiva Franz Illi,
Brașov /
Franz-Illi Archiv,
Kronstadt

stabilise la Berlin, continuă să lucreze singur și urmează prin corespondență „Cursul de desen și pictură” al artiștilor berlinezi Albert Knab⁷ și Karl Matthies⁸.

Prima lucrare pe care o cunoaștem din creația sa este un *Peisaj cu turn (Cetatea Râșnov)* (**Nr. cat. 1, p. 50**), o acuarelă datând din anul 1921. Tot la Râșnov, unde a revenit mereu până în ultimii ani de creație, pictează alte două peisaje, de această dată în ulei. Opțiunea inițială pentru acuarelă se datorează fără îndoială influenței unchiului său, Emil Honigberger, care prefera această tehnică. După plecarea lui Ernst Honigberger la Berlin, moștenind tuburile și pensulele sale, Karl Hübner va deprinde singur tehnica picturii în ulei⁹, fapt trădat de stângăciile sesizabile în primele sale lucrări. Lucrarea definitorie pentru acești ani este un amplu *Peisaj* din anul 1926 (**Nr. cat. 3, p. 51**). Peisajele acestor ani, dar mai ales această din urmă lucrare, indică orientarea fermă spre studiul direct al naturii, valorificat printr-un colorit și o pensulație de factură impresionistă. Lecția impresionistă nu este dusă însă până la ultimele sale consecințe, integritatea și soliditatea formelor fiind menținută. Considerăm că opțiunea pentru impresionism se datorează vocației programatic „realiste” a acestui curent. O asemenea preferință este de altfel firească dacă o privim în contextul epocii, deceniile interbelice fiind perioada în care se produce generalizarea unui „impresionism provincial”¹⁰. Din acești ani datează și un *Autoportret* (**Nr. cat. 2, p. 50**) din care tânărul ucenic în ale artei ne scrutează plin de încredere. Energia și patosul emanate de chipul său ni-l arată determinat să facă pasul hotărâtor spre a deveni

(**Kat. nr. 1, S. 50**), ein Aquarell aus dem Jahre 1921. Ebenfalls in Rosenau, wohin er bis in die letzten Schaffensjahre hinein immer wieder zurückkehrt, malt er zwei weitere Landschaften, diesmal in Öl. Die ursprüngliche Option fürs Aquarell geht sicherlich auf den Einfluss seines Onkels Emil Honigberger zurück, der diese Technik bevorzugt. Nach Ernst Honigbergers Umzug nach Berlin erbt Karl Hübner seine Tuben und Pinsel und bringt sich selber die Technik der Ölmalerei bei⁹, was die erkennbar linkische Ausführung seiner ersten Arbeiten verrät. Die für diese Jahre definitorische Arbeit ist eine großangelegte *Landschaft* aus dem Jahr 1926 (**Kat. nr. 3, S. 51**). Die Landschaften dieser Jahre, vor allem aber das letztgenannte Werk, deuten auf eine entschlossene Hinwendung zum unmittelbaren Studium der Natur, dem mit impressionistisch geprägter Farbgebung und Pinselführung Ausdruck verliehen wird. Die impressionistische Lektion wird jedoch nicht bis zur letzten Konsequenz ausgeführt, da die Integrität und Solidität der Formen beibehalten wird. Wir meinen, dass die Hinwendung zum Impressionismus auf die programmatisch „realistische” Zielsetzung dieser Strömung zurückgeht. Eine solche Vorliebe ist eigentlich im Kontext der Zeit gesehen ganz natürlich, denn die Zwischenkriegsjahre bilden jene Zeitspanne, in der die Verallgemeinerung eines „provinziellen Impressionismus”¹⁰ stattfindet. Aus diesen Jahren stammt auch ein *Selbstbildnis* (**Kat. nr. 2, S. 50**) aus dem uns der junge Lehrling in Kunstdingen voller Vertrauen entgegenblickt. Sein Energie und Pathos ausstrahlendes Gesicht zeigt, wie entschlossen er ist, den entscheidenden Schritt zum wahren Künstlertum zu tun. Die

cu adevărat artist. Prilejul de a-și urma vocația nu a întârziat, în anul 1926, la invitația mătușii sale, Selma Erler-Honigberger, pleacă spre Berlin.¹¹

Când Hübner sosea la Berlin viața artistică a Germaniei trecea prin importante transformări. Refluxul expresionismului devenise manifest. Cu un an mai devreme, în 1925, Gustav Friedrich Hartlaub organizase prima expoziție a *Noii Obiectivități* (Neue Sachlichkeit). Expoziția era expresia dorinței de „întoarcere la ordine”, de respingere a exceselor avangardei, dar se delimita la fel de hotărât și de moștenirea impresionismului. Expozanții erau, în cuvintele lui Hartlaub, cel care a definit noul curent, cei care „s-au întors sau au rămas credincioși pozitivei, tangibilei realități”¹². Gruparea nu beneficia de o coerență estetică solidă sau de un manifest programatic, dar din lucrările artiștilor grupați sub această etichetă se desprind o serie de trăsături comune: verism, obiectivitate, detașare, sobrietate, simplitate, caracter static, etc. Apropierea de realitate se conjugă cu prevalența portretisticii, care constituie principalul obiect de interes pentru majoritatea artiștilor care se aliniază noii direcții („După ce portretul a jucat un rol mai puțin important în expresionism, cubism și arta abstractă, a cunoscut în pictura Noii Obiectivități o renaștere”)¹³. Germania nu era o excepție în peisajul artistic european, *Noua Obiectivitate* încadrându-se în seria realismelor europene interbelice care își propuseseră „să găsească un numitor comun între modernism și spiritul clasic”¹⁴.

Karl Hübner a petrecut aproape un an la Berlin, unde a urmat cursurile unei școli particulare de artă. Studiază cu pictorii Erich Wolfelfeld¹⁵,

Gelegenheit, seiner Berufung zu folgen, ergibt sich im Jahre 1926, als er auf Einladung seiner Tante Selma Erler-Honigberger nach Berlin reist.¹¹

Als Hübner nach Berlin kommt, macht das Kunstleben in Deutschland gerade wichtige Veränderungen durch. Es äußern sich Gegenreaktionen auf den Expressionismus. Ein Jahr zuvor, 1925, hatte Gustav Friedrich Hartlaub die erste Ausstellung der *Neuen Sachlichkeit* veranstaltet. Die Ausstellung war ein Ausdruck des Wunsches nach „Rückkehr zur Ordnung”, der Ablehnung der Exzesse der Avantgarde, grenzte sich aber genau so entschlossen vom impressionistischen Erbe ab. Die Aussteller sind laut Hartlaub, der die neue Strömung definiert, jene, die „der positiven, sinnlich erfassbaren Wirklichkeit treu geblieben oder zu ihr zurückgekehrt waren”¹². Die Gruppe verfügt über keine ausgeprägte ästhetische Kohärenz oder ein programmatisches Manifest, aber aus den Arbeiten der Künstler, die sich unter dieser Bezeichnung zusammenfinden, lassen sich einige gemeinsame Merkmale erkennen: Wahrhaftigkeit, Objektivität, Abgeklärtheit, Ernsthaftigkeit, Einfachheit, statischer Charakter, usw. Die Annäherung an die Realität ergänzt sich mit dem Vorherrschen der Porträtmalerei, der das Hauptaugenmerk der meisten Künstler der neuen Richtung gilt („Nachdem das Porträt im Expressionismus, Kubismus und in der abstrakten Kunst eine weniger bedeutende Rolle gespielt hatte, erlebte es in der Malerei der Neuen Sachlichkeit eine Wiedergeburt”)¹³. Deutschland bildete in der europäischen Kunstlandschaft keine Ausnahme, die *Neue Sachlichkeit* fügte sich in die Reihe europäischer Realismen der

Eugen Spiro¹⁶ și Bató József¹⁷, acesta din urmă jucând un rol mai important în pregătirea sa¹⁸. În capitala Germaniei îl regăsește și pe unchiul său, Ernst Honigberger, de la care continuă să ia lecții de pictură. Nu avem informații concludente care să ne permită să stabilim dacă a frecventat pentru scurt timp și Academia de Arte, dar puținul timp pe care l-ar fi putut petrece aici nu avea cum să lase urme în formația sa.

Nu știm în ce măsură Hübner aproba noile evoluții din arta germană, dar, neîndoindu-ne, nu avea cum să rămână străin de ele, Berlinul fiind unul din principalele centre ale *Noii Obiectivități*. Profesorii săi nu se numărau printre exponenții noului curent. Opțiunile lor stilistice erau diferite. Erich Wolfsfeld era un reprezentant al realismului academist încă în vogă în Germania în primele decenii ale secolului XX. Pictura lui Eugen Spiro integra sugestiile decorative ale Artei 1900, de care a fost apropiat la începutul carierei, într-un cadru postimpresionist. Tot în sfera postimpresionismului se plasau și lucrările lui Bató József.

Numărul redus de lucrări păstrate din această fază a creației lui Hübner face dificil de stabilit în ce măsură a fost influențat de profesorii săi. Ecurile perioadei anterioare se fac încă simțite în acuarela *Peisaj din München (Nr. cat. 4, p. 50)*, dar dispar cu desăvârșire în *Portret de femeie – Margarete Hübner (Nr. cat. 5, p. 51)* și *Natură moartă cu urciur și portocală (Nr. cat. 6, p. 51)*, lucrare datând din anul 1928. Suprafețele de culoare devin mai ample, fiind construite prin tușe largi, iar contururile sunt clar evidențiate, formele dobândind o consistență superioară. De o atenție sporită beneficiază și construcția compozițională.

Zwischenkriegszeit ein, die sich vorgenommen hatten „einen gemeinsamen Nenner zwischen der Moderne und dem Geist der Klassik zu finden“¹⁴.

Karl Hübner verbringt fast ein Jahr in Berlin, wo er Kurse an einer privaten Kunstschule besucht. Er wird von den Malern Erich Wolfsfeld¹⁵, Eugen Spiro¹⁶ und Bató József¹⁷ unterrichtet, letzterer spielte eine besonders wichtige Rolle in seiner Ausbildung¹⁸. In der deutschen Hauptstadt trifft er seinen Onkel Ernst Honigberger wieder, von dem er weiterhin Malunterricht erhält. Es gibt keine aufschlussreichen Informationen darüber, ob er für kurze Zeit auch die Kunstakademie besucht, doch die kurze Zeitspanne, die er dort verbracht haben könnte, hätte in seiner künstlerischen Prägung keinesfalls Spuren hinterlassen können.

Wir wissen nicht, in welchem Maße Hübner die neue Richtung in der deutschen Kunst guthieß, aber er lernte sie zweifellos kennen, da Berlin eines der Hauptzentren der *Neuen Sachlichkeit* war. Seine Lehrer gehörten nicht zu den Vertretern der neuen Strömung; sie hatten andere stilistische Optionen. Erich Wolfsfeld war ein Vertreter des akademischen Realismus, der in den ersten Jahrzehnten des 20. Jh. in Deutschland noch en vogue war. Eugen Spiros Malerei integriert dekorative Anklänge aus der Jugendstil, der er am Anfang seiner Karriere nahestand, in einen postimpressionistischen Rahmen. Ebenfalls in den Bereich des Postimpressionismus gehören auch die Arbeiten von Bató József.

Die geringe Anzahl der aus dieser Schaffensperiode Hübners erhalten gebliebenen Bilder erschwert es, festzustellen, in welchem Maße er von seinen Lehrern beeinflusst wurde.

Impactul instrucției primite la Berlin este vizibil în plusul de siguranță, ezitățile din lucrările de debut dispărând. Lucrările din această perioadă amintesc prin trăsăturile lor de o natură moartă¹⁹ a lui Ernst Honigberger, aflată într-o colecție particulară din Brașov. Puținele lucrări ale lui Honigberger păstrate din acești ani, la care se adaugă frecvența instabilitate stilistică, remarcată și de contemporanii săi²⁰, îngreunează o evaluare exactă a influenței exercitate asupra tânărului său nepot. Putem însă presupune că principala înrâurire asupra picturii lui Hübner era datorată unchiului său. Abandonarea impresionismului este o certitudine, iar acest pas trebuie pus în legătură cu atmosfera din arta germană a vremii. Adoptarea unei maniere picturale care poate fi definită drept „postimpresionistă” este însoțită și de reorientarea tematică dinspre peisaj spre portret și natură moartă.

După un an, dificultățile financiare îl determină să revină la Brașov. Abandonarea studiilor este resimțită cu acuitate. Hübner trece, după propria mărturisire, printr-o „mare criză a vieții”²¹. Nu renunță însă la aspirațiile sale. Hotărăște să-și continue studiile la București, propunându-și să devină profesor de desen. În 1927 se înscrie la Școala de Arte Frumoase. Profesorii săi sunt Gavril Popescu²², Costin Petrescu²³ la clasa de pictură monumentală și Camil Ressa (1880-1962) la pictură. Beneficiază de o bursă și lucrează ca pictor decorator și ilustrator, depășind astfel dificultățile bănești. Poate acum să se dedice exclusiv pregătirii sale artistice, absolvind cursurile Școlii de Arte Frumoase în doar trei ani. Pe lângă pictura de șevalet, studiază pictura decorativă și gravura.²⁴ Prima prezentă

Anklänge an die vorherige Periode finden sich noch im Aquarell *Ansicht aus München* (Kat. nr. 4, S. 50), sie verschwinden aber ganz im *Frauenbildnis – Margarete Hübner* (Kat. nr. 5, S. 51) und dem *Stilleben mit Krug und Orange* (Kat. nr. 6, S. 51), aus dem Jahr 1928. Die ausgedehnteren Farbflächen werden mit breitem Pinselstrich ausgeführt, die Konturen klar hervorgehoben, wodurch die Formen eine bessere Konsistenz erhalten. Dem Aufbau der Komposition wird besondere Aufmerksamkeit geschenkt. Die Berliner Ausbildung zeigt sich in der größeren Sicherheit der Ausführung, die Zögerlichkeit der Debütarbeiten verschwindet. Die Arbeiten dieser Periode erinnern an ein *Stilleben*¹⁹ von Ernst Honigberger, das sich in einer Kronstädter Privatsammlung befindet. Die wenigen Arbeiten Honigbergers, die aus jenen Jahren erhalten sind, seine stilistischen Schwankungen, die auch seinen Zeitgenossen auffielen²⁰, erschweren eine genaue Evaluierung des auf den jungen Neffen ausgeübten Einflusses. Wir können aber annehmen, dass die wichtigste Prägung Hübners Onkel zu verdanken ist. Die Abkehr vom Impressionismus ist Fakt und dieser Schritt muss mit der Stimmung in der deutschen Kunstszene jener Zeit in Verbindung gebracht werden. Die Entwicklung eines Malstils der „postimpressionistisch” genannt werden kann, geht mit der thematischen Neuorientierung von der Landschaft zu Porträt und Stilleben einher.

Finanzielle Schwierigkeiten zwingen ihn nach einem Jahr nach Kronstadt zurückzukehren. Das Studium aufzugeben, ist eine einschneidende Erfahrung. Hübner macht eigenen Aussagen nach eine „große Lebenskrise”²¹ durch. Ergibt jedoch die

Într-o expoziție colectivă o înregistrează în anul 1929 la *Salonul Oficial de Desen și Gravură* cu linogravura *Frământare*.²⁵ Cucerit de posibilitățile oferite de capitală, după ce obține diploma de absolvire în anul 1930, decide să rămână la București. Reușește să întretină un atelier propriu și expune regulat în cadrul expozițiilor oficiale în următorii ani (II. 2).

Dintre profesorii săi de la București personalitatea marcantă era Camil Ressu. Devenit în 1925 profesor la Școala de Arte Frumoase, Ressu a format numeroase generații de artiști. Hübner nu era singurul brașovean care studia în atelierul lui Ressu, aici aflându-se în acești ani și Artur Leiter.²⁶ Din *Însemnările*²⁷ lui Ressu putem să ne facem o idee despre cum decurgea procesul de instrucție. Metoda sa de predare era una destul de liberă, fapt ce a făcut ca Ressu să nu aibă epigoni. Important era exemplul și sfaturile oferite studenților, pe care îi încuraja să-și aleagă propriul drum în artă. Ressu insista pe importanța desenului și a meșteșugului temeinic însușit, pe necesitatea ca pictura să rămână întotdeauna fidelă realității. Câteva din aprecierile sale

Hoffnung nicht auf und beschließt, seine Studien in Bukarest fortzusetzen, um Zeichenlehrer zu werden. 1927 schreibt er sich an der Schule der Schönen Künste ein. Seine Lehrer sind Gavril Popescu²², Costin Petrescu²³ in der Klasse für monumentale Malerei und Camil Ressu (1880-1962) in der Malklasse. Er erhält ein Stipendium, arbeitet als Dekorationsmaler und Illustrator und überwindet so die Geldnot. Dadurch kann er sich ausschließlich seiner künstlerischen Ausbildung widmen und in nur drei Jahren die Kurse an der Schule der Schönen Künste abschließen. Außer Staffeleimalerei studiert er auch dekorative Malerei und Gravüre.²⁴ Die erste Teilnahme an einer kollektiven Ausstellung findet im Jahr 1929 beim *Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik* mit dem Linolschnitt *Unruhe* statt.²⁵ Von den in der Hauptstadt gebotenen Möglichkeiten beeindruckt, beschließt er 1930, nach Erhalt des Abschlussdiploms, in Bukarest zu bleiben. Es gelingt ihm, ein eigenes Atelier zu führen und in den folgenden Jahren stellt er regelmäßig im Rahmen offizieller Ausstellungen aus (Abb. 2).

Eine markante Persönlichkeit unter seinen Bukarester Professoren war Camil Ressu. Seit 1925 als Professor an der Schule der Schönen Künste tätig, prägte er eine Vielzahl von Künstlergenerationen. Hübner war nicht der einzige Kronstädter, der in Ressus Atelier lernte, auch Artur Leiter war in jenen Jahren dort.²⁶ Aus Ressus *Aufzeichnungen*²⁷ können wir uns ein Bild vom Ablauf der Ausbildung machen. Seine Unterrichtsmethode war ziemlich frei, so dass Ressu keine Epigonen hatte. Sein Vorbild und seine Ratschläge waren wichtig für die Studenten, denen er Mut machte, in der Kunst ihren eigenen

teoretice stau mărturie pentru această concepție: „Desenul nu este un bastard al picturii, el se dezvoltă singur în absolutul lui și este complet fără să împrumute nimic de la pictură. (...) Pictorul realist privește cu atenție modelul și îl zugrăvește cu atât mai veridic cu cât influența imaginii și impresiei lui subiective intervin mai puțin”²⁸. Aceasta credem că este și lecția pe care Hübner și-a însușit-o în acești ani.

În primii ani ai deceniului patru, Karl Hübner lucrează cu o energie frenetică. Odată procesul de instrucție încheiat, stăpâna cu siguranță tehnica desenului și a picturii. Sosise momentul să-și contureze o modalitate de expresie proprie. Optează cu hotărâre pentru realism, direcție pe care o va urma fără abateri până la sfârșitul anilor `60. Concepția sa artistică, care începe să se cristalizeze acum, poate fi definită ca un „realism clasicizant”²⁹.

La sfârșitul anilor `20 și începutul anilor `30 ai secolului trecut se resimte și în pictura românească pătrunderea „noului clasicism”. La nivel european „o concepție despre pictură în care conformitatea cu realul era mai riguros urmărită în spiritul noului ideal al întoarcerii la clasicism”³⁰ s-a afirmat încă de la începutul deceniului trei. În arta românească noua orientare va avea ecou în principal în rândurile tinerilor artiști care debutează după 1925: Alexandru Phoebus, Tache Soroceanu, Tache Papatriandafil, Paul Miracovici, Anastase Demian, Cassilda Miracovici, Gheorge Labin, Nina Arbore, Tasso Marchini. Cu excepția lui Tasso Marchini, student la Școala de Arte Frumoase din Cluj, ceilalți participau activ la viața artistică bucureșteană. Majoritatea celor amintiți se vor reuni din 1931 în cadrul expozițiilor

Weg zu wählen. Ressa bestand auf der Wichtigkeit der Zeichnung und dem gründlich angeeigneten handwerklichen Können, auf der Notwendigkeit einer wirklichkeitsgetreuen Malerei. Einige seiner theoretischen Aussagen bekräftigen diese Auffassung: „Die Zeichnung ist kein Bastard der Malerei, sie entwickelt sich selbständig in ihrer Absolutheit und ist vollständig ohne etwas von der Malerei zu leihen. (...) Der realistische Maler betrachtet das Modell aufmerksam und stellt es umso wahrheitsgetreuer dar, je geringer der Einfluss seines subjektiven Bildes und Eindrucks ist”²⁸. Das ist unserer Meinung nach auch die Lektion, die Hübner in jenen Jahren verinnerlicht hat.

In den ersten Jahren des vierten Jahrzehnts arbeitet Karl Hübner mit frenetischer Energie. Nach Abschluss der Ausbildung beherrscht er die Techniken der Zeichnung und der Malerei. Es ist an der Zeit eine eigene Ausdrucksweise zu finden. Er entscheidet sich für den Realismus, den er ohne Abweichungen bis Ende der 60er Jahre beibehalten wird. Seine künstlerische Auffassung, die sich nun herauszubilden beginnt, kann als „klassisierender Realismus” bezeichnet werden²⁹.

Ende der 20er und Anfang der 30 Jahre des vorigen Jahrhunderts macht sich auch in der rumänischen Malerei das Eindringen des „neuen Klassizismus” bemerkbar. Auf europäischer Ebene hatte sich schon zu Beginn des dritten Jahrzehnts „eine Auffassung der Malerei, in der die Übereinstimmung mit der Wirklichkeit im Sinne des neuen Ideals der Rückkehr zum Klassizismus angestrebt wurde”³⁰ etabliert. In der rumänischen Malerei findet

organizate de *Grupul Nostru*. Gruparea nu avea un program clar definit, refuzând hotărât un „crez artistic” dogmatic. „Toți membrii care formează asociația aceasta, sau (sic!) găsit strânsi laolaltă spontan, fără pregătirile de rigoare, fără discuții interminabile asupra crezurilor de artă. <<Grupul Nostru>> numără câțiva artiști din aceeași generație, toți cu o activitate recunoscută ; ei n`au făcut salturi gigantice, cu prăpăstii între ele, nu s`au schimbat de la an la an. Nu în jocuri de o clipă, în figure acrobatice de desen ori de culoare, își irosește viața un artist adevărat, un artist care are de spus ceva cinstit, umanității de totdeauna”³¹. Reiese din această declarație de principii că grupul își propunea să promoveze o artă obiectivă, sobră, echilibrată și sinceră, respectuoasă față de „idealul picturii din vremurile vechi”, prețuind meșteșugul temeinic.³² „Grupul Nostru” se delimita de filonul impresionist și postimpresionist, predominant în pictura românească interbelică, dar și de manifestările avangardei. Deși neafirmat răspicat în luările de poziție teoretice, „subiacent, funcționa un crez estetic comun, o ideologie...”³³, care poate fi dedusă din lucrările membrilor grupului în care regăsim trăsături comune cu cele ale diferitelor realisme interbelice europene: accentuarea rolului desenului, modelarea hieratică, sculpturală și stilizată a formelor, cromatica sobră, detașarea față de motiv, formule compoziționale statice și clare, etc.

Fără îndoială, Hübner cunoștea lucrările artiștilor amintiți mai sus, prezente în expozițiile oficiale și în cele organizate sub egida *Grupului Nostru*, dar ceea ce-l va determina să urmeze o cale apropiată în pictură nu va fi imitarea

die neue Orientierung vor allem in den Reihen der jungen, nach 1925 debütierenden Künstler Adepten: Alexandru Phoebus, Tache Soroceanu, Tache Papatriandafil, Paul Miracovici, Anastase Demian, Cassilda Miracovici, Gheorge Labin, Nina Arbore, Tasso Marchini. Mit Ausnahme von Tasso Marchini, Student der Schule der Schönen Künste in Klausenburg, nehmen die anderen aktiv am Bukarester Kunstleben teil. Die Mehrheit der oben Genannten findet ab 1931 in den von *Grupul Nostru (Unsere Gruppe)* organisierten Ausstellungen zusammen. Die Gruppe hat kein klar umrissenes Programm, sondern lehnt eine dogmatische Kunstauffassung entschlossen ab. „Alle Mitglieder, die diesen Verein bilden, haben sich spontan zusammengefunden, ohne die entsprechenden Vorbereitungen, ohne endlose Diskussionen über ihre künstlerische Sicht. <<Grupul Nostru>> zählt einige Künstler derselben Generation, alle mit einer anerkannten Tätigkeit; sie haben keine gigantischen Sprünge gemacht, mit Schluchten dazwischen, sie haben sich nicht von Jahr zu Jahr verändert. Nicht in Spielen des Augenblicks, in akrobatischen Zeichen- oder Farbfiguren verschwendet ein wahrer Künstler sein Leben, ein Künstler, der der Menschheit ehrlich etwas zu sagen hat”³¹. Aus dieser prinzipiellen Erklärung geht hervor, dass die Gruppe eine objektive, ausgewogene, ehrliche Kunst fördern, das “Ideal der Malerei aus alten Zeiten” respektieren will und Wert auf gutes handwerkliches Können legt.³²*Grupul Nostru* grenzt sich von der vorherrschenden impressionistischen und postimpressionistischen Tendenz der rumänischen Malerei der Zwischenkriegszeit, aber auch von den

ținerilor săi confracți, ci o convergență spontană către un ideal estetic asemănător, stimulată și de climatul favorabil unei astfel de orientări din arta europeană, la care considerăm că se adaugă și o certă înclinație personală. Exemplul oferit de artiștii din generația sa, nu putea decât să-i confirme justetea alegerii și să-l încurajeze să urmeze această direcție. De altfel, nu avem informații cu privire la legături cu artiștii *Grupului Nostru*, tânărul artist brașovean preferând să se țină departe de orice afiliere.

Traversând o perioadă de căutări și frământări, de neliniște creatoare, nu este surprinzătoare indecizia stilistică care caracterizează lucrările lui Hübner din anii '30. Amplitudinea acestor oscilații este însă limitată, rămânând circumscrie cu strictete cadrul realist. Într-o lucrare din 1930, *Familie* (Nr. cat. 7, p. 53), monumentalitatea gravă a figurilor amintește de pictura lui Resso. Grupul din prim-plan, căruia îi sunt conferite vădite conotații religioase, se conturează însă pe un fundal în care universul rural, preferat de Resso, face loc unui peisaj industrial. Hübner se distanțează astfel de

Ausdrucksformen der Avantgarde ab. Obwohl nicht explizit in theoretischen Erklärungen ausgedrückt, „gibt es unterschwellig eine gemeinsame, ästhetische Sicht, eine Ideologie ...“³³, die aus den Arbeiten der Gruppenmitglieder abgeleitet werden kann, in der sich gemeinsame Züge mit den verschiedenen europäischen Realismen der Zwischenkriegszeit wiederfinden: die Betonung der Rolle der Zeichnung, die statische, skulpturmäßigstilisierte Modellierung der Formen, die verhaltene Farbgebung, der Abstand zum Motiv, statische, klare Kompositionsformeln, usw.

Hübner kannte zweifellos die in offiziellen und unter der Schirmherrschaft von *Grupul Nostru* organisierten Ausstellungen vertretenen Arbeiten der oben genannten Künstler, was ihn aber dazu bewegte, einen ähnlichen Weg in der Malerei einzuschlagen, war nicht die Nachahmung seiner jungen Mitbrüder, sondern eine spontane Konvergenz zu einem ähnlichen ästhetischen Ideal, angeregt durch das einer solchen Kunstrichtung günstige Klima, zu dem sich unserer Meinung nach eine starke, persönliche Neigung gesellte. Das von den Künstlern seiner Generation gebotene Beispiel konnte die Richtigkeit der Wahl nur bestätigen und ihn darin bestärken, diesen Weg zu gehen. Außerdem haben wir keine Informationen über Verbindungen zu den *Grupul Nostru*-Künstlern; der junge Kronstädter Künstler zog es vor, sich von aller Teilhabe fernzuhalten.

Da er eine Periode der Suche und schöpferischen Unruhe durchlebte, überrascht die stilistische Unentschlossenheit, die Hübners Arbeiten aus den 30er Jahren kennzeichnet,

II. 3
Căruță cu
busteni /
Wagen mit
Holzstämmen
1933
Ulei pe lemn /
Öl auf Holz
70 x 95 cm
Muzeul Național
Brukenthal Sibiu /
Brukenthal
Nationalmuseum
Inv. nr. 2176

generația maestrului său, atrasă aproape exclusiv de valorile tradiționale ale satului românesc. Orientarea spre o tematică care integrează elemente specifice modernității este confirmată și de alte două lucrări datând din același an, un *Peisaj industrial și Muncitori în construcții* (II. 10 și 11, p. 35). În *Muncitori în construcții* modelajul formelor tinde spre volume rotunjite, masive, pe care le întâlnim și în *Căruță cu bușteni* (II. 3, p. 14), lucrare aflată în colecția Muzeului Național Brukenthal, în care însă subiectul este extras din spațiul rural, la fel ca în *Strângătoare de vreascuri* (Nr. cat. 10, p. 52). În epocă o viziune stilistică apropiată și o tematică asemănătoare, reflectând preocupări legate de consecințele sociale ale industrializării, întâlnim la Alexandru Phoebus.³⁴ Printre lucrările de pictură și grafică expuse de Hübner în acești ani se regăsesc de altfel mai multe scene de muncă³⁵ și alte subiecte inspirate de realitatea cotidiană.³⁶

Tematica ancorată în modernitate, cu tente sociale, este contrabalansată de lucrări cu temă religioasă și mitologică. Dintre acestea se remarcă *Sfântul Sebastian* (Nr. cat. 9, p. 54), lucrare de o importanță deosebită în creația lui Hübner, asupra căreia vom reveni ulterior. Subiectele religioase și mitologice sunt abordate și în grafica acestor ani, multe dintre ele fiind studii pregătitoare pentru ample compoziții picturale (*Sfântul Sebastian, Răstignire, Leda*).³⁷ Remarcabilă este *Răstignirea* expusă la *Salonul Oficial de Desen și Gravură* din 1932 (II. 5, p. 22), a cărei schemă compozițională a fost reluată ulterior și în alte lucrări cu același subiect. Ambivalența tematică, care va rămâne o caracteristică a operei sale, izvorăște din contradicția implicită

nicht. Die Amplitude dieser Schwankungen ist jedoch beschränkt und bleibt dem realistischen Rahmen streng eingeschrieben. In einer Arbeit von 1930, *Familie* (Kat. nr. 7, S. 53), erinnert die ernste Monumentalität der Figuren an Ressus Malerei. Die Gruppe im Vordergrund, der erkennbare religiöse Konnotationen verliehen werden, konturiert sich jedoch vor einem Hintergrund, in dem das von Ressu bevorzugte Dorfleben einer Industrielandschaft weicht. Hübnerdistanziert sich auf diese Weise von der Generation seines Lehrmeisters, die sich fast ausschließlich zu den traditionellen Werten des rumänischen Dorfes hingezogen fühlte. Seine Hinwendung zu einer Thematik, die der Moderne eigene Elemente integriert, erweist sich auch an zwei anderen Arbeiten aus demselben Jahr, eine *Industrielandschaft* und *Bauarbeiter* (Abb. 10 und 11, S. 35). In *Bauarbeiter* strebt die Formgebung zu abgerundeten, massiven Körpern, wie wir sie auch im Bild *Wagen mit Baumstämmen* (Abb. nr. 3, S. 14) antreffen, das zum Bestand des Brukenthal Nationalmuseums gehört, wo das Thema jedoch dem dörflichen Raum entstammt, wie auch bei der *Reisigsammlerin* (Kat. nr. 10, S. 52). Eine ähnliche Thematik und stilistische Vision, die die Beschäftigung mit den sozialen Folgen der Industrialisierung widerspiegelt, finden wir in jener Zeit auch bei Alexandru Phoebus.³⁴ Unter den von Hübner in jenen Jahren ausgestellten Gemälden und Grafiken finden sich übrigens auch mehrere Arbeitsszenen³⁵ und andere aus dem Alltag inspirierte Motive.³⁶

Die sozialkritisch angehauchte, in der Moderne verankerte Thematik wird von Arbeiten mit religiösen und mythologischen

a „clasicismului modern” îmbrățișat de Hübner, care aspira spre arta clasicismului, dar dorea să rămână ancorat în realitățile lumii moderne.

Pe seama căutărilor stilistice specifice acestor ani trebuie să punem și tentația primitivismului, de care de altfel nu erau străini și alți artiști din epocă, evidențiată de două lucrări din colecția Muzeului de Artă Brașov, *Cuptor în Dobrogea și Căraușii* (Nr. cat. 16, și 22, p. 60). Frapează simplitatea deliberată a formelor și a compoziției, simbolismul naiv al contopirii omului cu natura și culorile intense, de tendință fovă. O astfel de opțiune este numai la o primă vedere surprinzătoare, Robert Goldwater, unul dintre exegeții fenomenului, considerând că primitivismul face parte din natura esențială a artei moderne.³⁸ Recursul la primitivism era privit ca o modalitate de a atinge o „sinceritate absolută în expresie și puritate a sentimentului”³⁹. Prezența unui substrat primitivist în pictura lui Hübner este remarcată și de criticii din epocă. Cu prilejul expoziției deschise la București în 1936, exagerând în mod vădit, un critic remarca: „E un primitivist sălbatic și pur în același timp reducând, ori valorificând talentul și arta la o forță primară a naturii”⁴⁰.

Alte lucrări din această perioadă se plasează pe linia unui realism sobru și obiectiv, Hübner evitând să recurgă la deformări formale sau exacerbări volumetrice. Structura compozițională se caracterizează prin echilibru și claritate, iar gama cromatică este una temperată. Aceste lucrări prefigurează evoluția spre o expresie stilistică mai coerentă, fără a deveni întru-totul unitară, adoptată în intervalul cuprins între mijlocul deceniului patru și 1944.

Motiven ergänzt. Unter diesen sticht *Der heilige Sebastian* (Kat. nr. 9, S. 54) hervor, eine ausnehmend wichtige Arbeit aus Hübners Werk, auf die noch zurückgekommen wird. Religiöse und mythologische Themen werden auch in der Grafik jener Jahre behandelt, wobei viele von ihnen Vorarbeiten zu umfassenden Gemäldekompositionen bilden (*Der heilige Sebastian, Kreuzigung, Leda*).³⁷ Bemerkenswert ist die 1932 im *Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik* ausgestellte *Kreuzigung* (Abb. 5, S. 22), deren Komposition später in anderen Arbeiten zum selben Thema wieder aufgenommen wird. Die für Hübners Werk charakteristische thematische Ambivalenz entspringt dem „modernen Klassizismus” (dem er anhing) immanenten Widerspruch zwischen dem Streben nach klassischer Kunst und dem Wunsch, in der Wirklichkeit der modernen Welt verankert zu bleiben.

Der für jene Jahre spezifischen stilistischen Suche ist auch die Versuchung durch den Primitivismus anzurechnen, dem übrigens auch andere Künstler der Epoche nicht fremd blieben, erkennbar in zwei Werken aus dem Bestand des Kronstädter Kunstmuseums, *Backofen in der Dobrudscha* und *Die Lastenträger* (Kat. nr. 16, und 22, S. 60). Die gewollte Einfachheit der Formen und der Komposition, der naive Symbolismus der Verschmelzung des Menschen mit der Natur und die leuchtenden Farben fauvistischer Prägung verblüffen. Eine solche Wahl wirkt jedoch nur auf den ersten Blick überraschend, denn Robert Goldwater, einer der Exegeten dieses Phänomens, meint, der Primitivismus sei essentieller Bestandteil der Kunst der Moderne.³⁸

II. 4
Expoziția personală
Karl Hübner /
Einzelausstellung
Karl Hübner
Brașov / Kronstadt,
Reduta / Redoute
(1933)
Arhiva Franz Illi,
Brașov /
Franz-Illi Archiv,
Kronstadt

La sfârșitul anului 1932 Karl Hübner părăsește Bucureștiul. Reîntors la Brașov nu alege cariera de profesor de desen pentru care se pregătise, preferând să activeze ca artist liber profesionist.⁴¹ Încrezător în progresele înregistrate până în acel moment, își propune să-și prezinte creația publicului. În 1933 deschide o primă expoziție personală la Brașov (II. 4). În anii următori expune la Brașov, Sibiu, București și Cluj.

Debutul său expozițional nu trece neobservat, fiind semnalat în paginile *Kronstädter Zeitung*⁴². Cronica expoziției insistă asupra legăturilor cu pictura lui Ernst Honigberger și remarcă multitudinea direcțiilor prezente în creația tânărului artist, căruia îi anticipează un parcurs promițător.⁴³ De succes și aprecieri elogioase s-a bucurat și expoziția deschisă la Sibiu în 1935, cu acest prilej Muzeul Brukenthal achiziționând lucrarea *Sfântul Sebastian*. „Cu acest tânăr pictor brașovean o nouă și promițătoare stea a răsărit pe firmamentul artei noastre”⁴⁴, se afirmă în cronică apărută într-un cotidian local. Un test deosebit de important îl va constitui însă expoziția organizată anul următor la Sala Dalles din București. Dacă la Brașov și Sibiu

Das Zurückgreifen auf den Primitivismus wurde als Möglichkeit betrachtet, eine „absolute Ehrlichkeit in Ausdruck und Reinheit des Gefühls“ zu erreichen³⁹. Schon die Kritiker seiner Zeit bemerkten einen unterschweligen Primitivismus in Hübners Malerei. Anlässlich einer 1936 in Bukarest eröffneten Ausstellung meint ein Kritiker offensichtlich übertreibend: „Er ist ein wilder und reiner Primitivist, der Talent und Kunst auf eine Urkraft der Natur reduziert und zugleich als solche einsetzt”⁴⁰.

Andere Arbeiten aus dieser Periode ordnen sich einem ernsten, objektiven Realismus unter, Hübner vermeidet dabei Formabweichungen oder übertriebene Größenverhältnisse. Die Komposition ist von Gleichgewicht und Klarheit geprägt, die Farbpalette moderiert. Diese Arbeiten weisen schon auf den kohärenteren, jedoch nicht ganz einheitlichen stilistischen Ausdruck, den er ab Mitte der 30er Jahre bis 1944 pflegte.

Ende des Jahres 1932 verlässt Karl Hübner Bukarest. Zurück in Kronstadt wählt er jedoch nicht den Beruf eines Zeichenlehrers, für den er ausgebildet ist, sondern zieht es vor, als freischaffender Künstler zu wirken.⁴¹ Im Vertrauen auf die gemachten Fortschritte, beschließt er, sein Werk dem Publikum vorzustellen. 1933 eröffnet er seine erste eigene Ausstellung in Kronstadt (Abb. 4). In den folgenden Jahren stellt er in Kronstadt, Hermannstadt, Bukarest und Klausenburg aus.

Sein Ausstellungsdebüt bleibt nicht unbemerkt, sondern wird in der *Kronstädter Zeitung* besprochen⁴². Die Rezension betont die Bezüge zu Ernst Honigbergers Gemälden und

artistul se bucurase de o apreciere unanimă, confruntarea cu criticii și publicul din capitală s-a dovedit mult mai dificilă. Deși îi apreciază desenul corect și precis, siguranța construcției compoziționale și originalitatea concepției, criticii bucureșteni subliniază diferența radicală dintre pictura lui Hübner și evoluția generală a picturii românești din epocă. George Oprescu îl consideră „strein de mentalitatea noastră”⁴⁵, iar un alt critic consideră că pictura artistului brașovean este „departe de a se conforma nu numai tradiției picturii românești, dar nici modului curent cum se face pictura la noi, și nici exigențelor și gustului publicului nostru”⁴⁶. O astfel de perspectivă a făcut ca, în mod eronat, trăsăturile lucrărilor sale să fie atribuite influenței directe a școlii germane de pictură pe care Hübner ar fi asimilat-o la Berlin, după încheierea studiilor în țară.⁴⁷ I se reproșează coloritul convențional și strident, excesul de raționalitate și redarea mult prea minuțioasă a detaliilor. O astfel de raportare la opera lui Hübner nu este deloc surprinzătoare. „Noul clasicism” a rămas marginal în pictura românească interbelică, fiind îmbrățișat doar de un număr restrâns de artiști și respins de majoritatea criticilor de artă din epocă, rămași fideli direcțiilor picturii românești care, pe filieră franceză, descindeau din impresionism și postimpresionism. Cu toate că unele din reproșurile aduse nu sunt nefondate, putem pune mai degrabă această atitudine pe seama unei puternice prejudecăți la adresa noii orientări artistice, considerată ca fiind în disonanță cu spiritul artistic românesc, mai ales că în anii de când părăsise Bucureștiul, apropierea lui Hübner de realism se adâncise în raport cu pictura practică de colegii săi de

bemerkte die Vielzahl an Strömungen im Schaffen des jungen Künstlers, dem ein vielversprechender Werdegang vorausgesagt wird.⁴³ Auch die 1935 in Hermannstadt eröffnete Ausstellung erfreut sich eines guten Erfolgs und lobender Kritiken, bei der Gelegenheit kauft das Brukenthal Museum das Bild *Der heilige Sebastian*. „Mit diesem jungen Kronstädter Maler ist ein neuer, verheißungsvoller Stern auf unserem Kunsthimmel aufgegangen”⁴⁴, steht in der Ausstellungsbesprechung einer lokalen Tageszeitung. Einen besonders wichtigen Test stellt jedoch die im folgenden Jahr im Dalles-Saal in Bukarest organisierte Ausstellung dar. Während sich der Künstler in Kronstadt und Hermannstadt allgemeiner Anerkennung erfreut hatte, erwies sich die Begegnung mit den Kritikern und dem Publikum der Hauptstadt als ungemein schwieriger. Obwohl sie die genaue und korrekte Zeichnung, die Sicherheit der Komposition und die Originalität der Auffassung schätzen, unterstreichen die Bukarester Kritiker den radikalen Unterschied zwischen Hübners Bildern und der allgemeinen Entwicklung in der zeitgenössischen rumänischen Malerei. George Oprescu empfindet ihn als „unserer Mentalität fremd”⁴⁵, während ein anderer Kritiker zur Malweise des Kronstädter Künstlers meint, sie sei „fern davon sich der Tradition der rumänischen Malerei anzugleichen, auch nicht der Weise, wie jetzt bei uns gemalt wird und auch nicht den Erwartungen und dem Geschmack unseres Publikums”.⁴⁶ Aus dieser Sichtweise heraus wurden die Charakteristiken seiner Arbeiten, fälschlicherweise, dem unmittelbaren Einfluss der deutschen Malschule zugeschrieben, die sich Hübner nach dem hiesigen Studienabschluss in

generație activi încă aici. După București urmează confruntarea expozițională cu publicul din Cluj, unde, fără a fi lipsită de unele rețineri, receptarea creației sale a fost mult mai favorabilă. Cronicile dedicate expoziției se raportează la lucrările lui Hübner prin prisma unei presupuse apartenențe la „noua pictură germană”, valorizată de această dată pozitiv în raport cu „manierismul parisian decadent”. Hübner este considerat „o personalitate aplecată spre construcții logice și directive”, dovedind în arta sa „o seninătate clasică”⁴⁸. Semnificativele diferențe de orientare culturală determină, în mod ironic, ca pictura sa să fie apreciată pentru aceleași trăsături pentru care atrăsese critici aspre la București, „culoarea vie, puternică” și „acea grijă pentru amănunt, pentru detaliu în compozițiile sale”⁴⁹.

Karl Hübner era acum un artist cu adevărat matur, reușind să dobândească notorietate și apreciere în mediul cultural transilvănean. Cel mai notabil succes l-a reprezentat achiziționarea lucrării sale, *Sfântul Sebastian*, pentru colecția de pictură modernă a Muzeului Brukenthal. Alegerea lui Rudolf Spek, custodele muzeului, confirma astfel o remarcabilă reușită artistică. Pictată în anul 1931⁵⁰, lucrarea constituie neîndoiește un vârf al creației lui Hübner din acești ani. Compoziția monumentală este dominată de trupul prăbușit al sfântului. Detaliile anatomice sunt redată cu exactitate, într-o manieră sculpturală, stilizată. Dramatismul scenei este potențat de realismul brutal al reprezentării semnelor martiriului și de amplasarea scenei într-un prim-plan accentuat, scos în evidență prin delimitarea tranșantă de fundal, operată prin intermediul arborelui de care este legat sfântul, care acționează ca un

Berlin zu eigen gemacht habe.⁴⁷ Vorgeworfen werden ihm die konventionelle und grelle Farbgebung, der Exzess an Rationalität und die viel zu minutiöse Wiedergabe der Details. Eine solche Beurteilung von Hübners Werk kommt nicht überraschend. „Der neue Klassizismus” blieb in der rumänischen Malerei der Zwischenkriegszeit eine Randerscheinung, wurde nur von wenigen Künstlern gepflegt und von den meisten zeitgenössischen Kritikern abgelehnt, die den auf der französischen Schiene vom Impressionismus und Postimpressionismus herkommenden Richtungen der rumänischen Malerei treu blieben. Obwohl einige der Vorwürfe nicht unbegründet sind, kann man diese Haltung eher einem starken Vorurteil der neuen Kunstrichtung gegenüber zuschreiben. Diese wurde als mit dem rumänischen Kunstsinn im Widerspruch stehend betrachtet, vor allem hatte sich Hübners Annäherung an den Realismus im Vergleich zu der Malweise seiner noch dort tätigen Generationskollegen vertieft, seit er Bukarest verlassen hatte. Nach Bukarest folgt eine Ausstellung in Klausenburg, wo das Publikum mit einigen Vorbehalten seine Werke viel wohlwollender aufnimmt. Die Rezensionen zur Ausstellung beziehen sich auf Hübners Werke durch das Prisma einer vorausgesetzten Zugehörigkeit zur „neuen deutschen Malerei”, die diesmal im Verhältnis zum „dekadenten Pariser Manierismus” positiv gewertet wird. Hübner wird als „eine logischen Gestaltungen zugewandte Persönlichkeit” betrachtet, die in der Kunst „eine klassische Klarheit” bezeugt⁴⁸. Die bedeutenden Unterschiede in der Kulturauffassung führen dazu, dass ironischerweise seine Malweise für

ecran. Prin gestul său, personajul îndurerat ce susține trupul masiv al sfântului atrage atenția asupra dramei în desfășurare. În fundal se conturează un peisaj montan. Cromatica este temperată, culorile fiind distribuite pe suprafețe ample, unitare, imprimând un efect decorativ compoziției. Lucrarea este străbătută de o tensiune „expresionistă”, prezentă și în alte lucrări din acești ani, precum *Mamă în furtună*. Alegerea acestei teme, frecventă în pictura europeană din epoca Renașterii, nu este întâmplătoare. Maeștrii picturii germane din secolele XV-XVI, în primul rând Matthias Grünewald (1470-1528), reprezintă modelul ideal la care Hübner se raportează. O astfel de înrăurire este remarcată și de George Oprescu în cronică pe care o dedică expoziției de la București.⁵¹ *Primăvara*, o lucrare din anul 1936, trădează apelul la o sursă de inspirație apropiată, prezentând analogii formale cu lucrările lui Lucas Cranach cel Bătrân (1472-1553). Realizarea plastică lasă însă de dorit. Schema compozițională din *Sfântul Sebastian* este reluată într-o altă lucrare, *Prometeu*, fără a obține o forță sugestivă similară.

Ajunși în acest punct trebuie să clarificăm în ce măsură se poate vorbi de o influență a expresionismului în creația lui Karl Hübner. Cu prilejul expozițiilor din perioada interbelică, criticii au remarcat în lucrările sale „accentuările expresioniste”⁵² și un „limbaj expresionist al liniilor și culorilor”⁵³, unii considerându-l chiar un veritabil expresionist⁵⁴, iar în literatura de specialitate s-a considerat uneori că opera sa s-ar plasa din punct de vedere stilistic în sfera expresionismului.⁵⁵ Neîndoindu-ne, unele din lucrările sale, mai ales cele din primii ani ai deceniului patru, marcate

die gleichen Charakteristiken geschätzt wird, die in Bukarest harsche Kritik auf sich gezogen hatten: „lebendige, starke Farben” und „jene Sorgfalt für jede Einzelheit, fürs Detail in seinen Kompositionen”⁴⁹.

Karl Hübner war nun ein wahrhaft reifer Künstler, dem es gelungen war im siebenbürgischen Kulturleben Bekanntheit und Anerkennung zu erlangen. Den nennenswertesten Erfolg stellt der Ankauf seines Bildes *Der heilige Sebastian* für die Sammlung moderner Malerei des Brukenthal-Museums dar. Die von Rudolf Spek, dem Museumskustos, getroffene Wahl bestätigt einen bemerkenswerten künstlerischen Werdegang. Das 1931 gemalte Bild⁵⁰, stellt zweifellos einen Höhepunkt in Hübners Schaffen jener Jahre dar. Die monumentale Komposition wird vom zusammengefallenen Körper des Heiligen dominiert. Die anatomischen Details werden in einer stilisierter, skulpturhaften Manier genau wiedergegeben. Die Dramatik der Szene wird von der brutalen, realistischen Darstellung der Märtyrermale gesteigert, ebenso von der Platzierung der Szene in den unmittelbaren Vordergrund, durch die kontrastierende Abgrenzung vom Hintergrund betont, was durch den wie ein Schirmwirkenden Baum, an den der Heilige gebunden ist, erzielt wird. Durch ihre Geste lenkt die trauernde Gestalt, die den massigen Körper des Heiligen stützt, die Aufmerksamkeit auf das dramatische Geschehen. Der Hintergrund zeigt die Konturen einer Berglandschaft. Die Farbgebung ist verhalten, die Farben sind in großen, einheitlichen Flächen aufgetragen und verleihen der Komposition einen dekorativen Effekt. Das Bild ist von einer

de un pregnant sentiment dramatic și, uneori, de anumite deformări formale și excese cromatice, pot să ofere argumente pentru o astfel de apreciere. În acest sens poate fi evocată și înclinația spre primitivism amintită anterior. Cu toate acestea, privind în ansamblu evoluția artistică a lui Hübner, constatăm că nu a fost tentat niciodată să depășească limitele realismului figurativ. Mai mult, apropierea de realism s-a adâncit treptat, fiind dublată de aspirația spre o „artă clasică”. Considerăm că arta lui Hübner este străină de spiritul expresionismului, trăsăturile „expresioniste” din lucrările sale nu pot fi puse în legătură directă cu caracteristicile stilistice și formale ale curentului artistic din Germania începutului de secol XX, datorându-se mai degrabă unei sensibilități artistice proprii. Cel mult putem considera că unele din lucrările sale aparțin unui „realism expresiv”.

Deși nu foarte numeroase, compozițiile cu temă religioasă prezintă interes pentru evoluțiile din creația acestor ani. Abordarea genurilor „mari” ale picturii, practic excluse din repertoriul tematic al artei moderne, indică ambiția lui Hübner de a deveni un pictor „clasic”. Îl va pune însă în fața unor dificultăți de concepție și execuție pentru care nu era pe deplin pregătit. Modelul după care Hübner își va concepe compozițiile religioase este, așa cum am arătat anterior, *Răstignirea* din 1932. Figurilor îndurerate din prim-plan, surprinse într-o atitudine calmă, statică, le este contrapus violent trupul răstignit al lui Isus, în spatele căruia se disting cei doi tâlhari crucificați, dinamismul și dramatismul compoziției fiind puternic accentuat de perspectiva pronunțat ascendentă. Remarcăm că Hübner nu respectă

„expressionistischen” Spannung durchzogen, die auch in anderen Werken jener Jahre aufscheint, wie in *Mutter im Sturm*. Die Wahl dieses in der europäischen Malerei der Renaissance üblichen Sujets ist nicht zufällig. Die Meister der deutschen Malerei des 15. und 16. Jh., vor allem Matthias Grünewald (1470-1528) stellen das Ideal, das Vorbild dar, auf das sich Hübner bezieht. Einen solchen Einfluss stellt auch George Oprescu in seiner Besprechung der Bukarester Ausstellung fest.⁵¹ *Der Frühling*, ein Bild aus dem Jahr 1936, verrät durch formale Analogien zu den Arbeiten von Lucas Cranach d. Ä. (1472-1553) den Bezug zu einer ähnlichen Inspirationsquelle. Die plastische Ausführung lässt jedoch zu wünschen übrig. Das Kompositionsschema des *Heiligen Sebastian* wird in einem anderen Werk, *Prometheus* wieder aufgenommen, ohne jedoch die gleiche suggestive Kraft zu erreichen.

An diesem Punkt muss geklärt werden, in welchem Maße von einem Einfluss des Expressionismus’ auf Hübners Schaffen gesprochen werden kann. Anlässlich der Ausstellungen der Zwischenkriegszeit stellen die Kritiker in seinen Arbeiten „expressionistische Akzentuierungen”⁵² und eine „expressionistische Ausdrucksweise der Linien und Farben”⁵³ fest, einige betrachten ihn sogar als veritablen Expressionisten⁵⁴, und in der Fachliteratur wird sein Werk zuweilen vom Stilistischen her dem Expressionismus zugeordnet.⁵⁵ Zweifellos können einige seiner Arbeiten, vor allem jene vom Anfang der 30er Jahre, die ein prägnantes dramatisches Gefühl, manchmal auch bestimmte formale Verzerrungen und farbliche Exzesse aufweisen, Argumente für eine solche Beurteilung liefern.

iconografia tradițională a temei, preferând să o reinterpreteze dintr-o perspectivă proprie. Tendința de a aglomera în prim-plan numeroase figuri, perspectiva abruptă, forțată, recursul la elemente compoziționale menite să sporească efectul dramatic, sunt trăsături pe care le regăsim în lucrările cu temă religioasă pictate de Hübner. În majoritatea cazurilor însă rezolvarea plastică nu se ridică la înălțimea aspirațiilor, compozițiile având un caracter mai degrabă convențional și artificial (*Prezentarea la templu, Rugăciunea din*

In diesem Sinne kann auch die vorher genannte Neigung zum Primitivismus erwähnt werden. Betrachtet man Hübners künstlerischen Werdegang als Ganzes, stellt man trotz alledem fest, dass er nie versucht war, die Grenzen des figurativen Realismus zu durchbrechen. Vielmehr verstärkte sich stufenweise die Annäherung an den Realismus, noch vertieft von einem Streben nach „klassischer Kunst“. Wir meinen, Hübners Kunst stehe dem Expressionismus fern, die „expressionistischen“ Züge seiner Bilder können nicht direkt mit den stilistischen und formalen Charakteristiken der deutschen Kunstrichtung vom Anfang des 20. Jh. in Bezug gesetzt werden, sondern entspringen eher einer eigenen künstlerischen Empfindung. Man kann höchstens einige der Arbeiten einem „expressiven Realismus“ zuschreiben.

Obwohl nicht sehr zahlreich, sind die Bilder zu religiösen Themen für die Entwicklungslinien jener Jahre bedeutsam. Dass Hübner die „großen“, aus dem thematischen Repertoire der modernen Kunst praktisch ausgeschlossenen Genres der Malerei angeht, weist auf sein Streben hin, ein „klassischer“ Maler zu werden. Das stellt ihn jedoch vor konzeptuelle und Ausführungsschwierigkeiten, auf die er nicht vollständig vorbereitet ist. Das Modell, nach dem Hübner seine religiösen Kompositionen konzipiert, ist, wie schon gesagt wurde, die *Kreuzigung* von 1932. Den in ruhiger, statischer Haltung dargestellten trauernden Figuren im Vordergrund wird in heftigem Kontrast der gekreuzigte Körper Jesu gegenübergestellt, hinter ihm die zwei gekreuzigten Schächer, die Dynamik und Dramatik der Komposition wird durch die

II. 5
Răstignire /
Kreuzigung
(1932)
„Salonul Oficial
Desen Gravură
1932” /
„Oficiilei Salon
für Zeichnung und
Grafik 1932”

grădina Ghetsimani, Cei trei magi). În *Christos în fața crucii* (**Nr. cat. 18, p. 55**) este reluată, într-o manieră asemănătoare, schema compozițională din *Răstignire*. În prim-plan, în partea inferioară a lucrării, figura marcată de suferință a lui Isus, înconjurat de discipolii săi, surprinși într-o varietate de stări sufletești, își găsește contrapondere în silueta impasibilă a soldatului roman, a cărui privire se îndreaptă spre privitor, jucând astfel rolul unui personaj-relevu. Dincolo de grupul din prim-plan se înalță brusc crucile celor doi tâlhari. Juxtapunerea într-un spațiu restrâns a mai multor personaje în scopul exploatării la maximum a contrastelor fizionomice indică interesul său pentru modelul oferit de pictura flamandă. Alături de arta germană și flamandă, interesul lui Hübner era suscitată și de pictura Renașterii italiene, spre care tinde la modul ideal într-o lucrare ca *Madonă* din anul 1935 (**Nr. cat. 17, p. 64**).

Aspirația spre clasicism a condus firesc la abordarea unor teme mitologice și alegorice, devenite mai numeroase spre sfârșitul anilor '30. În *Spălătorese*, lucrare datând din anul 1932, remarcăm preocuparea de a adapta un model „clasic” unei teme legată încă de realitatea cotidiană. În următorii ani a realizat o serie de compoziții cu teme de inspirație clasică (*Peisaj idilic cu bărci, Baigneuse, Dorința, Idilă, Nașterea lui Venus, Familie cu chitară*). Modelul ideal la care se raportează Hübner îl constituie lucrările lui Nicolas Poussin (1594-1665) și cele ale reprezentanților neoromantismului german, Hans von Marées (1837-1887) și Arnold Böcklin (1827-1901). Alături de aceste surse de inspirație, foarte important trebuie să fi fost și exemplul lui Ernst

betont aufsteigende Perspektive erheblich verstärkt. Es fällt auf, dass Hübner die traditionelle Ikonografie des Themas nicht einhält, sondern eine Neuinterpretierung aus eigener Perspektive vorzieht. Die Tendenz, im Vordergrund zahlreiche Figuren zusammenzudrängen, die forcierte, steile Perspektive, der Einsatz von die Dramatik steigernden Kompositions elementen sind Züge von Hübners Bildern mit religiöser Thematik. In den meisten Fällen wird die künstlerische Ausführung der ehrgeizigen Zielsetzung nicht gerecht, die Kompositionen sind eher künstlich und konventionell (*Darstellung im Tempel, Gebet im Garten Gethsemane, Die drei Weisen*). In *Christus vor dem Kreuz* (**Kat. nr. 18, S. 55**) wird das Kompositionsschema der *Kreuzigung* auf ähnliche Weise wieder aufgenommen. Im Vordergrund, im unteren Teil des Bildes, findet die markante, von Leiden gezeichnete, von seinen in unterschiedlichem Gemütszustand dargestellten Jüngern umringte Gestalt Jesu ihr Gegengewicht in der gleichgültigen Figur des römischen Soldaten, dessen Blick zum Betrachter hin geht und der dadurch die Rolle eines Vermittlers erhält. Jenseits der Gruppe aus dem Vordergrund ragen steil die Kreuze der zwei Schächer auf. Die Gestaltung mehrerer Figuren auf engem Raum um die physiognomischen Kontraste voll auszuschöpfen, zeigt sein Interesse am Modell der flämischen Malerei. Außer der deutschen und der flämischen Kunst weckte auch die Malerei der italienischen Renaissance Hübners Interesse; als Ideal strebt er letztere in einem Bild wie *Madonna* aus dem Jahr 1935 an (**Kat. nr. 17, S. 64**).

Die Hinwendung zum Klassizismus führt natürlich auch zur Wahl mythologischer und

Honigberger, care în această perioadă pictează la rândul său compoziții de factură clasicizantă. Rezultatul îl constituie o serie de lucrări factive, de un idilism convențional, naiv, aflate foarte departe de modelele menționate anterior. Eșecul lui Hübner în această latură a picturii sale este elocvent pentru inadecvarea fundamentală dintre arta modernă și exigențele idealului estetic al clasicismului. Cu totul altfel se prezintă compozițiile cu teme mitologice și alegorice în care Hübner evită raportarea necritică la acest ideal. Deși diferite din punct de vedere stilistic, tematic și compozițional, *Perseu și Andromeda* (Nr. cat. 25, p. 65) și *Odihnă la câmp* (Nr. cat. 27, p. 61) sunt lucrări care confirmă acest fapt, dovedind calități plastice superioare. O tematică similară regăsim și în grafica acestor ani: studii pregătitoare, reinterprețări a unor teme abordate în pictură (*Sfântul Sebastian*) sau lucrări de sine stătătoare (*Ursitoarele, Adam și Eva*).

Alături de compozițiile religioase, mitologice și alegorice trebuie amintite și lucrările cu subiecte istorice. *Sărbătoarea lui Honterus* (Nr. cat. 26, p. 65) evocă tradiționala sărbătoare care se desfășura la Brașov, începând din anul 1845, pentru a comemora personalitatea vestitului umanist și reformator religios (Honterusfest). Lucrarea surprinde punctul culminat al festivităților, momentul discursului rostit la „Izvorul lui Honterus”. Concepută monumental, lucrarea își propune să realizeze o amplă frescă a tipurilor și costumelor săsești. Structura compozițională este însă una statică, greoaie, iar figurile sunt tratate într-o manieră impersonală și distantă, interesul fiind canalizat preponderent asupra descrierii detaliate a costumelor. Mai

allegorischer Themen, die sich Ende der 30er Jahre häufen. In *Wäscherinnen* von 1932 fällt das Bestreben auf, ein “klassisches” Modell einer Alltagsthematik anzupassen. In den folgenden Jahren malt er eine Reihe von Bildern mit klassisch inspirierter Thematik. (*Idyllische Landschaft mit Booten, Die Badende, Der Wunsch, Idylle, Die Geburt der Venus, Familie mit Gitarre*). Das ideale Vorbild Hübners bilden die Werke von Nicolas Poussin (1594-1665) und jene der deutschen Neoromantiker Hans von Marées (1837-1887) und Arnold Böcklin (1827-1901). Außer diesen Inspirationsquellen muss auch Ernst Honigbergers Vorbild sehr wichtig gewesen sein, der in dieser Zeit Kompositionen klassizistischer Art malt. Das Ergebnis besteht aus einer Reihe von faktischen, konventionell idyllischen, naiven, von den oben genannten Vorbildern weit entfernten Bildern. Hübners Versagen in diesem Bereich seiner Malerei belegt die grundsätzliche Unvereinbarkeit zwischen der modernen Kunst und den Vorgaben des ästhetischen Ideals des Klassizismus. Ganz anders ist das bei den mythologischen und allegorischen Bildern, in denen Hübner den unkritischen Bezug auf dieses Ideal vermeidet. Obwohl stilistisch, thematisch und von der Komposition her unterschiedlich, belegen *Perseus und Andromeda* (Kat. nr. 25, S. 65) und *Mittagsrast* (Kat. nr. 27, S. 61) das durch ihre besonders plastische Darstellung. Eine ähnliche Thematik findet sich auch in der Grafik dieser Jahre: Vorstudien, Neuinterpretationen schon gemalter Themen (*Der heilige Sebastian*) oder eigenständige Arbeiten (*Die Schicksalsgöttinnen, Adam und Eva*).

Zusätzlich zu den religiösen, mytholog-

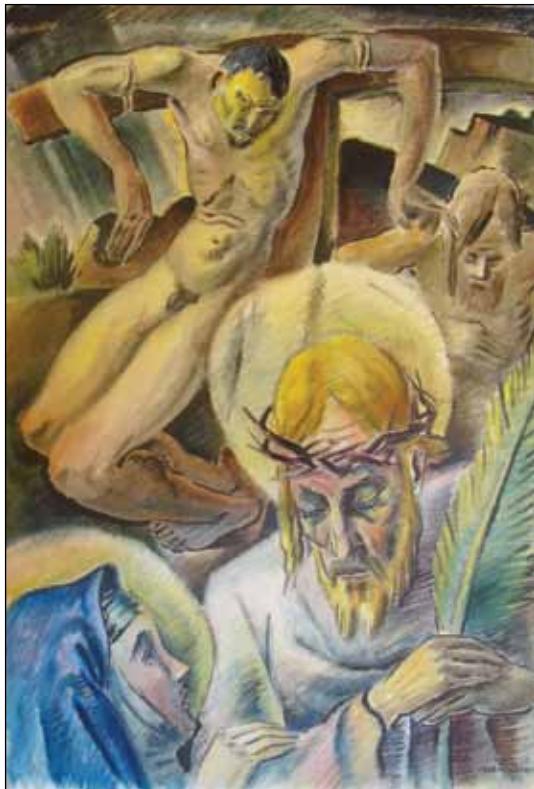
II. 6
Christos în
fața crucii /
Christus vor
dem Kreuz

1936

Tehnică mixtă
pe hârtie /
Mischtechnik
auf Papier

54 x 38,2 cm

Colecția familiei
Hübner, Brașov /
Sammlung der
Familie Hübner,
Kronstadt

expresivă și dinamică este lucrarea *Movila studenților*, inspirată de episodul rezistenței eroice a elevilor Gimnaziului Honterus în lupta desfășurată la Feldioara, în anul 1612, între trupele principelui transilvănean Gabriel Báthori și brașovenii conduși de judele Michael Weiss.

Cu toate că a investit, așa cum am văzut, mult efort în lucrări „clasice”, considerăm că adevărata vocație a lui Hübner a fost cea de portretist. Câteva din portretele realizate acum, alături de unele din compozițiile cu temă religioasă, sunt lucrările cele mai reușite din această etapă a creației, indicând sincronizarea

isichen und allegorischen Bildern müssen auch jene mit historischer Thematik erwähnt werden. *Honterusfest* (Kat. nr. 26, S. 65) stellt das traditionelle Fest dar, das ab 1845 in Kronstadt zu Ehren des bekannten Humanisten und religiösen Reformators veranstaltet wurde. Das Werk fängt den Höhepunkt der Festlichkeiten ein, die Festrede an der „Honterusquelle”. Das monumental konzipierte Werk soll eine großangelegte Schau der sächsischen Bevölkerung und ihrer Trachten bieten. Die Komposition ist jedoch statisch, schwerfällig, die Figuren sind in einer unpersönlichen, distanten Manier gemalt, da das Interesse vor allem der detaillierten Darstellung der Trachten gilt. Ausdrucksvoller und dynamischer ist das Werk *Der Studentenhügel*, inspiriert durch den heldenhaften Widerstand der Honterusschüler in der Schlacht von 1612 bei Marienburg, wo die Truppen des siebenbürgischen Fürsten Gabriel Báthori auf die vom Stadtrichter Michael Weiss angeführten Kronstädter trafen.

Obwohl er, wie schon aufgezeigt wurde, viel Mühe in „klassische” Arbeiten steckte, betrachten wir als Hübners wahre Berufung die des Porträtisten. Einige der nun angefertigten Porträts gehören zusammen mit einigen Bildern mit religiöser Thematik zu dem Gelungensten aus dieser Schaffensperiode und zeigen, dass Hübners Malweise mit den Entwicklungen in der europäischen Malerei synchron verläuft. Eine Reihe von in den Jahren 1932-1934 erstellten Porträts, *Frauenbildnis*, *Frauenbildnis – Margit*, *Bildnis einer Frau im blauen Kleid*, *Doppelporträt mit Edelweiß* und *Das Mädchen mit der grünen Weste* zeigen die

picturii lui Hübner cu evoluțiile din pictura europeană. O serie de portrete realizate în anii 1932-1934, *Portret de femeie, Portret de femeie – Margit, Portret de femeie în rochie albastră, Dublu portret cu floare de colț și Fata cu vestă verde*, ne permit să urmărim conturarea stilului său portretistic. Caracteristicile stilistice (plasticitatea sculpturală a formelor, tendința spre geometrizare și stilizare, claritatea și simplitatea accentuată a reprezentării, recursul la planuri largi, decorative, cromatica sobră, desenul exact), la care se adaugă similitudini de ordin compozițional (modelul plasat într-un prim-plan apropiat, detașându-se tranșant pe un fundal peisagistic, deseori citadin, introdus direct sau mediat de „motivul ferestrei”, caracterizarea prin atribute, hieratismul figurilor), ne permit să așezăm portretele lui Hübner lângă cele ale colegilor săi de generație (Alexandru Phoebus, Tache Soroceanu, Tache Papatriandafil, Paul Miracovici) și, păstrând distanța care se impune, alături de cele ale „micilor maeștri ai Noii Obiectivități” (Christian Schad, Georg Schrimpf, Wilhelm Schnarrenberger, Rudolf Schlichter, August Heitmüller, Ernst Fritsch, Paul Kälberer, etc.). Trebuie însă să precizăm că nu putem vorbi de o influență directă exercitată asupra creației artistului brașovean de artiștii „Grupului Nostru” sau de pictorii „Noii Obiectivități”. Fără a exclude că Hübner cunoștea lucrările artiștilor menționați mai sus, considerăm că adoptarea unor formule stilistice și compoziționale asemănătoare, utilizarea unor motive comune, decurg din adeziunea inconștientă la un orizont cultural și artistic specific epocii. Respirând același „aer” era firesc ca artiști diferiți să ajungă la rezolvări plastice apropiate.

Entwicklungslinien seines Porträtstils auf. Die stilistischen Merkmale (skulpturhafte Bildlichkeit der Formen, Tendenz zu Geometrisierung und Stilisierung, betonte Klarheit und Einfachheit der Darstellung, der Einsatz weiter, dekorativer Ebenen, gedeckte Farben, genaue Zeichnung), zu denen sich Ähnlichkeiten im Aufbau gesellen (das Modell im unmittelbaren Vordergrund, kräftig abgesetzt vom Hintergrund - eine Landschaft, oft eine Stadtansicht, unmittelbar oder durch das “Fenstermotiv” dargestellt, Charakterisierung durch Beigaben, steife Haltung der Figuren), berechtigen uns, Hübners Porträts neben die seiner Generationskollegen (Alexandru Phoebus, Tache Soroceanu, Tache Papatriandafil, Paul Miracovici) und mit gebührendem Abstand neben jene der „kleinen Meister der Neuen Sachlichkeit” (Christian Schad, Georg Schrimpf, Wilhelm Schnarrenberger, Rudolf Schlichter, August Heitmüller, Ernst Fritsch, Paul Kälberer, usw.) zu stellen. Es muss aber klargestellt werden, dass nicht von einer direkten Beeinflussung Hübners durch die Künstler der *Grupul Nostru (Unsere Gruppe)* oder die Maler der *Neuen Sachlichkeit* gesprochen werden kann. Ohne auszuschließen, dass Hübner die Werke oben genannter Künstler kannte, meinen wir, dass die Verwendung ähnlicher stilistischer und struktureller Formeln und gemeinsamer Motive einer unbewussten Annäherung an den zeitgenössischen Kunstgeist entstammt. Natürlich gelangten verschiedene, im selben “Medium” lebende Künstler zu ähnlichen künstlerischen Arbeitsweisen.

Die Porträtkunst des Neuen Realismus verwertete „den Willen zur Objektivität, der sich in der Distanziertheit, mit der das Modell

Portretistica „noului realism” valoriza „voința de obiectivitate prezentă în răceala și distanțarea cu care este privit modelul”⁵⁶. Sub influența fotografiei și a filmului mut s-a accentuat „fenomenul depersonalizării portretului”, care tinde spre statutul de „portret-mască”.⁵⁷ Portretele neoobiectiviste abandonează aproape complet sondarea abisurilor psihologice ale eului, care constituise interesul primar al portretisticii expresioniste. Asistăm acum la o revanșă asupra subiectivismului exacerbant al expresioniștilor. Explorarea interiorității individului este înlocuită cu observarea exactă și riguroasă a realității exterioare. Lumea materială, în cadrul căreia ființa umană nu mai are un statut privilegiat, este descrisă cu minuțiozitate și precizie. Execuția lucrărilor se realizează într-o manieră „cuminte”, impersonală și rece, interesată de aspectul finit al lucrării, motiv pentru care evită excesele cromatice sau de pensulație.

Apropierea de portretistica *Noii Obiectivități* este evidentă în *Portretul de femeie* din 1933 (**Nr. cat. 15, p. 58**). Hübner atinge în această lucrare un echilibru și o sobrietate compozițională pe care nu le-a mai egalat ulterior. Pe fundalul unui peisaj citadin nocturn, încremenit și lipsit de viață, schițat într-o manieră minimalistă, fapt ce-i imprimă un aer straniu și enigmatic, se conturează silueta unei femei într-o rochie neagră. Caracterul static, aproape sculptural al figurii, privirea absentă și atitudinea distantă („tema melancoliei și singurătății”), gestul crispat pe care-l schițează, la care se adaugă apelul la „motivul străzii părăsite” și gama cromatică reținută, confirmă aprecierea pe care am formulat-o mai sus. Lucrarea este neîndoiește cea mai importantă realizare

betrachtet wird, äußert”⁵⁶. Unter dem Einfluss der Fotografie und des Stummfilms verstärkt sich „das Phänomen der Entpersönlichung des Porträts”, das den Status des „Porträts als Maske” anstrebt.⁵⁷ Diese Porträts verzichten fast vollständig darauf, die psychologischen Tiefen des Ich auszuloten, was für die expressionistische Porträtmalerei erste Priorität war. Das ist nun die Revanche für die betonte Subjektivität der Expressionisten. Die Erforschung der Innenwelt des Individuums wird durch eine genaue, strenge Beobachtung der äußeren Wirklichkeit ersetzt. Die materielle Welt, in der das menschliche Wesen keinen Sonderstatus mehr genießt, wird minutiös und genau beschrieben. Die Ausführung ist „brav”, unpersönlich, kühl, am ausgefeilten Endergebnis interessiert, weswegen auf Exzesse in Farbgebung und Pinselführung verzichtet wird.

Die Nähe zur Porträtistik der *Neuen Sachlichkeit* ist beim *Frauenbildnis* von 1933 (**Kat. nr. 15, S. 58**) offensichtlich. Hübner gelingt in der Komposition dieses Bildes eine Ruhe und ein Gleichgewicht, die später unerreichbar bleiben. Auf dem Hintergrund einer erstarrten, leblosen, nächtlichen Stadtansicht ist in minimalistischer Manier die Silhouette einer Frau im schwarzen Kleidskizziert, was ihr eine geheimnisvolle, seltsame Note verleiht. Die statische, fast skulpturmäßige Darstellung der Figur, der abwesende Blick, die distanzierte Haltung („das Thema der Melancholie und der Einsamkeit”), die nur angedeutete angespannte Geste, zu der sich der Hinweis auf das „Motiv der verlassenem Straße” gesellt, die verhaltene Farbgebung bestätigen die weiter oben gemachten Aussagen. Das Werk ist zweifellos das wichtigste Porträt

portretistică a lui Hübner și unul dintre rarele exemple din pictura românească interbelică de convergență cu estetica *Noii Obiectivități*. Trăsături apropiate prezintă și *Portretul de femeie în rochie albastră*, în care apare un alt motiv frecvent în recuzita portretisticii *Noii Obiectivități*, cactusul⁵⁸. În expoziția organizată la Brașov în anul 1933 figurau alte lucrări care pot fi puse în legătură cu iconografia neoobiectivității. „Motivul străzii părăsite”, întâlnit și la alți pictori români din epocă, sugerând alienarea omului în raport cu orașul modern, este reluat în două peisaje de sine stătătoare, *Stradă noaptea I* și *Stradă noaptea II*⁵⁹, iar în altă lucrare, *Pisica*⁶⁰, motivul „cactusului” se îmbină cu simbolistica ambiguă a pisicii negre. Afinități tematice similare, dar și stilistice, regăsim și într-o lucrare de grafică din acești ani,

aus Hübners Schaffen und eines der seltenen Beispiele der Konvergenz der rumänischen Kunst der Zwischenkriegszeit mit der Ästhetik der *Neuen Sachlichkeit*. Ähnliche Züge weist auch das *Bildnis einer Frau im blauen Kleid* auf, in dem eine in der Porträtmalerei der *Neuen Sachlichkeit* häufig eingesetzte Requisite erscheint, nämlich der Kaktus⁵⁸. In der Kronstädter Ausstellung von 1933 erscheinen andere Arbeiten, die mit der Ikonografie der *Neuen Sachlichkeit* in Verbindung gebracht werden können. Das die Entfremdung des Menschen in der Großstadt suggerierende, auch bei anderen zeitgenössischen Malern anzutreffende “Motiv der verlassenene Straße” wird in zwei eigenständigen Landschaften wieder aufgenommen, *Straße nachts I* und *Straße nachts II*⁵⁹, während ein anderes Bild, *Katze*⁶⁰, das Kaktusmotiv mit der mehrdeutigen Symbolik der schwarzen Katze verbindet. Thematische, aber auch stilistische Anklänge finden sich auch in einer Grafik jener Jahre und zwar *Innenraum eines Lokals* (**Kat. nr. 8, S. 56**), die ein von der *Neuen Sachlichkeit* bevorzugtes Sujet darstellt.

Anders in *Bildnis eines Musikers* (**Kat. nr. 20, S. 59**) und *Bildnis eines Mannes mit Geige*, wo Hübner die statische Darstellung der Figuren aufgibt und sie bei auf ihren Beruf anspielenden Tätigkeiten zeigt. Der landschaftliche Hintergrund wird durch die Platzierung der von Attributen ihres Berufs umgebenen Modelle in Innenräume ersetzt. Die Komposition ist weniger starr, die Haltung natürlicher, die Farbgebung wird nuancenreicher. Die beiden Porträts nähern sich in ihrer kompositionellen und chromatischen Konzipierung einigen Porträts Eders aus der Zwischenkriegszeit an, die Hübner

II. 7
Portret de femeie în rochie albastră / Bildnis einer Frau im blauen Kleid
 1934
 Ulei pe pânză / Öl auf Leinwand
 81 x 64,7 cm
 Colecția familiei Hübner, Brașov / Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

Interior de local (Nr. cat. 8, p. 56), care abordează unul dintre subiectele preferate ale pictorilor *Noii Obiectivități*.

Diferit sunt tratate *Portretul unui muzician* (Nr. cat. 20, p. 59) și *Portret de bărbat cu vioară*. Hübner abandonează reprezentarea statică a personajelor, care sunt surprinse în activități ce trimit la ocupația lor. Fundalul peisagistic sau deschiderea spre peisaj sunt înlocuite de plasarea modelelor în interior, înconjurate de atributele profesiei. Schema compozițională este mai puțin rigidă, postura câștigând în firesc. Cromatica se diversifică, fiind mai nuanțată. Cele două portrete se apropie prin concepția compozițională și cromatică de unele din portretele lui Eder din perioada interbelică, pe care Hübner nu avea cum să nu le cunoască având în vedere prestigiul de care se bucura confratele și concetățeanul său.

Autoportretul, deși mai puțin frecventat, nu a fost totuși neglijat de pictorii „Noii Obiectivități”, la unii dintre ei jucând chiar un rol central (Max Beckmann). Cunoaștem două din autoportretele lui Hübner din deceniul patru. În *Autoportret* (Nr. cat. 11, p. 52) privirea concentrată, intensă, amintind de autoportretele pictorilor „Noii Obiectivități”, expresia energetică și evidențierea emfatică a uneltelor specifice picturii, dezvăluie un spirit neliniștit și orgolios, dedicat integral artei sale. Apropiat ca sensibilitate, *Triplu autoportret* (Nr. cat. 19, p. 59) este o încercare ambițioasă, nu într-un totuși reușită, de a problematiza limitele autoreprezentării.

Spre sfârșitul anilor '30 portretistica lui Karl Hübner tinde să evolueze spre o manieră convențională, aflată pe gustul unui public local,

nicht unbekannt sein konnten, zieht man die Bekanntheit seines Mitbruders und Landsmanns in Betracht.

Das zwar weniger vertretene Selbstbildnis wurde dennoch von den Malern der *Neuen Sachlichkeit* nicht völlig vernachlässigt, ja spielte bei manchen sogar eine zentrale Rolle (Max Beckmann). Wir kennen zwei Selbstbildnisse Hübners aus den 30er Jahren. Im *Selbstbildnis* (Kat. nr. 11, S. 52) enthüllen der konzentrierte, intensive, an die Selbstbildnisse der *Neuen Sachlichkeit* erinnernde Blick, der energische Ausdruck, die empathische Hervorhebung der Malutensilien einen unruhigen, stolzen, ganz seiner Kunst ergebenden Geist. Das ähnlich sensible *Dreifache(s) Selbstbildnis* (Kat. nr. 19, S. 59) ist ein nicht ganz gelungener ehrgeiziger Versuch, die Grenzen der Selbstdarstellung aufzuzeigen.

Gegen Ende der 30er Jahre gleiten Hübners Porträts in eine dem lokalen Publikum gefällige, konventionelle Manier ab, da letzteres eine leicht zugängliche und verständliche Kunst der nüchternen, kühlen Art der *Neuen Sachlichkeit* vorzieht. In einer Reihe von Porträts (*Frau in Szeklertracht*, *Frau in sächsischer Tracht am Fenster*, *Mädchen in rumänischer Tracht*, *Frauen in Szeklertracht*, *Mädchen im Garten*, *Bildnis einer Frau mit Perlen*, *Frau in Schäßburger Tracht*, *Mädchen in der Landschaft*, *Zwei Frauen in rumänischer Tracht*, *Mädchenbildnis mit Schwarzer Kirche*, *Zwei Frauen in sächsischer Tracht*), wendet sich Hübners Interesse vor allem der Kleidung zu, der das Hauptaugenmerk im Bild gilt (Abb. 8, S. 31). Die Trachten werden minutiös, mit einer fast obsessiven Detailtreue dargestellt. Die Fokussierung auf die Tracht bestimmt eine

mai puțin dispus să aprecieze sobrietatea și răceala „Noii Obiectivități”, preferând în schimb o artă facilă, ușor de înțeles. Într-o serie întregă de portrete (*Femeie în costum secuiesc*, *Femeie în costum săsesc la fereastră*, *Fată în costum românesc*, *Femei în costum secuiesc*, *Fată în grădină*, *Portret de femeie cu perle*, *Femeie în costum săsesc la Sighișoara*, *Fată în peisaj*, *Două femei în costum românesc*, *Portret de fată cu Biserica Neagră*, *Două femei în costum săsesc*), interesul lui Hübner se orientează preponderent asupra costumului, devenit centrul de interes al imaginii (Il. 8, p. 31). Costumele populare sunt descrise minuțios, cu o atenție aproape obsesivă pentru detaliu. Focalizarea asupra costumului determină artificialitatea compoziției și atitudinii în care sunt reprezentate personajele, reduse de multe ori la rolul de simple manechine inexpresive. Cromatica vie, devenită aproape stridentă uneori, este pusă aproape integral în slujba obținerii unor efecte decorative, lăsând impresia arbitrariului. Concesiile făcute unei picturi pe gustul publicului larg, ajunsă aproape de limita kitsch-ului, culminează cu două portrete, *Spaniola* și *Femeie în costum spaniol*, fapt remarcat și de unii din criticii clujeni cu prilejul expoziției din 1937⁶¹. Această serie de lucrări constituie o latură neconvingătoare a portretisticii lui Hübner, neanulând însă valoarea realizărilor anterioare. În epocă și alți artiști sași au optat pentru un realism rigid, „fotografic”, care își propunea să fixeze cu acuratețe elemente populare, considerate reprezentative pentru identitatea națională, într-un spirit pe care-l putem considera ca fiind mai degrabă „etnografic”, cel mai notabil exemplu fiind cel al pictorului bistrițean Norbert Thomae.

gewisse Künstlichkeit der Komposition und der Darstellungsweise der oft auf ausdruckslose Mannequins reduzierten Figuren. Die lebhaft, manchmal fast schrille, wie zufällig gewählt wirkende Farbgebung wird fast vollständig in den Dienst dekorativer Effekte gestellt. Die Höhe der an Kitsch grenzenden Zugeständnisse an den Geschmack des breiten Publikums bilden zwei Porträts, *Spanierin* und *Frau in spanischer Tracht*, was auch einige Klausenburger Kritiker anlässlich der Ausstellung von 1937 bemerken⁶¹. Diese Arbeiten bilden einen wenig überzeugenden Teil von Hübners Porträtmalerei, ohne jedoch den Wert früherer Werke zu schmälern. Damals wählten auch andere sächsische Künstler einen starren, „fotografischen” Realismus als Malweise, um die für die nationale Identität als wichtig erachteten volkstümlichen Elemente genau wiederzugeben, ein eher als „ethnografisch” zu betrachtendes Anliegen; das bemerkenswerteste Beispiel dafür liefert der Bistritzer Maler Norbert Thomae.

Sicherlich stellt sich die Frage, ob Hübners Arbeiten zu mythologischen Themen oder die „ethnografischen” Porträts erkennbar ideologisch befrachtet sind. Die in den 30er Jahren erkennbare, nach der im Jahr 1940 erfolgten Gründung der *Deutschen Volksgruppe* verstärkte Empfänglichkeit einiger sächsischer Künstler für Themen der offiziellen deutschen Kunst wurde kürzlich in einer umfassenden Untersuchung hervorgehoben⁶². Bei Hübner ist das unserer Meinung nach nicht der Fall. Der Künstler entstammte einer kulturell sehr offenen Familie. Die Ausstellungen im Siebenbürgen der Zwischenkriegszeit wurden

II. 8
 Două femei în
 costum săsesc /
 Zwei Frauen in
 sächsischer Tracht
 1943
 Ulei pe pânză /
 Öl auf Leinwand
 97 x 90 cm
 Colecția familiei
 Hübner, Brașov /
 Sammlung der
 Familie Hübner,
 Kronstadt

În mod firesc, se ridică întrebarea dacă în lucrările cu temă mitologică sau portretele „etnografice” din creația lui Karl Hübner putem decela o încărcătură ideologică. Receptivitatea manifestată în anii `30 de o parte a artiștilor sași la temele artei oficiale din Germania, accentuată după constituirea în 1940 a *Grupului Etnic German*, a fost recent evidențiată în cadrul unui amplu studiu⁶². Considerăm că o astfel de apropiere nu poate fi operată însă în cazul lui Hübner. Artistul provenea dintr-o familie cu o largă deschidere culturală. Expozițiile deschise în perioada interbelică în Transilvania au fost receptate în egală măsură, așa cum stau mărturie cronicile din epocă, în mediile săsești, maghiare și românești. Această orientare multiculturală a fost asumată și în plan artistic, în lucrările sale oprinduse asupra portului popular al principalelor etnii din Transilvania. Teme similare celor din lucrările

gleichermaßen vom sächsischen, ungarischen und rumänischen Umfeld rezipiert, wie die Rezensionen belegen. Die multikulturelle Denkweise überträgt sich auch auf die Kunst, er stellt in seinen Werken die Volkstrachten aller wichtigen Ethnien Siebenbürgens dar. Ähnliche Themen wie jene Hübners wurden von den zahlreichen „Heimatkünstlern” bevorzugt⁶³, in der rumänischen Malerei lebte Ende der 30er, Anfang der 40er Jahre der programmatische Traditionalismus wieder auf⁶⁴. Wir meinen, dass die spätere Verwendung derartiger Werke zu Propagandazwecken nicht mit der ursprünglichen Absicht der Künstler in Verbindung gebracht werden kann. Hübner konnte vom künstlerischen Klima der Zeit, vom Geschmack des siebenbürgischen Publikums nicht unbeeinflusst bleiben, doch können wir in seinen Werken jede ideologische Andeutung kategorisch ausschließen. Diese Folgerung kann auch auf die Bilder mit mythologischen und allegorischen Motiven ausgeweitet werden, die, wie gezeigt wurde, einem authentischen klassizistischen Streben entsprungen sind. Zusammen mit den meisten siebenbürgisch-sächsischen Künstlern beteiligte sich Hübner an der zweiten, 1944 in Deutschland veranstalteten Ausstellung deutscher Künstler aus Rumänien, wo er Aquarelle und Zeichnungen zu Kriegserfahrungen ausstellte⁶⁵. Die meisten Künstler machten damals solche Arbeiten.⁶⁶ Hübner, der als Leutnant der rumänischen Armee diente, malt und zeichnet realistisch-deskriptiv, ohne jedwelchen propagandistischen Gehalt.

Aus dem Wunsch heraus, ein „vollständiger” Künstler zu sein, versucht sich Hübner in den 30er Jahren an unterschiedlichen Genres

lui Hübner erau preferate de numerosul grup al artiștilor autohtoniști (Heimatkünstler)⁶³, tradiționalismul programatic cunoscând un reviriment în pictura românească la sfârșitul anilor '30 și începutul anilor '40⁶⁴. Considerăm că utilizarea ulterioară a lucrărilor cu o astfel de tematică în scopuri propagandistice, deturnarea mesajului lor, nu poate fi pusă în legătură cu intențiile inițiale ale artiștilor. Hübner nu avea cum să nu fie influențat de climatul artistic al vremii, de gusturile publicului transilvănean, dar putem exclude categoric orice fel de tentă ideologică a lucrărilor sale. Această concluzie poate fi extinsă și la lucrările cu temă mitologică și alegorică care se datorau, așa cum am văzut, unei autentice aspirații spre clasicism. Alături de majoritatea artiștilor sași din Transilvania, a participat la cea de-a doua expoziție a artiștilor germani din România, organizată în anul 1944 în Germania, expunând acuarele și desene care evocau experiența războiului⁶⁵. Astfel de lucrări au fost realizate în acei ani de numeroși artiști.⁶⁶ Lucrările lui Hübner, care servea ca locotenent

der Malerei, zu den bisher genannten kommen noch Stilleben, Akt und Landschaft hinzu. In den damaligen Ausstellungenverzeichnissen erscheinen zahlreiche Stilleben. Leider kennen wir davon nur einige. In *Stilleben mit Amaryllis* (**Kat. nr. 14, S. 62**) bemerken wir das Interesse an der Wiedergabe der unterschiedlichen Erscheinungsformen der Objekte, die aufmerksame Inszenierung und die nuancierte Farbgebung. In späteren Werken verbindet sich das Stilleben durch das „Fenstermotiv“ mit der Landschaft. Hübner neigt zu einer dekorativen Darstellung, also einer eher konventionellen Farbgebung und Komposition (**Kat. nr. 21 und 23, S. 63**). Die Aktbilder, soweit sie nicht ein „klassisches“ Schönheitsideal wiedergeben wollen, was künstlich und wenig überzeugend wirkt, (*Akt mit Spiegel, Akt mit Amaryllis*), zeigen seine Fähigkeit, Akte natürlich und empfindsam zu gestalten (**Kat. nr. 24, S. 64**).

In vierten Jahrzehnt stellte die Landschaftsmalerei keine Hauptbeschäftigung Hübners dar, der eher selten eigenständige Landschaften angeht. Die Landschaft kommt in dieser Periode in seinen Werken eher als Hintergrund vor, auf den die religiösen und mythologischen Kompositionen, Porträts und Stilleben projiziert werden. Doch fehlen bemerkenswerte Landschaftsbilder nicht ganz. Hier muss *Landschaft in der Dobrukscha* (**Abb. 9**), erwähnt werden, eine einzigartige Arbeit, die durch kompositionelle Strenge Cézannescher Prägung, harmonische Farbgebung und ungezwungene Pinselführung besticht. In anderen Arbeiten greift Hübner auf breit angelegte Ebenen, eine künstliche Farbgebung

II. 9
Peisaj din
Dobrogea /
Landschaft in der
Dobrukscha
1933
Ulei pe carton /
Öl auf Karton
26,2 x 33,2 cm
Colecția familiei
Hübner, Brașov /
Sammlung der
Familie Hübner,
Kronstadt

în armata română, sunt realizate într-o manieră realist-descriptivă, fiind lipsite de orice fel de mesaj propagandistic.

Dorința de a fi un artist „complet” l-a determinat pe Hübner să abordeze pe parcursul anilor `30 genuri variate ale picturii, la cele trecute până acum în revistă adăugându-se natura statică, nudul și peisajul. În expozițiile organizate acum figurează numeroase naturi statice. Din păcate, dintre acestea, nu cunoaștem decât câteva. În *Natură statică cu Amaryllis* (Nr. cat. 14, p. 62) remarcăm interesul pentru surprinderea materialității proprii fiecărui obiect, atenta punere în scenă, și cromatica nuanțată. În lucrările ulterioare natura statică se îmbină cu deschiderea spre peisaj, introdusă prin „motivul ferestrei”. Hübner înclină spre o tratare decorativă care determină un colorit și o structură compozițională mai degrabă convenționale (Nr. cat. 21 și 23, p. 63). Nudurile, când nu își propun să fixeze un ideal „clasic” de frumusețe, caz în care se dovedesc artificiale și neconvingătoare (*Nud cu oglindă, Nud cu Amaryllis*), dovedesc capacitatea de a reda subiectul cu naturalețe și sensibilitate (Nr. cat. 24, p. 64).

În deceniul patru peisagistica nu a reprezentat una dintre preocupările principale ale lui Hübner, care abordează mai rar peisajul de sine stătător. Peisajul este prezent în lucrările din această perioadă mai ales ca fundal pe care se proiectează compozițiile religioase și mitologice, portretele și naturile statice. Cu toate acestea nu lipsesc realizări peisagistice notabile. În acest sens trebuie să amintim un *Peisaj din Dobrogea* (II. 9, p. 32), lucrare singulară, care se remarcă prin rigoarea compozițională de factură cézanniană,

zurück, die Landschaft wird betont beschreibend gestaltet wie bei zwei Ansichten von Kronstadt, *Das Katharinentor* und *Die Schwarze Kirche*, oder dekorativ wie bei *Landschaft mit Regenbogen*.

Hübner hat außer der Staffeleimalerei auch die Zeichnung, Grafik, das Aquarell, die Bildhauerei und dekorative Kunst gepflegt. Die Zeichnung spielte eine besonders wichtige Rolle in seinem Schaffen. In den Besprechungen der Ausstellungen der Zwischenkriegszeit werden sein Zeichentalent, die Genauigkeit der Zeichnung hervorgehoben. Als Kopfmensch, zu Ordnung und Konzeptualisierung neigend, konzipierte Hübner seine Bildkompositionen äußerst genau, Spontaneität spielte eine eher geringe Rolle im Schaffensprozess. Seine Arbeitsmethode bestand in der Erstellung von detaillierten Vorstudien, die in eine arbeitsaufwändige Vorzeichnung übertragen wurden (Abb. 10 und 11, S. 35). Die Zeichnung herrscht in seinen Arbeiten im Bezug auf die Farbgebung erkennbar und kategorisch vor. Die Formen werden durch betonte Konturen abgegrenzt, die Farbe spielt nur eine untergeordnete Rolle. Die Farben sind großflächig, klar abgegrenzt, mit flachem, ununterscheidbaren Pinselstrich aufgetragen, was den Bildern einen ausgeprägt gleichmäßig-ebenen Aspekt verleiht. Von daher kommt eine gewisse Schwäche der Farbgebung, eine unflexibel-rationale Farbwahl, die ihm auch von George Oprescu⁶⁷ und anderen Kritikern vorgeworfen wird: „Seine Farbkombinationen sind Kalkül, reine Mathematik, nichts Spontanes, nichts Unbedachtes”⁶⁸. Obwohl berechtigt, können solche Kritiken nicht absolut gesetzt werden, in vielen Arbeiten stellt Hübner ausgeprägte Fertigkeiten in der Farbgebung unter

cromatica armonioasă și pensulația dezinvoltă. În alte lucrări, Hübner recurge la planuri ample și un colorit artificial, peisajul fiind tratat într-o manieră accentuat descriptivă, cum este cazul a două peisaje din Brașov, *Poarta Ecaterina* și *Biserica Neagră*, sau decorativă, ca în *Peisaj cu curcubeu*.

Alături de pictura de șevalet, Hübner a practicat desenul, gravura, acuarela, sculptura și arta decorativă. Desenul a jucat un rol deosebit de important în creația sa. Talentul de desenator, corectitudinea și precizia desenului, sunt remarcate în cronicile expozițiilor din perioada interbelică. Artist cerebral, înclinat spre ordine și conceptualizare, Hübner își concepea compozițiile picturale cu o meticulozitate extremă, spontaneitatea jucând un rol redus în procesul de creație. Metoda sa de lucru consta în realizarea unor detaliate studii pregătitoare care erau apoi transpuse într-un laborios desen pregătitor (II. 10 și 11, p. 35). Preeminența categorică a desenului față de culoare transpare fără dificultate din lucrările sale. Formele sunt delimitate cu exactitate prin contururi subliniate, culoarea îndeplinind o funcție secundară. Culoarele sunt așternute pe suprafețe ample, clar delimitate, puțin valorate, printr-o pensulație neaparentă, plată, care imprimă lucrărilor un pronunțat aspect finit. Din această abordare derivă o anumită inabilitate coloristică, alegerea într-un mod rigid-rațional a cromaticii, care-i este reproșată de George Oprescu⁶⁷ și de alți critici: „Îmbinarea culorilor la d-sa este calcul, o adevărată matematică, nimic spontan, nimic nemeditat”⁶⁸. Cu toate că sunt întemeiate, astfel de critici nu pot fi absolutizate, fiind contrazise de

Beweis. Zweifellos gehen einige misslungene Arbeiten dieser Periode auf ein allzu rationales Herangehen zurück. Die Gefahr eines “starren Ausdrucks”, der “die Kunst mit Mechanik ersetzte” wird von Victor Beneș in seiner Besprechung der Klausenburger Ausstellung bemerkt, doch meint er zugleich, dass Hübner dieser Gefahr durch „die energische Dynamik der Bewegungen” und eine „gewisse Dramatik der formalen Dialektik”, die „die kalte, rationale Atmosphäre durchbrechen”⁶⁹, entgegenwirkt.

Während der Bukarester Studienzeit macht sich Hübner mit der Technik des Linol- und des Hozschnitts vertraut. Wie schon gesagt wurde, hatte er 1929 in einer Ausstellung mit einem Linolschnitt debütiert. Im selben Jahr veröffentlicht er in der Zeitschrift *Erdélyi Turista* zwei Linolschnitte, *Burg am Roten-Turm-Pass* und *Mühlen am Altufer*, die einen Bericht Hübners über eine Fahrt auf dem Alt und der Donau illustrieren⁷⁰. Zwei weitere, in der Zeitschrift *Arta și omul* erschienene Linolschnitte dieser Periode, *Leda* und *Bettlerin*⁷¹ sind bekannt. Sie kennzeichnen sich durch einen knappen, konzentrierten Ausdruck, die Ansicht wird auf ihre Grundkoordinaten reduziert.

In den ersten zwei Jahrzehnten nach 1944 ist Hübners Schaffen von einer radikalen, thematischen Neuorientierung geprägt- der dem kommunistischen Regime unterstellte Kunstbetrieb brachte alle in jener Zeit tätigen Künstler dazu. Neben einigen älteren Arbeiten werden Bilder zu sozialen Themen und in der Schiel-Maschinenfabrik erstellte Studien, in die 1945 beim Sitz der „Patriotischen Wehr” in Kronstadt eröffnete Ausstellung aufgenommen.⁷²

Il. 10
Muncitori în
construcții /
Bauarbeiter

1930
Creion pe hârtie /
Bleistift auf Papier
34 x 20 cm
Colecția familiei
Hübner, Brașov /
Sammlung der
Familie Hübner,
Kronstadt

Il. 11
Muncitori în
construcții /
Bauarbeiter

1930
Ulei pe pânză /
Öl auf Leinwand
74 x 45 cm
Colecția familiei
Hübner, Brașov /
Sammlung der
Familie Hübner,
Kronstadt

multe lucrări în care Hübner dovedește și serioase aptitudini de colorist. Neîndoielnic, unei abordări excesiv de rașionale, la care a fost tentat deseori să recurgă, i se datorează unele din eșecurile din această perioadă. Acest pericol, al unei „rigidități de expresie”, care „ar substituii artei, mecanica”, este sesizat de Victor Beneș în cronică expoziției clujene, considerând totodată că Hübner reușește să evite pericolul prin „dinamismul energic al mișcărilor” și o „anumită dramatizare

In den folgenden Jahren bringt sich Karl Hübner aktiv ins Kronstädter Kunstleben ein. Er wird Mitglied der neuen Verufsvereinigungen, stellt in Kronstadt in kollektiven Ausstellungen aus, und nimmt an der Erstellung von Projekten für Denkmäler und Kunstobjekte für den öffentlichen Raum teil⁷³. Die Titel der in diesen Jahren ausgestellten Bilder deuten auf seinen Anschluss an den sozialistischen Realismus: *Zementfabrik*, *Die Brücke von Novaia im Bau*, *Ideologische*

a dialecticei formale” care „rup atmosfera de rece și rațional”⁶⁹.

În timpul studiilor bucureștene Karl Hübner începe să lucreze în tehnica linogravurii⁷⁰. Așa cum am arătat anterior, debutase expozițional în 1929 cu o linogravură. În același an publică în revista *Erdélyi Turista* două linogravuri, *Cetatea Turnu-Roșu și Mori pe malul Oltului*, care ilustrează relatarea unei călătorii realizate de Hübner pe Olt și Dunăre⁷¹. Cunoaștem alte două linogravuri din această perioadă, apărute în paginile revistei *Arta și omul*, *Leda și Cerșetoare*⁷², lucrări caracterizate printr-o expresie concisă și concentrată, imaginea fiind redusă la coordonatele sale primare.

În primele două decenii după 1944, creația lui Hübner este marcată de o reorientare tematică radicală, care, în condițiile subordonării artei regimului comunist, nu a ocolit pe niciunul din artiștii activi în epocă. Lucrări cu temă socială și studii realizate la fabrica de mașini Schiel, alături de lucrări mai vechi, sunt incluse în expoziția deschisă în 1945 la sediul „Apărării Patriotice” din Brașov.⁷³ În anii următori Karl Hübner s-a implicat activ în viața artistică brașoveană. S-a alăturat noilor organizații profesionale, a expus în cadrul expozițiilor colective organizate la Brașov și a participat la realizarea unor proiecte pentru monumente și opere de artă cu destinație publică⁷⁴. Titlurile lucrărilor sale care figurează în expozițiile din acești ani indică adeziunea la realismul socialist: „Fabrica de ciment”, „Podul de la Novoia în construcție”, „Pregătire ideologică pe șantier”, „Întrecere socialistă într-o uzină”, etc.⁷⁵ Așa cum am arătat într-un studiu dedicat centrului artistic brașovean în anii 1944-1964, evoluțiile de la nivel central își găsesc corespondent firesc în

Ausbildung auf der Baustelle, Sozialistischer Wettbewerb in einem Werk, usw.⁷⁴ Wie schon in einer dem Kronstädter Kunstzentrum der Jahre 1944-1964 gewidmeten Studie gezeigt wurde, finden die Entwicklungen auf zentraler Ebene ihre Fortführung auf Lokalebene.⁷⁵ Unter diesen Bedingungen mussten die Künstler zwischen der Annahme der ideologischen Vorgaben des neuen Regimes oder dem Ausschluss aus dem Kunstbetrieb wählen. Wie die Mehrheit der Künstler zieht auch Hübner es vor, die notwendigen Zugeständnisse zu machen, um seinen Künstlerstatus zu retten. Die damaligen Optionen der Künstler müssen fachkundig im historischen Kontext betrachtet werden, nicht aus einer zu unnachgiebigen moralischen Vorurteilen neigenden Rückschau heraus. Das Akzeptierung der neuen ästhetischen und thematischen Richtung wurde in seinem Fall durch seine vorherige Neigung zum Realismus erleichtert und findet ihre Vorläufer in den Werken zu sozialen Themen und den Industrielandschaften vom Anfang der 30er Jahre.

Die Arbeiten mit einer dem Regime genehmen Thematik (Arbeitsszenen, Bauern- und Arbeitergesichter, Industrielandschaften, usw.) herrschen in seinem Schaffen bis in die zweite Hälfte der 60er Jahre vor. Hübner suchte wie viele seiner Genossen Rückhalt in den nicht für die Öffentlichkeit bestimmten Bildern. In diese Kategorie der nicht ideologisch befrachteten Bilder gehören vor allem innige Familienporträts und -szenen, zu denen sich noch andere Porträts, wie *Ballerina* (**Kat. nr. 31, S. 66**) und *Frau im schwarzen Kleid* (**Kat. nr. 28, S. 66**), und auch Ansichten von Baudenkmalern aus Kronstadt

plan local.⁷⁶ În aceste condiții, artiștii aveau de ales între acceptarea cerințelor ideologice ale noului regim sau excluderea din viața artistică. Asemenea majorității artiștilor, Hübner a preferat să facă concesii necesare liniei oficiale pentru a-și putea salva statutul de artist. Opțiunile de atunci ale artiștilor trebuie privite prin prisma contextului istoric, într-un mod nuanțat, și nu dintr-o perspectivă retrospectivă, predispusă la judecăți morale intransigente. Acceptarea noii orientări estetice și tematice a fost favorizată în cazul său de opțiunea anterioară pentru realism și își găsește un precedent în lucrările cu temă socială și peisajele industriale pictate la începutul anilor '30.

Lucrările cu o tematică agreată de regim (scene de muncă, chipuri de țărani și muncitori, peisaje industriale, etc.) predomină în creația sa până în a doua jumătate a deceniului șapte. Hübner, asemenea multor confrăți de-ai săi, și-a căutat refugiu în lucrări care nu aveau destinație publică. În această categorie, a lucrărilor neangajate ideologic, se înscriu mai ales intimele portrete și scene de familie pictate acum, la care se adaugă unele portrete, ca *Balerina* (Nr. cat. 31, p. 66) și *Femeie în rochie neagră* (Nr. cat. 28, p. 66), precum și peisajele înfățișând monumente istorice din Brașov și Sighișoara (Nr. cat. 30 și 32 p. 69). În mod surprinzător, constatăm că îmbrățișarea tematicii specifice realismului socialist s-a conjugat cu adoptarea unei pensulații dezinvolve, aparente, apelând uneori la tușe juxtapuse de culoare și împăstări, precum și o cromatică mai nuanțată. Cu toate acestea, Hübner nu a depășit limitele unui realism figurativ strict.

În anii de după război lucrează mult în

und Schäßburg (Kat. nr. 30, S. 68; Kat. nr. 32 S. 69) gesellen. Überraschenderweise stellen wir fest, dass die Hinwendung zu den Themen des sozialistischen Realismus mit einer lockeren, erkennbaren Pinselführung, mit sich zuweilen überlagernden Strichen und pastösem Auftrag und einer nuancierteren Farbgebung einhergeht. Trotzdem hat Hübner die Grenze eines strengen figurativen Realismus nicht überwunden.

In den Nachkriegsjahren malt er vor allem als Vorstudien zu Gemälden viele Aquarelle, macht weiterhin Linolschnitte, in denen der bereinigte Stil der Studienjahre durch eine deskriptive, arbeitsaufwändige Zeichnung ersetzt wird. Desgleichen widmet er sich nun auch der Bildhauerei und dem Mosaik und beteiligt sich an der Erstellung dekorativer Ensembles für den öffentlichen Raum. Seine ersten uns bekannten Skulpturen sind jene aus der Ausstellung von 1945⁷⁶. Die Wahl des Materials für die Skulpturen wird vom Subjekt bestimmt. Für die akademisch-realistischen Porträts (Porträt der Mutter und zwei Autoporträts) zieht er Gips vor, während er aus Holz Statuetten schneidet, die leicht stilisierte Figuren mit symbolischer Bedeutung darstellen. Die Bildhauerei bildet jedoch einen zweitrangigen Bereich seines Schaffens und kann eher als Privatvergnügen betrachtet werden.

Die relative Liberalisierung des Kunstbetriebs Ende der 60er und Anfang der 70er Jahre bewog auch Hübner, ebenso wie seine jüngeren Kollegen, durch eine späte Öffnung den Erfahrungen der Avantgarde gegenüber eine Erneuerung der eigenen Malerei zu versuchen. Eine ganze Reihe von Bildern aus diesen Jahren, *Motorradrennen*, *Supernova*,

acuarelă, tehnică în care execută cu predilecție studii în vederea unor compoziții picturale și realizează în continuare linogravuri, în care expresia stilistică epurată din anii studiilor este înlocuită de un desen descriptiv și laborios. De asemenea, acum se dedică sculpturii și mozaicului, participând la realizarea unor ansambluri publice de artă decorativă. Primele sale sculpturi de care avem cunoștință sunt cele expuse în cadrul expoziției din 1945⁷⁷. Subiectele abordate dictează materialul din care sunt realizate sculpturile. Preferă ghipsul pentru portrete academic-realiste (portretul mamei și două autoportrete), în timp ce în lemn sculptează mici statuete reprezentând figuri ușor stilizate, investite cu semnificații simbolice. Sculptura constituie însă un capitol secundar al creației sale, putând fi considerată mai degrabă o pasiune privată.

Relativa liberalizare a vieții artistice de la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70 l-a determinat și pe Hübner, asemenea mai tinerilor săi colegi, să încerce o împrăștiere a picturii sale, prin asimilarea târzie a unor experiențe ale avangardei. O întreagă serie de lucrări din acești ani, *Cursa de motociclete, Supernova, Familie, (Nr. cat. 39, 38 și 35, p. 71), Concert, Învingătorul, Înainte, Noul și vechiul oraș, Construcții de lemn din Maramureș, Țărani în parc, Melcul, Ansamblu chinezesc - Dans*, mărturisesc interesul său pentru cubism, futurism și rayonism, din repertoriul cărora preia elemente stilistice (geometrizarea și stilizarea accentuată a formelor, tendința spre abstractizare, dinamismul compozițional, cromatica luminoasă, exuberantă), dar și unele din teme abordate. Experimente plastice de inspirație avangardistă nu pot fi decât paradoxale

Familie, (Kat. nr. 39, 38 und 35, S. 71), Konzert, Der Sieger, Vorwärts, Neue und Altstadt, Holzgebäude in der Maramureș, Bauern im Park, Die Schnecke, Chinesisches Ensemble - Tanz, belegen sein Interesse am Kubismus, Futurismus und Rayonismus, aus deren Repertoire er stilistische Elemente (Geometrisierung und betonte Stilisierung der Formen, Tendenz zur Abstrahierung, kompositionelle Dynamik, helle, leuchtende Farben), aber auch einige Themen übernimmt. Avantgardistisch inspirierte Kunstexperimente können bei einem Künstler, der den figurativen Realismus nie aufgegeben hat, nur paradox wirken, doch bilden sie den letzten Versuch Hübners, nun gegen Ende seiner Künstlerkarriere angekommen, sich dem Kunstgeist seiner Zeit anzuschließen.

Auch jetzt äußert sich in seinem Schaffen eine Spannung zwischen gegensätzlichen Tendenzen. Parallel mit den erneuernden Kunstversuchen kommt er in den 70er Jahren auf eine traditionelle Thematik zurück, ähnlich jener aus der Zwischenkriegszeit, die auch historische, allegorische und mythologische Kompositionen einschließt (*Posada, Lobgesang auf Rumänien, Ikarus, Die drei Grazien, Venus*). Dazu kommen noch aus zeitgenössischen Ereignissen inspirierte Themen (*Hiroshima, Überschwemmung in Mediasch*). Viele dieser Arbeiten lassen jedoch bezüglich der Malqualität zu wünschen übrig. Eine Ausnahme bilden die Stillleben, zu denen noch einige der Landschaften dieser Jahre dazukommen.

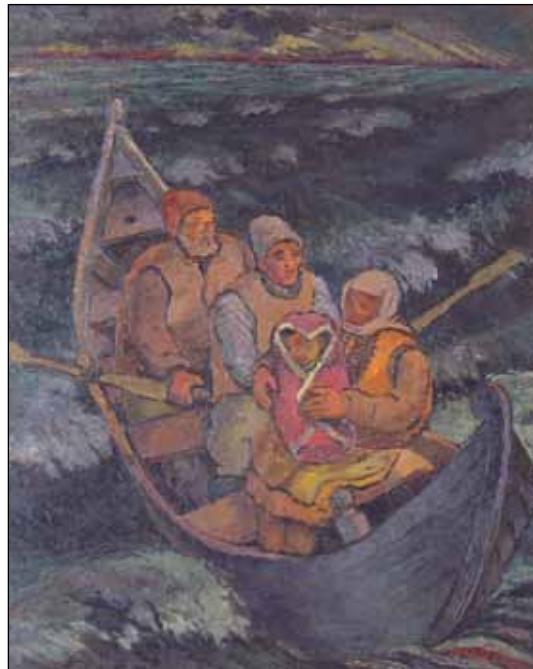
Einen besonderen Platz nehmen die vom Donaudelta und der Dobrudscha inspirierten Werke in Hübners Schaffen ein. Sein Interesse

Il. 12
În furtună /
In der Sturm
1972
Ulei pe carton /
Öl auf Karton
57,4 x 46 cm
Muzeul de
Artă Braşov /
Kunstmuseum
Kronstadt
Inv. nr. 2288

la un artist care nu a abandonat niciodată realismul figurativ, constituindu-se într-o ultimă încercare a lui Hübner, ajuns acum spre finalul carierei, de a se racorda la spiritul artistic al timpurilor sale.

O tensiune între tendințe contradictorii se manifestă și acum în creația sa. În paralel cu experiențe plastice inovatoare, în deceniul opt, revine la o tematică tradițională, asemănătoare cu cea din perioada interbelică, care include compoziții istorice, alegorice și mitologice (*Posada, Cântarea României, Icar, Cele trei grații, Venus*). Alături de acestea, apar și teme inspirate de evenimente contemporane (*Hiroshima, Inundație la Mediaș*). Multe dintre aceste lucrări lasă însă de dorit din punct de vedere al calității plastice. Naturile statice constituie o excepție, la care se adaugă câteva din peisajele acestor ani.

Un capitol aparte în creația lui Karl Hübner îl reprezintă lucrările inspirate de Dobrogea și Delta Dunării. Interesul său pentru această regiune datează încă din anii '30. Acest fapt este confirmat de *Peisajul din Dobrogea* menționat anterior, dar și de alte lucrări din această perioadă, precum *Cuptor în Dobrogea*. În anii războiului, îndatoririle militare au făcut ca Hübner să petreacă mai mulți ani în Dobrogea și Delta Dunării. S-a simțit deosebit de atras de locurile și oamenii de aici. Peisajul deltei, farmecul pitoresc al așezărilor dobrogene și viața aspră a lipovenilor l-au fascinat, motiv pentru care a surprins în numeroase schițe, printr-o notație spontană, directă, aspecte diverse (scene de muncă, obiceiuri locale, figuri specifice, aspecte din așezările tradiționale, peisaje naturale, elemente de faună, etc.). Amintirea timpului

an dieser Region geht noch auf die 30er Jahre zurück. Das belegt die oben genannte *Landschaft aus der Dobrudscha*, aber auch andere Werke jener Zeit wie *Backofen in der Dobrudscha*. Hübner hatte während des Kriegs in militärischer Mission mehrere Jahre in der Dobrudscha und im Donaudelta verbracht. Er fühlte sich zu den Orten und Menschen dort besonders hingezogen. Die Landschaft des Deltas, der malerische Zauber der Dobrudschaer Ortschaften, das harte Leben der Lipovener faszinierten ihn, weshalb er auch unterschiedliche Aspekte (Arbeitsszenen, Ortsbräuche, typische Gestalten, Ansichten aus traditionellen Ortschaften, Naturansichten, Elemente der Fauna, usw.) in zahlreichen Skizzen spontan und unmittelbar festhält. Die

petrecut în Dobrogea și Deltă nu l-a părăsit niciodată. Trei decenii mai târziu a reluat în ulei unele din subiectele schițate, lucrări care au figurat în expoziția *Amințiri din Delta Dunării*⁷⁸, deschisă în anul 1975. Dintre motivele schițate cu ani în urmă s-a oprit mai ales asupra celor inspirate de viața pescarilor lipoveni. Desenul aspru, colțuros, cu contururi ferme, pasta densă și bogată, o gamă cromatică restrânsă, preponderent rece, sunt trăsături ce individualizează acest ciclu de picturi în creația sa. (Il. 12, p. 39)

O activitate artistică întinsă pe aproape șase decenii, cu inevitabile sinuozități și oscilații, nu este ușor de evaluat. Decisivă pentru evoluția lui Hübner s-a dovedit opțiunea de la începutul anilor '30 pentru un „realism clasicizant”, o pictură fidelă realității, dar aspirând totodată spre „clasic”. Această alegere, nu lipsită de serioase contradicții, s-a dovedit ambivalentă. Pe de o parte, a determinat apropierea de sobrietatea riguroasă a *Noii Obiectivități*, dar și orientarea către un „clasicism” anacronic, ce nu s-a dovedit viabilă. Legăturile care se pot stabili între unele din lucrările lui Hübner din perioada interbelică și *Noua Obiectivitate*, precum și cu unii din artiștii *Grupului Nostru*, ne permit să stabilim locul său în contextul picturii românești interbelice. Karl Hübner a făcut parte dintre artiștii care au refuzat tradiția predominant postimpresionistă a picturii românești, dar și tentația avangardei, optând pentru o „a treia cale”. Acești artiști au rămas însă marginali, nefiind apreciați de publicul și criticii vremii, și, pe termen lung, neglijați de istoriografia de artă românească. În cazul său această tendință a fost agravată de mediul provincial în care și-a desfășurat activitatea.

Erinnerung an die in der Dobrudscha und im Delta verbrachte Zeit bleibt ihm zeitlebens erhalten. Drei Jahrzehnte später greift er einige der skizzierten Motive in Öl wieder auf, die Bilder werden dann in der 1975 eröffneten Ausstellung *Erinnerungen aus dem Donaudelta*⁷⁷ gezeigt. Von den Jahre früher skizzierten Motiven kommt er vor allem auf die aus dem Leben der Lipovener Fischer inspirierten zurück. Dieser Bilderzyklus kennzeichnet sich durch eine spröde, kantige Zeichnung mit entschlossenen Konturen, dickem, reichem pastosen Farbauftrag, wenige, vorwiegend kalte Farbtöne. (Abb. 12, S. 39)

Eine fast sechs Jahrzehnte dauernde Künstlertätigkeit mit ihren unabwendbaren Schwankungen ist schwer zu evaluieren. Nachträglich stellt sich für Hübners Werdegang die Anfang der 30er Jahre getroffene Option für einen „klassisierenden Realismus”, eine naturgetreue Malerei, zugleich dem „Klassischen” zustrebend, als entscheidend heraus. Diese, auch heftige Widersprüche implizierende Wahl erwies sich als zweiseitig. Einerseits führte sie zur Annäherung an die strenge Nüchternheit der *Neuen Sachlichkeit*, aber auch zur Hinwendung zu einem anachronistischen Klassizismus, der sich als nicht lebensfähig erwies. Den Bezug einiger Arbeiten Hübners aus der Zwischenkriegszeit zur *Neuen Sachlichkeit*, wie auch zu einigen Künstlern der Bewegung *Grupul Nostru*, erlauben uns, ihm einen Platz im Kontext der rumänischen Malerei der Zwischenkriegszeit zuzuordnen. Karl Hübner gehört zu jenen Künstlern, die die vorherrschend postimpresionistische Tradition der rumänischen Malerei, aber auch die Versuchung durch die Avantgarde ablehnen

O privire de ansamblu asupra creației lui Hübner poate fi deconcertantă prin multitudinea abordărilor formale și varietatea tematică, indicând o anumită indecizie, constant recurentă, datorată unei permanente dorințe de a încerca noi modalități de exprimare artistică. Nu întotdeauna aceste încercări s-au dovedit convingătoare. De aici și o anumită inconstanță valorică, realizări plastice remarcabile stând alături de lucrări mai puțin reușite, convenționale și artificiale. Structural, Hübner a rămas mereu un realist, un artist înclinat mai degrabă să fixeze realitatea, decât să o interpreteze. Fidelitatea față de realitatea figurativă a fost determinantul creației sale, față de care oscilațiile stilistice și tematice au rămas contingente.

Fără să fie unul dintre artiștii etalon ai centrului artistic brașovean din secolul trecut, Karl Hübner a contribuit la definirea caracterului său particular. Această expoziție retrospectivă se dorește un prim pas spre o necesară reevaluare a creației sale, prin care să-și reocupe locul în istoria artei plastice brașovene din secolul XX.

und einen „dritten Weg“ wählen. Diese Künstler bleiben jedoch Randerscheinungen, wenig geschätzt vom zeitgenössischen Publikum und den Kritikern und langfristig von der rumänischen Kunstgeschichtsschreibung vernachlässigt. In seinem Fall wird diese Tendenz noch durch den provinziellen Rahmen, in dem er tätig war, verschärft.

Eine Übersicht über Hübners Schaffen kann durch die Vielfalt der Themen und formalen Arbeitsweisen verwirren, wobei diese auf eine gewisse Unentschlossenheit aus dem Wunsch heraus, neue künstlerische Ausdrucksmöglichkeiten zu versuchen, deutet. Diese Versuche überzeugen nicht immer. Daher auch eine gewisse Wertschwankung - bemerkenswerte Kunstwerke stehen neben nicht sehr gelungenen, konventionellen, künstlichen Arbeiten. Von der Struktur her ist Hübner immer ein Realist geblieben, ein Künstler, der eher dazu neigt, die Wirklichkeit festzuhalten als zu interpretieren. Die Wirklichkeitstreue bestimmte sein Schaffen, stilistische und thematische Schwankungen blieben zufällige Erscheinungen.

Ohne im vorigen Jahrhundert zu den maßgeblichen Künstlern des Kronstädter Kunstzentrums gehört zu haben, hat Karl Hübner zur Ausprägung von dessen eigenständigem Charakter beigetragen. Diese Retrospektive möchte ein erster Schritt zu einer notwendigen Neubewertung seines Schaffens sein, durch die er in der Geschichte der Kronstädter bildenden Kunst des 20. Jh. wieder seinen Platz erhält.

NOTE

¹ *Confluente. Repere europene în arta transilvăneană*, Muzeul Național Brukenthal Sibiu, 2007; *Artiști Brașoveni Uitați 1700-1950*, Muzeul de Artă Brașov, 2008; *Arta germană din Transilvania în colecția Muzeului de Artă Brașov / Deutsche Kunst aus Siebenbürgen im Bestand des Kunstmuseums Kronstadt*, Editura Muzeului de Artă Brașov, 2011.

² Familia din partea tatălui era originară din Prusia Orientală.

³ Rose Hübner, *Meinem Vater Karl Hübner zum 100. Geburtstag*, München, 2002, p. 4.

⁴ Emil Honigberger (1881-1953). Muzician și compozitor. Între anii 1902-1907 studiază la Conservatorul Stern din Berlin. În perioada interbelică a desfășurat o intensă activitate muzicală la Brașov. A fost activ și în calitate de artist plastic amator, lucrând mai ales acuarelă. Lucrările sale au fost expuse în cadrul mai multor expoziții organizate la Brașov între anii 1921-1943. Hermann Adolf Hienz, *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen. Bio-bibliographisches Handbuch für Wissenschaft, Dichtung und Publizistik: Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen*, vol. VII, Böhlau Verlag, Köln Weimar, 2000, pp. 206-207

⁵ -ly., *Igy indult magasravezető útjára egy brasovi festőművész. Hübner Károly brasoyi és sibiui sikerei után a fővárosba és Budapestre készül*, în „Brassói Napló”, 1936.

⁶ Ernst Honigberger (1885-1974). Pictor. Începe studiul artei cu Emerich Tamás, Friedrich Miess și Arthur Coulin. Studiază la Academia de Artă din Berlin (prof. Georg Koch) și la München, unde frecventează școala lui Moritz Heymann și Academia de Arte Frumoase (prof. Karl von Marr). Colaborează la revistele avangardiste *Das Ziel* și *Das neue Ziel*. Din 1921 se stabilește la Berlin, unde participă la expozițiile organizate de *Novembergruppe*, *Berliner Sezession* și *Neue Sezession* (München). Din 1943 se stabilește la Wehr (Baden), unde fondează împreună cu soția sa o școală de muzică și artă plastică. Hermann Adolf Hienz, *op. cit.*, pp. 208-209.

⁷ Albert Knab (1870-1929). Pictor și grafician. A studiat la Nürnberg cu gravorul Friedrich Fraenkel și litograful Christoph Weiermüller. A urmat Școala de Arte și Meserii din München. S-a stabilit la Berlin, devenind profesor la Școala de Meserii din Berlin. A publicat *Monatshefte für Litographien* și *Der Monatshefte für graphischen*

ANMERKUNGEN

¹ *Confluente. Repere europene în arta transilvăneană*, Brukenthal Nationalmuseum Hermannstadt, 2007; *Artiști Brașoveni Uitați 1700-1950*, Kunstmuseum Kronstadt, 2008; *Arta germană din Transilvania în colecția Muzeului de Artă Brașov / Deutsche Kunst aus Siebenbürgen im Bestand des Kunstmuseums Kronstadt*, Verlag des Kunstmuseums Kronstadt, 2011.

² Väterlicherseits stammte die Familie aus Ostpreußen.

³ Rose Hübner, *Meinem Vater Karl Hübner zum 100. Geburtstag*, München, 2002, S. 4.

⁴ Emil Honigberger (1881-1953). Musiker und Komponist. Studierte 1902-1907 am Stern-Konservatorium in Berlin. In der Zwischenkriegszeit rege Musiktätigkeit in Kronstadt. War auch im Bereich der bildenden Kunst tätig und malte vor allem Aquarelle. Seine Werke waren in der Zeitspanne 1921-1943 in mehreren Ausstellungen in Kronstadt vertreten. Hermann Adolf Hienz, *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen. Bio-bibliographisches Handbuch für Wissenschaft, Dichtung und Publizistik: Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen*, Bd. VII, Böhlau Verlag, Köln Weimar, 2000, S. 206f.

⁵ -ly., *Igy indult magasravezető útjára egy brasovi festőművész. Hübner Károly brasoyi és sibiui sikerei után a fővárosba és Budapestre készül*. In: „Brassói Napló”, 1936.

⁶ Ernst Honigberger (1885-1974). Maler. Beginnt das Kunststudium mit Emerich Tamás, Friedrich Miess und Arthur Coulin. Studiert an der Kunstakademie in Berlin (Prof. Georg Koch) und in München, wo er die Schule von Moritz Heymann und die Akademie der Schönen Künste (Prof. Karl von Marr) besucht. Mitarbeit an den Avantgarde-Zeitschriften *Das Ziel* und *Das neue Ziel*. 1921 lässt er sich in Berlin nieder, nimmt dort an den Ausstellungen der *Novembergruppe*, *Berliner Sezession* und *Neuen Sezession* (München) teil. Ab 1943 lebt er in Wehr (Baden), wo er mit seiner Frau eine Musik- und Kunstschule gründet. Hermann Adolf Hienz, *a.a.O.*, S. 208f.

⁷ Albert Knab (1870-1929). Maler und Grafiker. Studiert in Nürnberg bei dem Kupferstecher Friedrich Fraenkel und dem Litographen Christoph Weiermüller. Besucht die Kunst- und Gewerbeschule in München. Lässt sich in Berlin nieder und wird Professor an der Gewerbeschule Berlin. Veröffentlicht die *Monatshefte für*

Kunstgewerbe. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, vol. XX, Leipzig, 1927, p. 558⁹ Karl Heinz Mathies (1877-?). Grafician și scriitor. Împreună cu Albert Knab este autorul unui „Curs de desen și pictură”. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, vol. XXIV, Leipzig, 1930, p. 263.

⁹ -ly., loc. cit.

¹⁰ Mircea Deac, *Impresionismul în pictura românească*, București, Editura Meridiane, 1976, p. 89.

¹¹ Rose Hübner, op. cit., p. 5.

¹² Apud Ioana Vlasiu, *Anii '20 tradiția și pictura românească*, București, Editura Meridiane, 2000, p. 17.

¹³ Gerd Presler, *Glanz und Elend der 20er Jahre. Der Malerei der Neuen Sachlichkeit*, Köln, DuMont Buchverlag, 1992, p. 29.

¹⁴ Ioana Vlasiu, op. cit., p. 11.

¹⁵ Erich Wolfsfeld (1884-1956). Pictor și gravor. Între 1902-1913 a studiat la Școala Superioară pentru Arte Plastice din Berlin. Stagii de studiu la Roma, Londra și Paris, unde a studiat cu Jules Lefebvre la Academia Julien. Din 1916 a predat la Școala Muzeului de Arte Decorative, din 1929 devenind profesor de pictură și gravură. În 1939 este nevoit să se refugieze în Anglia, unde a rămas până la sfârșitul vieții. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, vol. XXXVI, Leipzig, 1947, p. 225.

¹⁶ Eugen Spiro (1874-1972). Pictor. A studiat la Școala de Arte din Breslau cu Albrecht Bräuer și la Academia de Arte Frumoase din München cu Franz von Stuck. Membru al *Münchner Sezession* și *Berliner Sezession*. Între 1906-1914 s-a stabilit la Paris, devenind profesor la Academia Modernă și Academia de Arte Frumoase. În 1914 revine la Berlin. Devine președinte al *Berliner Sezession* și profesor la Școala Superioară de Stat pentru Artă. În 1935 este nevoit să părăsească Germania, stabilindu-se în Franța, iar ulterior în Statele Unite ale Americii, unde rămâne până la sfârșitul vieții. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, vol. XXXI, Leipzig, 1937, pp. 390-391.

¹⁷ Bató József (1888 – 1966). Pictor și grafician. Studii la Budapesta

Litographen und Monatshefte für graphisches Kunstgewerbe.

Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, Bd. XX, Leipzig, 1927, S. 558.

⁸ Karl Heinz Mathies (1877-?). Grafiker und Schriftsteller. Verfasst mit Albert Knab einen „Unterrichts-Kursus im Zeichnen und Malen”. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, Bd. XXIV, Leipzig, 1930, S. 263.

⁹ -ly., a.a.O.

¹⁰ Mircea Deac, *Impresionismul în pictura românească*, Bukarest, Meridiane Verlag, 1976, S. 89.

¹¹ Rose Hübner, a.a.O., S. 5.

¹² siehe Ioana Vlasiu, *Anii '20 tradiția și pictura românească*, Bukarest, Meridiane Verlag, 2000, S. 17.

¹³ Gerd Presler, *Glanz und Elend der 20er Jahre. Die Malerei der Neuen Sachlichkeit*, Köln, DuMont Buchverlag, 1992, S. 29.

¹⁴ Ioana Vlasiu, a.a.O., S. 11.

¹⁵ Erich Wolfsfeld (1884-1956). Maler und Kupferstecher. Studierte 1902-1913 an der Hochschule für bildende Künste Berlin. Studienaufenthalte in Rom, London und Paris, wo er bei Jules Lefebvre an der Academie Julien studiert. Ab 1916 unterrichtet er an der Schule des Museums für dekorative Künste, ab 1929 ist er Professor für Malerei und Gravüre. 1939 muss er nach England flüchten, wo er bis zu seinem Lebensende verbleibt. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400 Fachgelehrten*, Bd. XXXVI, Leipzig, 1947, S. 225.

¹⁶ Eugen Spiro (1874-1972). Maler. Studiert an der Kunstschule in Breslau bei Albrecht Bräuer und an der Akademie der Schönen Künste in München bei Franz von Stuck. Mitglied der *Münchner Sezession* und der *Berliner Sezession*. 1906-1914 lässt er sich in Paris nieder und wird Professor an der modernen Akademie und der Akademie der Schönen Künste. 1914 zieht er wieder nach Berlin. Wird Vorsitzender der *Berliner Sezession* und Professor an der Staatlichen Kunsthochschule. 1935 muss er Deutschland verlassen. Er zieht nach Frankreich, später dann in die USA, wo er bis zu seinem Lebensende bleibt. Ulrich Thieme, Hans Vollmer, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart: Unter Mitwirkung von etwa 400*

și Paris. A frecventat colonia de la Baia-Mare. S-a stabilit la Berlin după Primul Război Mondial.

¹⁸ -ly., *loc. cit.*

¹⁹ Ernst Honigberger, *Natură statică cu urcior și fructe*, ulei pe pânză, 55,7 x 71,6 cm, semnat și datat stânga jos cu roșu: E.Ho 20, colecția Franz Illi, Brașov.

²⁰ Iulia Mesea, *Peisagiști din sudul Transilvaniei între tradițional și modern. Sfârșitul secolului al XVIII-lea – mijlocul secolului al XX-lea*, Sibiu, Muzeul Național Brukenthal, 2011, p. 326.

²¹ -ly., *loc. cit.*

²² Gavril Popescu (?). Grafician. Împreună cu Ary Murnu ilustrează revista *Pagini Literare*, apărută la București în 1912. Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Dicționarul presei românești: 1731-1918*, București, Editura Științifică, 1995, p. 310.

²³ Costin Petrescu (1872-1954). Pictor. Studiază la București, Viena, München și Paris. Deosebit de apreciat ca pictor muralist, a primit comenzi prestigioase: decorația interioară a palatului Cantacuzino din București, Sala de Consiliu a Palatului C.E.C., pictura Catedralei Arhiepiscopale din Alba-Iulia și „Marea Frescă a Neamului” de la Ateneul Român. Profesor la Școala de Arte Frumoase din București.

²⁴ -ly., *loc. cit.*

²⁵ *Salonul Oficial Desen Gravură 1929* (catalog de expoziție), București, 1929, p. 11, nr. cat. 150.

²⁶ Banner Zoltán, *Leiter Artur. Monografie în trei limbi*, 1999, p. 59.

²⁷ Camil Ressu, *Însemnări*, București, Editura Meridiane, 1967, pp. 50-52.

²⁸ *Ibidem*, p. 66.

²⁹ Ioan Vlasiu, *op. cit.*, p. 7.

³⁰ *Ibidem*, p. 11.

³¹ „Grupul Nostru” 1936. A V^a Expoziție, *Fundația Dalles, 1 ianuarie – 1 februarie* (invitație la expoziție), Biblioteca Academiei Române București, Cabinetul de Stampe.

³² Andrei Pintilie, *Alexandru Phoebus*, în vol. „Ochiul în ureche. Studii de artă românească”, București, Editura Meridiane, 2002, p. 149.

³³ Ioana Vlasiu, *op. cit.*, p. 112.

³⁴ Andrei Pintilie, *op. cit.*, pp. 145-146.

³⁵ Două lucrări cu această temă ne sunt cunoscute din documentația fotografică păstrată.

³⁶ *Salonul Oficial Desen Gravură 1931* (catalog de expoziție), București, 1931, p. 10, nr. cat. 107, 111 și 112; *Salonul de Toamnă 1932* (catalog de expoziție), București, Asociația Artiștilor

Fachgelehrten, Bd. XXXI, Leipzig, 1937, S. 390f.

¹⁷ Bató József (1888-1966). Maler und Grafiker. Studiert in Budapest und Paris. Besucht die Künstlerkolonie von Baia-Mare. Lässt sich nach dem I. Weltkrieg in Berlin nieder.

¹⁸ -ly., *a.a.O.*

¹⁹ Ernst Honigberger, *Stilleben mit Krug und Früchten*, Öl auf Leinwand, 55,7 x 71,6 cm, signiert und datiert links unten mit Rot: E.Ho 20, Sammlung Franz Illi, Kronstadt.

²⁰ Iulia Mesea, *Peisagiști din sudul Transilvaniei între tradițional și modern. Sfârșitul secolului al XVIII-lea – mijlocul secolului al XX-lea*, Hermannstadt, Brukenthal Nationalmuseum, 2011, S. 326.

²¹ -ly., *a.a.O.*

²² Gavril Popescu (?). Grafiker. Illustriert zusammen mit Ary Murnu die 1912 in Bukarest erschienene Zeitschrift *Pagini Literare*. Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Dicționarul presei românești: 1731-1918*, Bukarest, Wissenschaftlich Verlag, 1995, S. 310.

²³ Costin Petrescu (1872-1954). Maler. Studiert in Bukarest, Wien, München und Paris. Besonders für seine Wandmalerei geschätzt, erhielt prestigereiche Aufträge: die Innenausstattung des Cantacuzino-Palais in Bukarest, der Sitzungssaal des Sparkassenpalais, die Wandmalerei der Erzbischöflichen Kathedrale in Karlsburg und das „Große Fresko des Volkes” (Marea Frescă a Neamului) im Rumänischen Athenäum. Professor an der Schule der schönen Künste in Bukarest.

²⁴ -ly., *a.a.O.*

²⁵ *Salonul Oficial Desen Gravură 1929* (Ausstellungskatalog), Bukarest, 1929, S. 11, Kat. nr. 150.

²⁶ Banner Zoltán, *Leiter Artur. Monografie în trei limbi*, 1999, S. 59.

²⁷ Camil Ressu, *Însemnări*, Bukarest, Meridiane Verlag, 1967, S. 50-52.

²⁸ *ebenda*, S. 66.

²⁹ Ioan Vlasiu, *a.a.O.*, S. 7.

³⁰ *ebenda*, S. 11.

³¹ „Grupul Nostru” 1936. A V^a Expoziție, *Fundația Dalles, 1 ianuarie – 1 februarie* (Einladung zur Ausstellung), Bibliothek der Rumänischen Akademie Bukarest, Sticheabinnett.

³² Andrei Pintilie, *Alexandru Phoebus*, im Bd. „Ochiul în ureche. Studii de artă românească”, Bukarest, Meridiane Verlag, 2002, S. 149.

³³ Ioana Vlasiu, *a.a.O.*, S. 112.

³⁴ Andrei Pintilie, *a.a.O.*, S. 145f.

³⁵ Zwei Arbeiten zu diesem Thema sind uns durch die erhalten

- Plastici Români „Curentul artistic”, 1932, p. 10, nr. cat. 63; *Bilder Ausstellung Karl Hubner 1933*, Braşov, 1933, nr. cat. 5, 24 și 28.
- ³⁷ *Salonul Oficial Desen Gravură 1931*, p. 10, nr. cat. 108 și 109; *Salonul Oficial Desen Gravură 1932* (catalog de expoziție), București, 1932, pp. 9-10, nr. cat. 109 și 113.
- ³⁸ Robert Goldwater, *Primitivismul în arta modernă*, București, Editura Meridiane, 1974, p. 360.
- ³⁹ Ioana Vlasu, *op. cit.*, pp. 13-14.
- ⁴⁰ D. Karnabatt, *Arta pictorului Hubner (Sala „Dalles”)*, în „Curentul”, nr. 2984, 25 mai 1936.
- ⁴¹ *ly., loc. cit.*
- ⁴² *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în „Kronstädter Zeitung”, XCVII, nr. 75, 1 aprilie 1933.
- ⁴³ *Ibidem.*
- ⁴⁴ *Kollektivausstellung Karl Hübner im Eislaufpavillon*, în „Deutsche Tageszeitung, II, nr. 293, 27 septembrie 1935.
- ⁴⁵ G. Oprescu, *Alte expoziții din luna Mai*, în „Curentul”, nr. 2985, 26 mai 1936.
- ⁴⁶ D. Karnabatt, *loc. cit.*
- ⁴⁷ Al. Berteza, *Expozițiile dela Fundația Dalles*, în „Porunca Vremii”, 28 mai 1936; V. Beneș, *Expoziția de pictură K. Hübner*, în „Gând Românesc”, V, februarie-martie, 1937.
- ⁴⁸ V. Beneș, *loc. cit.*
- ⁴⁹ Radu Stanca, *Expoziția K. Hübner*, în „Națiunea Română”, 28 martie 1937.
- ⁵⁰ Lucrarea este expusă la Salonul Oficial din 1932. *Salonul Oficial Pictură Sculptură 1932* (catalog de expoziție), București, 1932, p. 12, nr. cat. 89. Alte variante, realizate în diverse tehnici grafice, au fost expuse în expozițiile organizate în anii ` 30.
- ⁵¹ G. Oprescu, *loc. cit.*
- ⁵² H. Blazian, *Plastica*, în „Adeverul Literar și Artistic”, XV, 7 iunie 1936.
- ⁵³ Arthur Steiger, *Zur Ausstellung Karl Hübners*, în „Bukarester Tageblatt”, 31 mai 1936.
- ⁵⁴ O. E., *Hübner Károly Képkiallítása*, în „Ellenzék”, 9 aprilie 1937
- ⁵⁵ Doina Udrescu, *Arta germană din Transilvania în colecțiile Muzeului Brukenthal din Sibiu (1800-1950)*, vol. I : *Pictură, sculptură*, Sibiu, Forumul Democrat al Germanilor din România, 2003, pp. 108-109.
- ⁵⁶ Ioana Vlasu, *op. cit.*, p. 116.
- ⁵⁷ Amelia Pavel, *Portrete, măști, travestiuri*, în vol. „Simboluri, surse, idolatrii în arta modernă”, București, Editurile Du Style și gebliebene fotografische Dokumentation bekannt.
- ³⁶ *Salonul Oficial Desen Gravură 1931* (Ausstellungskatalog), Bukarest 1931, S. 10, Kat. nr. 107, 111 und 112; *Salonul de Toamnă 1932* (Ausstellungskatalog), Bukarest, Verein der rumänischen bildenden Künstler „Curentul artistic”, 1932, S. 10, Kat. nr. 63; *Bilder Ausstellung Karl Hübner 1933*, Kronstadt, 1933, Kat. nr. 5, 24 und 28.
- ³⁷ *Salonul Oficial Desen Gravură 1931*, S. 10, Kat. nr. 108 und 109; *Salonul Oficial Desen Gravură 1932* (Ausstellungskatalog), Bukarest, 1932, S. 9f, Kat. nr. 109 und 113.
- ³⁸ Robert Goldwater, *Primitivismul în arta modernă*, Bukarest, Meridiane Verlag, 1974, S. 360.
- ³⁹ Ioana Vlasu, *a.a.O.*, S. 13f.
- ⁴⁰ D. Karnabatt, *Arta pictorului Hubner (Sala „Dalles”)*, In: „Curentul”, Nr. 2984, 25. Mai 1936.
- ⁴¹ *ly., a.a.O.*
- ⁴² *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, In: „Kronstädter Zeitung”, XCVII, Nr. 75, 1. April 1933.
- ⁴³ *ebenda.*
- ⁴⁴ *Kollektivausstellung Karl Hübner im Eislaufpavillon*, In: „Deutsche Tageszeitung, II, Nr. 293, 27. September 1935.
- ⁴⁵ G. Oprescu, *Alte expoziții din luna Mai*, In: „Curentul”, Nr. 2985, 26. Mai 1936.
- ⁴⁶ D. Karnabatt, *a.a.O.*
- ⁴⁷ Al. Berteza, *Expozițiile dela Fundația Dalles*, In: „Porunca Vremii”, 28. Mai 1936; V. Beneș, *Expoziția de pictură K. Hübner*, In: „Gând Românesc”, V, Februar-März, 1937.
- ⁴⁸ V. Beneș, *a.a.O.*
- ⁴⁹ Radu Stanca, *Expoziția K. Hübner*, In: „Națiunea Română”, 28. März 1937.
- ⁵⁰ Die Arbeit wird im Offiziellen Salon von 1932 ausgestellt. *Salonul Oficial Pictură Sculptură 1932* (Ausstellungskatalog), Bukarest, 1932, S. 12, Kat. nr. 89. Andere, in verschiedenen grafischen Techniken ausgeführte Varianten wurden in den Ausstellungen der 30er Jahre gezeigt.
- ⁵¹ G. Oprescu, *a.a.O.*
- ⁵² H. Blazian, *Plastica*, In: „Adeverul Literar și Artistic”, XV, 7. Juni 1936.
- ⁵³ Arthur Steiger, *Zur Ausstellung Karl Hübners*, In: „Bukarester Tageblatt”, 31. Mai 1936.
- ⁵⁴ O. E., *Hübner Károly Képkiallítása*, In: „Ellenzék”, 9. April 1937
- ⁵⁵ Doina Udrescu, *Arta germană din Transilvania în colecțiile*

Atlas,1998, pp. 3-41.

⁵⁸ Ioana Vlasiu, *op. cit.*, p. 118.

⁵⁹ *Bilder Ausstellung Karl Hübner 1933*, Braşov, 1933, nr. cat. 8 și 9.

⁶⁰ *Ibidem*, nr. cat. 21.

⁶¹ Vásárhely Z. Emil, *K. Hübner Kiállitása*, în „Erdélyi Helikon”, mai 1937; *Vita a kritikussal*, în „Keleti Újság”, 8 aprilie 1937.

⁶² Gudrun-Liane Iltu, *Artiști plastici germani din România. Între tradiție, modernitate și compromis ideologic. Anii 1930-1934*, București, Editura Academiei Române, 2011, pp. 55-82. Vezi în acest sens și Manfred Wittstock, *Bildende Künstler, Kunsthandwerker und Kunstgewerber der Siebenbürger Sachsen in der Zwischenkriegszeit und ihre Beziehungen zum Nationalsozialismus*, în „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde”, XXIV, 2001, nr. 2, pp. 236-257.

⁶³ Gudrun-Liane Iltu, *op. cit.*, p. 78.

⁶⁴ Amelia Pavel, *Pictura românească interbelică. Un capitol de artă europeană*, București, Editura Meridiane, 1996, p. 16.

⁶⁵ Dr. O. Richter, *Ausstellung der Krönstädter Künstler*, în „Krönstädter Zeitung”, CVII, nr. 262, 10 noiembrie 1943. Dintre lucrările expuse amintim: *De pază, Soldat murind, Transport de răniți, Pauză de luptă, În buncăr*. Gudrun-Liane Iltu, *op. cit.*, p. 82.

⁶⁶ Temă tratată pe larg de Mihai Pelin în *Deceniul prăbușirilor (1940-1950). Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliști*, Editura Compania, București, 2005, capitolul „Plutoanele de propagandă”.

⁶⁷ G. Opreșcu, *loc. cit.*

⁶⁸ Al. Berteș, *loc. cit.*

⁶⁹ V. Beneș, *loc. cit.*

⁷⁰ *Salonul Oficial Desen Gravură 1931*, p. 10, nr. cat. 111 și 112.

⁷¹ *Két hétig csónakon az Olton és a Dunán (Egy vadevezős feljegyzései.)*, în „Erdélyi Turista”, nr. 3-4, Brassó-Braşov, 20 decembrie 1929, pp. 16-19.

⁷² *Arta și omul*, I, septembrie 1933, nr. 3, coperta și pp. 40-41.

⁷³ *Expoziția de pictură Hübner. Catalog* (catalog de expoziție), Apărarea Patriotică Braşov, Braşov, 1945.

⁷⁴ F. Bulhardt, *Kronstädter Künstler setzen den Sowjethelden ein würdiges Denkmal*, în „Neuer Weg”, nr. 154, 12 sept. 1949; *Ein originelles Geburtstagsgeschenk für J. W. Stalin*, în „Neuer Weg”, I, nr. 237, 19 decembrie 1949.

⁷⁵ Radu Teculescu, *Vernisajul expoziției de pictură 1947*, în „Drum Nou”, IV, nr. 939, 5 noiembrie 1947; Leria Costan, *Plastica braşoveană*, în „Drum Nou”, V, nr. 1226, 18 octombrie 1948;

Muzeului Brukenthal din Sibiu (1800-1950 ,Bd. I : Malerei, Skulptur, Hermannstadt, Demokratisches Forum der Deutschen in Rumänien, 2003, S. 108f.

⁵⁶ Ioana Vlasiu, *a.a.O.*, S. 116.

⁵⁷ Amelia Pavel, *Portrete, măști, travestiuri*, im Bd.: „Simboluri,surse, idolatrii în arta modernă”, Bukarest, Du Style und Atlas Verlag,1998, S. 3-41.

⁵⁸ Ioana Vlasiu, *a.a.O.*, S. 118.

⁵⁹ *Bilder Ausstellung Karl Hubner 1933*, Kronstadt, 1933, Kat. nr. 8 und 9.

⁶⁰ *ebenda*, Kat. nr. 21.

⁶¹ Vásárhely Z. Emil, *K. Hübner Kiállitása*, In: „Erdélyi Helikon”, Mai 1937; *Vita a kritikussal*, In: „Keleti Újság”, 8. April 1937.

⁶² Gudrun-Liane Iltu, *Artiști plastici germani din România. Între tradiție, modernitate și compromis ideologic. Anii 1930-1934*, București, Editura Academiei Române, 2011, S. 55-82. Siehe dazu auch Manfred Wittstock, *Bildende Künstler, Kunsthandwerker und Kunstgewerber der Siebenbürger Sachsen in der Zwischenkriegszeit und ihre Beziehungen zum Nationalsozialismus*, In: „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde”, XXIV, 2001, Nr. 2, S. 236-257.

⁶³ Gudrun-Liane Iltu, *a.a.O.*, S. 78.

⁶⁴ Amelia Pavel, *Pictura românească interbelică. Un capitol de artă europeană*, Bukarest, Meridiane Verlag, 1996, S. 16.

⁶⁵ Dr. O. Richter, *Ausstellung der Kronstädter Künstler*, In: „Kronstädter Zeitung”, CVII, Nr. 262, 10. November 1943. Zu den ausgestellten Werken gehören: *Auf der Wacht, Sterbender Soldat, Verwundetentransport, Kampfpause, Im Bunker*. Gudrun-Liane Iltu, *a.a.O.*, S. 82.

⁶⁶ Von Mihai Pelin ausführlich behandeltes Thema In: *Deceniul prăbușirilor (1940-1950). Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliști*, Editura Compania, București, 2005, Kapitel „Die Propaganda - Abteilungen”.

⁶⁷ G. Opreșcu, *a.a.O.*

⁶⁸ Al. Berteș, *a.a.O.*

⁶⁹ V. Beneș, *a.a.O.*

⁷⁰ *Két hétig csónakon az Olton és a Dunán (Egy vadevezős feljegyzései.)*, In: „Erdélyi Turista”, Nr. 3-4, Brassó-Braşov, 20. Dezember 1929, S. 16-19.

⁷¹ *Arta și omul*, I, September 1933, Nr. 3, Umschlag und S. 40-41.

⁷² *Expoziția de pictură Hübner. Catalog* (Ausstellungskatalog), Patriotiche Wehr Kronstadt, Kronstadt, 1945.

⁷³ F. Bulhardt, *Kronstädter Künstler setzen den Sowjethelden ein*

Leria Costan, *Expoziția de pictură*, în „Drum Nou”, VI, nr. 1334, 27 februarie 1949; Gr. Chirițescu, *Artiștii plastici brașoveni se pregătesc pentru expoziția dela 20 noembrie*, în „Drum Nou”, VI, nr. 1553, 16 noiembrie 1949; L. C. (Leria Costan), *Pe marginea expoziției anuale de pictură și sculptură din Brașov*, în „Drum Nou”, VI, nr. 1563, 27 noiembrie 1949.

⁷⁶ Radu Popica, *Arta în slujba propagandei – centrul artistic brașovean sub semnul realismului socialist (1944-1964)*, în „Arta sub comunism. Arta oficială a regimului comunist în colecția Muzeului de Artă Brașov (1945-1989)” (catalog de expoziție), Editura Muzeului de Artă Brașov, 2011, pp. 12-21.

⁷⁷ *Expoziția de pictură...*, nr. cat. 63 și 64.

⁷⁸ *Expoziție retrospectivă Karl Hübner „Amintiri din Delta Dunării”* (catalog de expoziție), Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov, Brașov, 1975.

würdiges Denkmal, In: „Neuer Weg”, Nr. 154, 12. Sept. 1949; *Ein originelles Geburtstagsgeschenk für J. W. Stalin*, In: „Neuer Weg”, I, Nr. 237, 19. Dezember 1949.

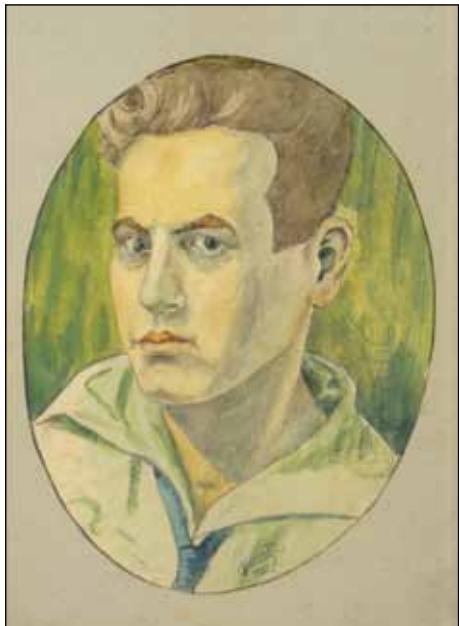
⁷⁴ Radu Teculescu, *Vernisajul expoziției de pictură 1947*, In: „Drum Nou”, IV, Nr. 939, 5. November 1947; Leria Costan, *Plastica brașoveană*, In: „Drum Nou”, V, Nr. 1226, 18. Oktober 1948; Leria Costan, *Expoziția de pictură*, in: „Drum Nou”, VI, Nr. 1334, 27. Februar 1949; Gr. Chirițescu, *Artiștii plastici brașoveni se pregătesc pentru expoziția dela 20 noembrie*, In: „Drum Nou”, VI, Nr. 1553, 16. November 1949; L. C. (Leria Costan), *Pe marginea expoziției anuale de pictură și sculptură din Brașov*, In: „Drum Nou”, VI, Nr. 1563, 27. November 1949.

⁷⁵ Radu Popica, *Arta în slujba propagandei – centrul artistic brașovean sub semnul realismului socialist (1944-1964)*, In: „Arta sub comunism. Arta oficială a regimului comunist în colecția Muzeului de Artă Brașov (1945-1989)” (Ausstellungskatalog), Verlag des Kunstmuseums Kronstadt, 2011, S. 12-21.

⁷⁶ *Expoziția de pictură...*, Kat. nr. 63 und 64.

⁷⁷ *Expoziție retrospectivă Karl Hübner „Amintiri din Delta Dunării”* (Ausstellungskatalog), Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Kronstadt, 1975.

CATALOG / KATALOG

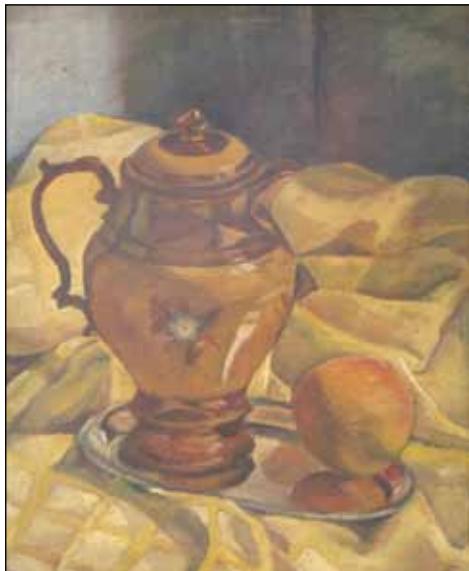

**Autoportret /
Selbstbildnis**
1925
Nr. cat. / Kat. nr. 2

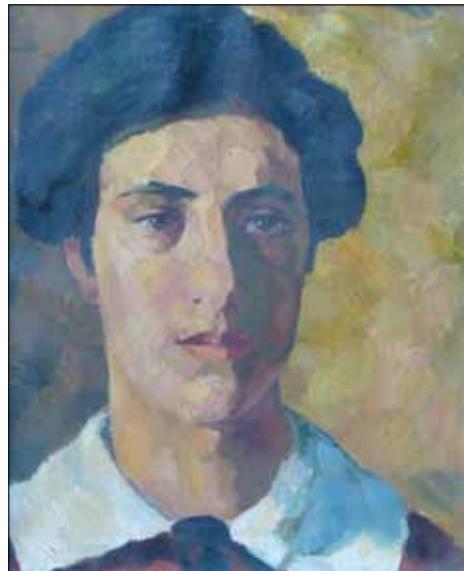
**Peisaj din München /
Ansicht aus München**
1926
Nr. cat. / Kat. nr. 4

**Peisaj cu turn
(Cetatea Râșnov) /
Landschaft mit Turm
(Rosenauer Burg)**
1921
Nr. cat. / Kat. nr. 1

**Natură statică cu urcior și portocală /
Stilleben mit Krug und Orange**
1928
Nr. cat. / Kat. nr. 6

**Portret de femeie (Margarete Hübner) /
Frauenbildnis (Margarete Hübner)**
1926-1928
Nr. cat. / Kat. nr. 5

Peisaj / Landschaft
1926
Nr. cat. / Kat. nr. 3

Autoportret / Selbstbildnis

1932

Nr. cat. / Kat. nr. 11

Strângătoare de vreascuri /

Die Reisigsammlerin

1931

Nr. cat. / Kat. nr. 10

Familie / Familie
1930
Nr. cat. / Kat. nr. 7

Sfântul Sebastian /
Der heilige Sebastian
1931
Nr. cat. / Kat. nr. 9

Christos în fața crucii /
Christus vor dem Kreuz
1936
Nr. cat. / Kat. nr. 18

Călugărițe / Nonnen
1932
Nr. cat. / Kat. nr. 12

**Interior de local /
Innenraum eines Lokals**
1931
Nr. cat. / Kat. nr. 8

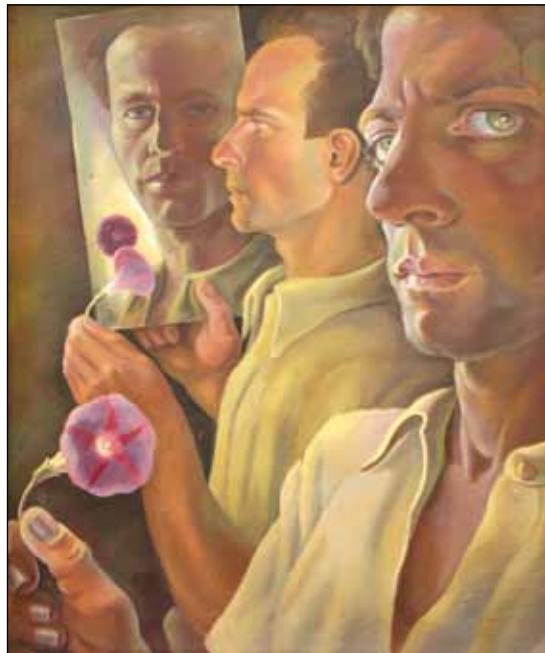

Arbeiter / Muncitor
1930-1932
Nr. cat. / Kat. nr. 13

**Portret de femeie /
Frauenbildnis**
1933
Nr. cat. / Kat. nr. 15

**Triplu autoportret/
Dreifaches Selbstbildnis**
1936
Nr. cat. / Kat. nr. 19

**Portretul unui muzician /
Bildnis eines Musikers**
1936
Nr. cat. / Kat. nr. 20

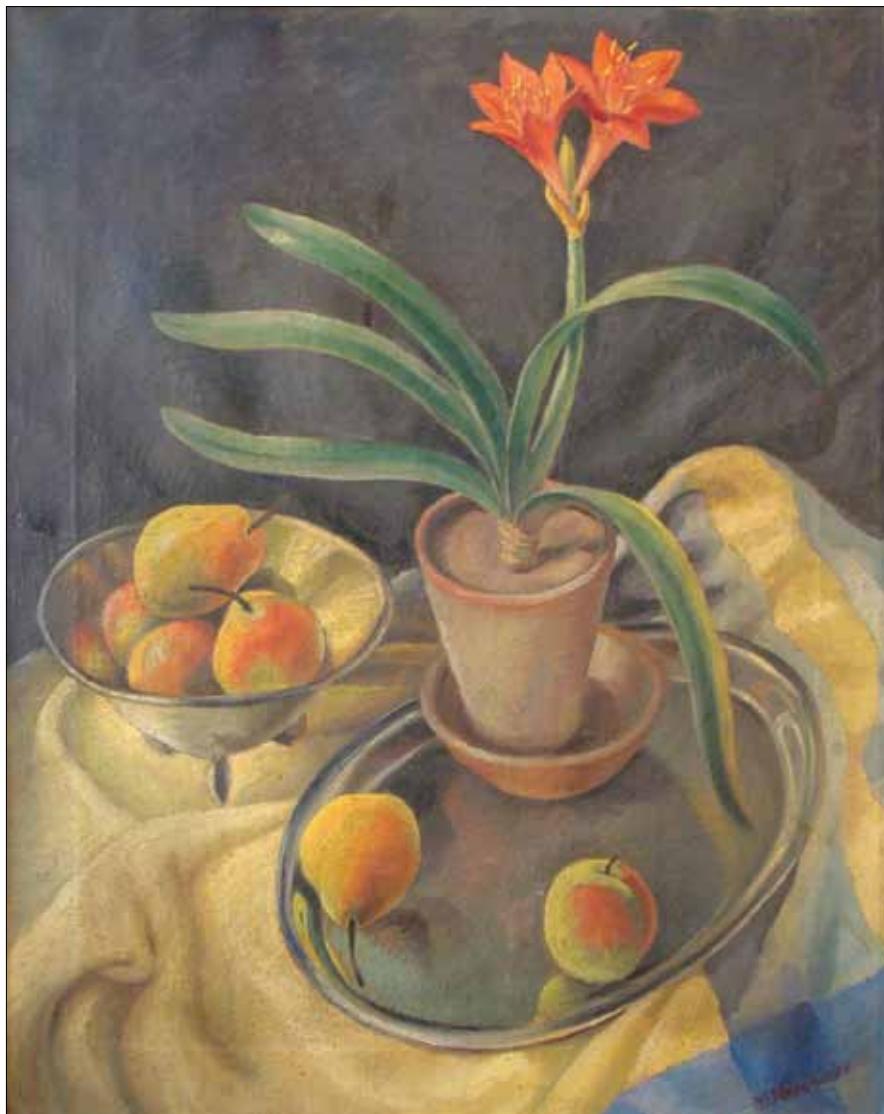
Cărașii / Die Lastenträger
1934
Nr. cat. / Kat. nr. 16

**Cuptor în Dobrogea /
Backofen in der Dobrudscha**
1938
Nr. cat. / Kat. nr. 22

**Odihnă la câmp /
Mittagsrast**
1940
Nr. cat. / Kat. nr. 27

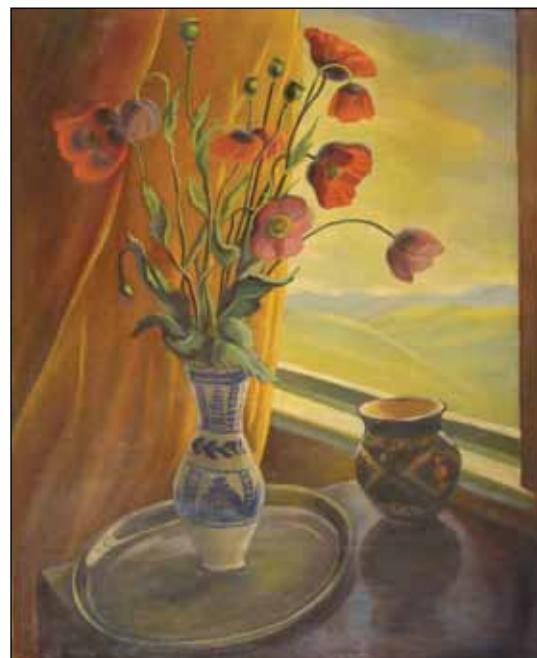

**Natură statică cu Amaryllis /
Stilleben mit Amaryllis**
1933
Nr. cat. / Kat. nr. 14

**Natură statică cu floarea soarelui /
Stilleben mit Sonnenblume**
1937
Nr. cat. / Kat. nr. 21

**Natură statică cu maci /
Stilleben mit Mohnblumen**
1939
Nr. cat. / Kat. nr. 23

Madonă / Madonna
1935
Nr. cat. / Kat. nr. 17

**Nud cu pernă verde /
Akt mit grünem Kissen**
1939
Nr. cat. / Kat. nr. 24

**Perseu și Andromeda /
Perseus und Andromeda**
1939
Nr. cat. / Kat. nr. 25

**Sărbătoarea lui Hontreus /
Honterusfest**
1939
Nr. cat. / Kat. nr. 26

Balerina / Ballerina

1956

Nr. cat. / Kat. nr. 31

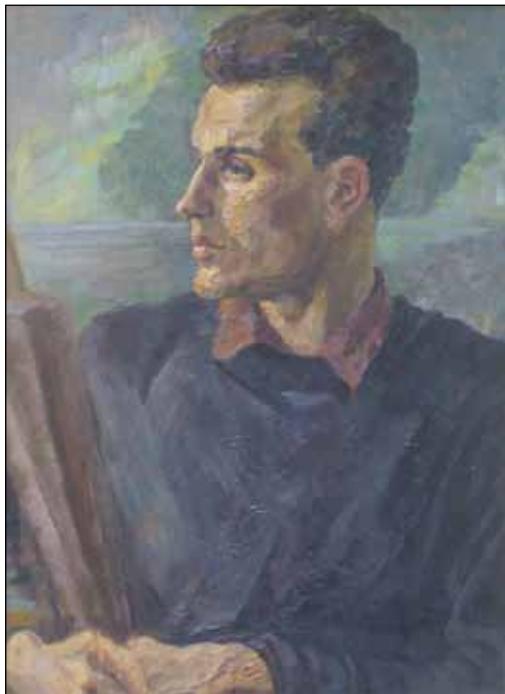

Femeie cu rochie neagră /

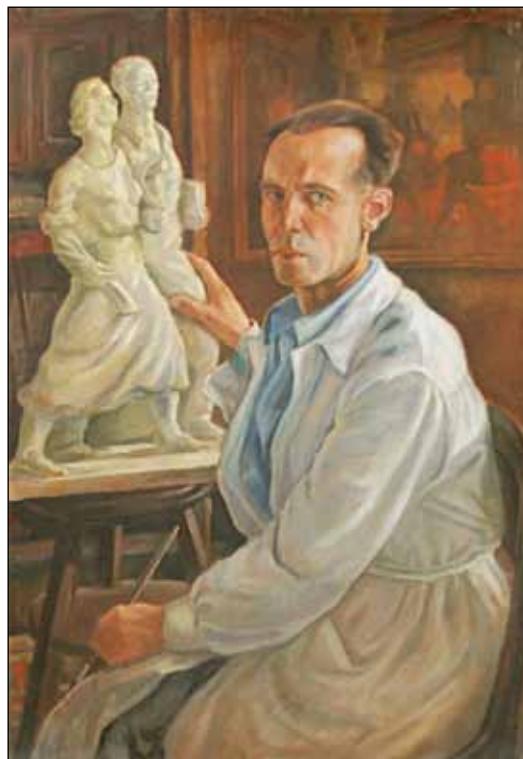
Frau im schwarzen Kleid

1950

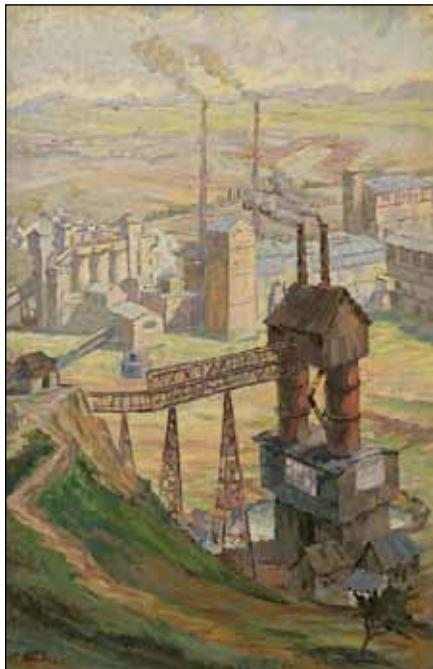
Nr. cat. / Kat. nr. 28

**Portret de tânăr /
Bildnis eines jungen Mannes**
1969
Nr. cat. / Kat. nr. 36

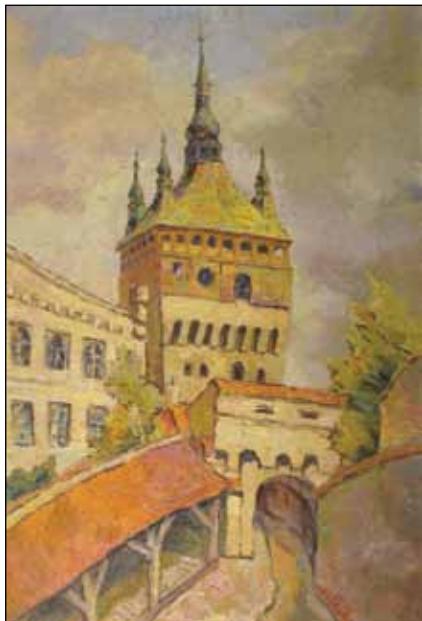
**Autoportret în atelier /
Selbstbildnis im Atelier**
1951
Nr. cat. / Kat. nr. 29

**Fabrica de ciment /
Zementfabrik**
1958
Nr. cat. / Kat. nr. 33

**Biserica din Blumăna /
Blumenauer Kirche**
1951
Nr. cat. / Kat. nr. 30

**Sighisoara – Turnul cu ceas /
Schäßburg – Stundturm**

1977

Nr. cat. / Kat. nr. 40

Sighisoara / Schäßburg

1964

Nr. cat. / Kat. nr. 34

**Case din Sighisoara /
Häuser in Schäßburg**

1958

Nr. cat. / Kat. nr. 32

**Natură statică cu cactus /
Stilleben mit Kaktus**
1970
Nr. cat. / Kat. nr. 37

**Cursa de motociclete /
Motorradrennen**
1971
Nr. cat. / Kat. nr. 39

Familie / Familie
1968
Nr. cat. / Kat. nr. 35

Supernova / Supernova
1970
Nr. cat. / Kat. nr. 38

LISTA LUCRĂRILOR

1. Peisaj cu turn (Cetatea Râșnov)

Acuarelă pe hârtie lipită pe carton, 18,8 x 11,6 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș: 19/11 21
Colecția Ioan Vlad, Brașov

2. Autoportret

Acuarelă pe hârtie, 23,5 x 17,7 cm
Semnat și datat dreapta jos cu verde: Hübner K.1925
Colecția Ioan Vlad, Brașov

3. Peisaj

Ulei pe pânză, 65,5 x 122,7 cm
Semnat și datat dreapta jos cu roșu: Hübner K 1926
Colecția Franz Illi, Brașov

4. Peisaj din München

Acuarelă, 32 x 23,5 cm
Semnat și datat dreapta jos în creion: K. Hübner 1926
Colecție particulară Brașov

5. Portret de femeie (Margarete Hübner)

Ulei pe pânză, 34 x 28 cm
Nesemnat, nedatat (1926-1928)
Colecția Franz Illi, Brașov

6. Natură statică cu urciior și portocală

Ulei pe pânză, 41,7 x 33,7 cm
Semnat și datat dreapta jos cu roșu,
în monogramă: 19/11 28
Colecția Franz Illi, Brașov

WERKVERZEICHNIS

1. Landschaft mit Turm (Rosenauer Burg)

Aquarell auf Papier, auf Karton geklebt, 18,8 x 11,6 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Tusche: 19/11 21
Sammlung Ioan Vlad, Kronstadt

2. Selbstbildnis

Aquarell auf Papier, 23,5 x 17,7 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Grün: Hübner K.1925
Sammlung Ioan Vlad, Kronstadt

3. Landschaft

Öl auf Leinwand, 65,5 x 122,7 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Rot: Hübner K 1926
Sammlung Franz Illi, Kronstadt

4. Ansicht aus München

Aquarell, 32 x 23,5 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Bleistift: K. Hübner 1926
Privatsammlung, Kronstadt

5. Frauenbildnis (Margarete Hübner)

Öl auf Leinwand, 34 x 28 cm
Unsigniert, undatiert (1926-1928)
Sammlung Franz Illi, Kronstadt

6. Stilleben mit Krug und Orange

Öl auf Leinwand, 41,7 x 33,7 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Rot,
mit Monogramm: 19/11 28
Sammlung Franz Illi, Kronstadt

7. Familie

Ulei pe pânză, 99,5 x 65,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu ocră: 1930 Hübner

Colecția familiei Hübner, Brașov

8. Interior de local

Tuș pe hârtie, 31 x 36,5 cm

Semnat și datat dreapta jos: 1931 Hübner

Colecția familiei Hübner, Brașov

9. Sfântul Sebastian

Ulei pe pânză, 133 x 88,5 cm

Semnat și datat stânga jos cu brun roșcat: 1931 Hübner

Muzeul Național Brukenthal, nr. inv. 1419

10. Strângătoare de vreascuri

Ulei pe pânză, 57,7 x 48,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu roșu: 1931 Hübner

Colecția familiei Hübner, Brașov

11. Autoportret

Ulei pe pânză, 51,5 x 40,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: 1932 Hübner

Colecția familiei Hübner, Brașov

12. Călugărițe

Tuș pe hârtie, 34 x 18 cm

Semnat și datat dreapta sus: 1932 Hübner

Colecția familiei Hübner, Brașov

13. Muncitor

Linogravură, 30,3 x 24,5; 26,7 x 20 cm

Semnat dreapta jos sub cadru cu creion: K. Hübner, nedatat (1930-1932)

Colecția familiei Hübner, Brașov

7. Familie

Öl auf Leinwand, 99,5 x 65,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Ocker: 1930 Hübner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

8. Innenraum eines Lokals

Tusche auf Papier, 31 x 36,5 cm

Signiert und datiert rechts unten: 1931 Hübner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

9. Der heilige Sebastian

Öl auf Leinwand, 133 x 88,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Rötlichbraun: 1931 Hübner

Brukenthal Nationalmuseum, Inv.nr. 1419

10. Die Reisisammlerin

Öl auf Leinwand, 57,7 x 48,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Rot: 1931 Hübner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

11. Selbstbildnis

Öl auf Leinwand, 51,5 x 40,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: 1932 Hübner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

12. Nonnen

Tusche auf Papier, 34 x 18 cm

Signiert und datiert rechts oben: 1932 Hübner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

13. Arbeiter

Linolschnitt, 30,3 x 24,5; 26,7 x 20 cm

Signiert rechts unter dem Bildrand mit Bleistift: K. Hübner, undatiert (1930-1932)

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

14. Natură statică cu Amaryllis

Ulei pe pânză, 61 x 50,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu brun: 1933 überner

Colecția familiei Hübner, Brașov

15. Portret de femeie

Ulei pe pânză, 81,7 x 65 cm

Semnat și datat stânga jos cu roșu: 1933 überner

Colecția familiei Hübner, Brașov

16. Căraușii

Ulei pe pânză, 58,5 x 78 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: 1934 überner

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 1966

17. Madonă

Ulei pe placaj, 66 x 44,7 cm

Semnat și datat dreapta jos cu brun-roșcat: 1935 überner

Colecția familiei Hübner, Brașov

18. Christos în fața crucii

Ulei pe pânză, 115,5 x 81,5 cm

Semnat și datat stânga jos cu brun: 1936 überner

Colecția familiei Hübner, Brașov

19. Triplu autoportret

Ulei pe pânză, 70 x 56 cm

Nesemnat, nedatat (1936)

Colecția familiei Hübner, Brașov

20. Portretul unui muzician

Ulei pe pânză, 82 x 71,5 cm

Semnat și datat jos, central, cu negru: 1936 überner

Colecția familiei Hübner, Brașov

14. Stilleben mit Amaryllis

Öl auf Leinwand, 61 x 50,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Braun: 1933 überner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

15. Frauenbildnis

Öl auf Leinwand, 81,7 x 65 cm

Signiert und datiert links unten mit Rot: 1933 überner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

16. Die Lastenträger

Öl auf Leinwand, 58,5 x 78 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: 1934 überner

Kunstmuseum Kronstadt, Inv.nr. 1966

17. Madonna

Öl auf Sperrplatte, 66 x 44,7 cm

Signiert rechts unten mit Rötlichbraun: 1935 überner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

18. Christus vor dem Kreuz

Öl auf Leinwand, 115,5 x 81,5 cm

Signiert und datiert links unten mit Braun: 1936 überner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

19. Dreifaches Selbstbildnis

Öl auf Leinwand, 70 x 56 cm

Unsigniert, undatiert (1936)

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

20. Bildnis eines Musikers

Öl auf Leinwand, 82 x 71,5 cm

Signiert und datiert Mitte unten mit Schwarz: 1936 überner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

21. Natură statică cu floarea soarelui

Ulei pe pânză, 63,3 x 47,4 cm

Semnat și datat stânga, zgâriat în pastă: 1937 übner

Colecția Ioan Vlad, Brașov

22. Cuptor în Dobrogea

Ulei pe pânză, 61 x 68,5 cm

Semnat și datat stânga jos cu negru: 1938 übner

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 2195

23. Natură statică cu maci

Ulei pe pânză, 79 x 64,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: übner 1939

Colecția familiei Hübner, Brașov

24. Nud cu pernă verde

Ulei pe placaj, 63,5 x 100 cm

Semnat dreapta jos spre centru cu brun: übner,
nedatat (1939)

Colecția familiei Hübner, Brașov

25. Perseu și Andromeda

Ulei pe placaj, 55,3 x 43,8 cm

Semnat și datat stânga jos cu negru: 19 39

Colecția familiei Hübner, Brașov

26. Sărbătoarea lui Honterus

Ulei pe pânză, 179 x 112,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: 1939 übner

Colecția familiei Hübner, Brașov

27. Odihnă la câmp

Ulei pe pânză, 92 x 81,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: 1940 übner

Colecția Depner-Philippi-Wittstock, Brașov

21. Stilleben mit Sonnenblume

Öl auf Leinwand, 63,3 x 47,4 cm

Signiert und datiert links, in die Farbe eingekratzt: 1937 übner

Sammlung Ioan Vlad, Kronstadt

22. Backofen in der Dobrudscha

Öl auf Leinwand, 61 x 68,5 cm

Signiert und datiert links unten mit Schwarz: 1938 übner

Kunstmuseum Kronstadt, Inv. nr. 2195

23. Stilleben mit Mohnblumen

Öl auf Leinwand, 79 x 64,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: übner 1939

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

24. Akt mit grünem Kissen

Öl auf Sperrplatte, 63,5 x 100 cm

Signiert und datiert rechts unten der Mitte zu mit Braun: übner,
undatiert (1939)

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

25. Perseus und Andromeda

Öl auf Sperrplatte, 55,3 x 43,8 cm

Signiert und datiert links unten mit Schwarz: 19 39

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

26. Honterusfest

Öl auf Leinwand, 179 x 112,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: 1939 übner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

27. Mittagsrast

Öl auf Leinwand, 92 x 81,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: 1940 übner

Colecția Depner-Philippi-Wittstock, Kronstadt

28. Femeie cu rochie neagră

Acuarelă pe hârtie maruflată pe carton, 85,5 x 60 cm
Semnat stânga jos cu negru: K. Hübner, nedatat (1950)
Colecția familiei Hübner, Brașov

29. Autoportret în atelier

Ulei pe pânză, 71 x 100 cm
Semnat și datat stânga jos cu brun-roșcat: 1951 *KH*übner
Colecția familiei Hübner, Germania

30. Biserica din Blumăna

Ulei pe carton, 49 x 61 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: KHübner (19)51
Colecția familiei Hübner, Brașov

31. Balerina

Ulei pe carton, 98,5 x 63 cm
Semnat și datat dreapta jos, spre centru, cu brun: 1956 KHübner
Colecția familiei Hübner, Brașov

32. Case din Sighișoara

Ulei pe placaj, 50 x 62,5 cm
Semnat și datat dreapta jos: K. Hübner 1958
Muzeul Național Secuiesc Sfântu-Gheorghe, nr. inv. 304

33. Fabrica de ciment

Ulei pe pânză, 65 x 93 cm
Semnat și datat dreapta jos cu brun-roșcat: K Hübner 1958
Colecția familiei Hübner, Germania

34. Sighișoara

Linogravură, 45 x 32; 39 x 27,3 cm
Nesemnat, nedatat (1964)
Colecția familiei Hübner, Brașov

28. Frau im schwarzen Kleid

Aquarell auf Papier, mit Karton unterlegt, 85,5 x 60 cm
Signiert links unten mit Schwarz: K. Hübner, undatiert (1950)
Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

29. Selbstbildnis im Atelier

Öl auf Leinwand, 71 x 100 cm
Signiert und datiert links unten mit Rötlichbraun: 1951 *KH*übner
Sammlung der Familie Hübner, Deutschland

30. Blumenauer Kirche

Öl auf Karton, 49 x 61 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Schwarz: KHübner (19)51
Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

31. Ballerina

Öl auf Karton, 98,5 x 63 cm
Signiert und datiert rechts unten, der Mitte zu, mit Braun: 1956
KHübner Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

32. Häuser in Schäßburg

Öl auf Sperrplatte, 50 x 62,5 cm
Signiert und datiert rechts unten: K. Hübner 1958
Nationales Szeklermuseum Sankt Georgen, Inv.nr. 304

33. Zementfabrik

Öl auf Leinwand, 65 x 93 cm
Signiert und datiert rechts unten mit Rötlichbraun: K Hübner 1958
Sammlung der Familie Hübner, Deutschland

34. Schäßburg

Linolschnitt, 45 x 32; 39 x 27,3 cm
Unsigniert, undatiert (1964)
Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

35. Familie

Ulei pe PFL, 112 x 80 cm

Semnat dreapta jos cu negru: Hübner, nedatat (1968)

Colecția familiei Hübner, Germania

36. Portret de tânăr

Ulei pe placaj, 68 x 50 cm

Semnat stânga jos cu roșu, în monogramă: , nedatat (1969)

Colecția familiei Hübner, Brașov

37. Natură statică cu cactus

Ulei pe placaj, 62 x 50 cm

Semnat și datat dreapta jos central

cu negru: 1970 übner

Colecția familiei Hübner, Brașov

38. Supernova

Ulei pe pânză, 101 x 70 cm

Semnat și datat stânga jos cu negru: 1970 übner

Colecția familiei Hübner, Germania

39. Cursa de motociclete

Ulei pe pânză, 64,5 x 91,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu albastru: 1971 übner

Colecția familiei Hübner, Brașov

40. Sighișoara – Turnul cu ceas

Ulei pe carton, 66 x 45 cm

Semnat și datat dreapta jos cu roșu: 1977 übner

Colecția familiei Hübner, Brașov

35. Familie

Öl auf Pressspanplatte, 112 x 80 cm

Signiert rechts unten mit Schwarz: Hübner, undatiert (1968)

Sammlung der Familie Hübner, Deutschland

36. Bildnis eines jungen Mannes

Öl auf Sperrplatte, 68 x 50 cm

Signiert links unten mit Rot als Monogramm: , undatiert (1969)

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

37. Stilleben mit Kaktus

Öl auf Sperrplatte, 62 x 50 cm

Signiert und datiert rechts unten mittig

mit Schwarz: 1970 übner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

38. Supernova

Öl auf Leinwand, 101 x 70 cm

Signiert und datiert links unten mit Schwarz: 1970 übner

Sammlung der Familie Hübner, Deutschland

39. Motorradrennen

Öl auf Leinwand, 64,5 x 91,5 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Blau: 1971 übner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

40. Schäßburg – Stundturm

Öl auf Karton, 66 x 45 cm

Signiert und datiert rechts unten mit Rot: 1977 übner

Sammlung der Familie Hübner, Kronstadt

BIBLIOGRAFIE / BIBLIOGRAPHIE

Lucrări generale, dicționare / Grundlagenwerke, Wörterbücher

- Octavian Barbosa, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, București / Bukarest, Editura Meridiane / Meridiane Verlag, 1976.
- Gudrun-Liane Ittu, *Tradiție, modernitate și avangardă în arta plastică a germanilor din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX reflectate în publicații*, București / Bukarest, Editura Academiei Române / Verlag der Rumänischen Akademie, 2008.
- Gudrun-Liane Ittu, *Artiști plastici germani din România. Între tradiție, modernitate și compromis ideologic. Anii 1930-1934*, București / Bukarest, Editura Academiei Române / Verlag der Rumänischen Akademie, 2011.
- Iulia Mesea, *Peisagiști din sudul Transilvaniei între tradițional și modern. Sfârșitul secolului al XVIII-lea – mijlocul secolului al XX-lea*, Sibiu / Hermannstadt, Muzeul Național Brukenthal / Brukenthal Nationalmuseum, 2011.
- Mihai Nadin, *Pictori din Brașov*, București / Bukarest, Editura Meridiane / Meridiane Verlag, 1975.
- Manfred Neureiter (coord. / Hrsg.), *Lexikon der Exlibriskünstler*, Berlin, 2009.
- Amelia Pavel, *Desenul românesc în prima jumătate a secolului XX*, București / Bukarest, Editura Meridiane / Meridiane Verlag, 1984.
- Doina Udrescu, *Arta germană din Transilvania în colecțiile Muzeului Brukenthal din Sibiu / Hermannstadt (1800-1950), vol. I : Pictură, sculptură*, Sibiu / Hermannstadt, Forumul Democrat al Germanilor din România / Das Demokratische Forum der Deutschen in Rumänien, 2003.

Studii / Studien

- Gudrun-Liane Ittu, *Artiști sași în expozițiile bucureștene din perioada interbelică*, în / in *Confluente. Repere europene în arta transilvăneană* (catalog de expoziție / Ausstellungskatalog), Sibiu / Hermannstadt, 2007.
- Gudrun-Liane Ittu, *Mișcarea artistică brașoveană din anii 1949 și 1950 reflectată în paginile cotidianului „Neur Weg”*, în / in „Studia Universitas Babeș-Bolyai – Historia Artium”, 2009, Nr. 1, pp. / S. 79-83.
- Iulia Mesea, *Thinking About Modernity in Southern Transylvania*, în / in „Confluente. Repere europene în arta transilvăneană” (catalog de expoziție / Ausstellungskatalog), Sibiu / Hermannstadt, 2007, pp. / S. 89-100.
- Manfred Wittstock, *Bildende Künstler, Kunsthandwerker und Kunstgewerbler der Siebenbürger Sachsen in der Zwischenkriegszeit und ihre Beziehungen zum Nationalsozialismus*, în / in „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde”, XXIV, 2001, Nr. 2, pp. / S. 236-257.
- Manfred Wittstock, *Von Diktatur zu Diktatur. Künstler und Kunsthandwerker 1944-1948*, în / in „Forschungen zur Volks- und Landeskunde”, XLVIII, 2005, pp. / S. 101-112.

Cataloage de expoziție / Ausstellungskataloge

- *Salonul Oficial Desen Gravură 1929*, București / Bukarest, 1929.
- *Salonul Oficial 1931*, București / Bukarest, 1931.
- *Salonul Oficial Pictură Sculptură 1932*, București / Bukarest, 1932.
- *Salonul Oficial Desen Gravură 1932*, București / Bukarest, 1932.
- *Salonul de Toamnă 1932*, București / Bukarest, Asociația Artiștilor Plastici Români „Curentul artistic” / Vereinigung der rumänischen bildenden Künstler „Curentul artistic”, 1932.
- *Bilder Ausstellung Karl Hubner 1933*, Brașov / Kronstadt, 1933.
- *Kollektiv Ausstellung Karl Hübner Hermannstadt 1935*, Sebastian Hann Verein, Sibiu / Hermannstadt, 1935.
- *Kollektiv Ausstellung Karl Hübner 1935*, Brașov / Kronstadt, 1935.
- *Expoziția de pictură a pictorului brașovean Carol Hübner*, Fundația Dalles / Dalles Stiftung, București / Bukarest, 1935.
- *Expoziția Kiállítás K. Hübner 1937*, Brașov / Kronstadt, 1937.
- *Ausstellung Karl Hübner 1937*, Brașov / Kronstadt, 1937.
- *Expoziția Képkállítás K. Hübner din Brașov / Kronstadt 1937*, Cluj / Klausenburg, 1937.
- *Expoziția de pictură Hübner. Catalog*, Apărarea Patriotică Brașov / Patriotische Wehr Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1945.
- *Expoziția regională de artă plastică*, Sfatul Popular al Regiunii Brașov / Volksrat der Region Kronstadt, Brașov / Kronstadt. 1960.
- *Expoziția de pictură și afiș Hübner Carol Zincovschi Grigore*, Uniunea Artiștilor Plastici din R.P.R. și Fondul Plastic din R.P.R, filiala Brașov / Union der bildenden Künstler der V.R.R. und „Fondul Plastic” der V.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1961.
- *Expoziție retrospectivă Karl Hübner*, Comitetul pentru Cultură și Artă al județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov / Komitee für Kunst und Kultur des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler, Zweigstelle Kronstadt, Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1968.
- *Expoziție de pictură și grafică Karl Hübner*, Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului Harghita, Muzeul Miercurea Ciuc / Komitee für Kunst und Kultur des Kreises Harghita, Szeklerburg Museum, 1969.
- *Salonul de toamnă '70*, Comitetele pentru Artă și Cultură ale Județelor Brașov / Kronstadt și Covasna, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov, Cenaclul Covasna / Komitee für Kunst und Kultur der Kreise Kronstadt und Covasna, Union der bildenden Künstler, Zweigstelle Kronstadt, der Kunstkreis Covasna, Muzeul Județean Brașov / Museum des Landkreises Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1970.
- *Expoziție retrospectivă Karl Hübner*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov / Kronstadt, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler, Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1972.
- *25 de ani de grafică militantă brașoveană*, Brașov / Kronstadt, f.a. / o. A. (1973).
- *Brașovul în arta plastică brașoveană*, Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă, Muzeul Județean Brașov / Kreiskomitee für sozialistische Kultur und Bildung, Museum des Landkreises Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1974.

- *Expoziție de artă plastică. Pictură, grafică, sculptură, artă decorativă*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1974.
- *Expoziție retrospectivă Karl Hübner „Amintiri din Delta Dunării”*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1975.
- *Expoziție de artă plastică*, Uniunea Artiștilor Plastici din R.S. România, filiala Brașov / Union der bildenden Künstler der S.R.Rumänien, Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1975.
- *Istorie și mesaj în arta plastică brașoveană. Expoziție județeană*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici din R.S.R., filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1976.
- *Expoziție Karl Hübner*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici din R.S.R., filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1977.
- *Expoziție județeană de artă plastică. Pictură, grafică, sculptură, artă decorativă*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă a Județului Brașov, Uniunea Artiștilor Plastici din R.S. România, filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.Rumänien, Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1978.
- *Expoziție Karl Hübner*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov / Kronstadt, Uniunea Artiștilor Plastici din R.S.R., filiala Brașov / Komitee für sozialistische Kultur und Bildung des Kreises Kronstadt, Union der bildenden Künstler der S.R.R., Zweigstelle Kronstadt, Brașov / Kronstadt, 1979.
- *Expoziție retrospectivă Karl Hübner pictură – grafică*, Galeria „Brassói Lapok” / „Brassói Lapok” Galerie, Brașov / Kronstadt – decembrie / Dezember 1989.
- *Confluente. Repere europene în arta transilvăneană*, Muzeul Național Brukenthal Sibiu / Brukenthal Museum Hermannstadt, 2007
- *Artiști Brașoveni Uitați 1700-1950*, Muzeul de Artă Brașov / Kunstmuseum Kronstadt, 2008.
- *Arta germană din Transilvania în colecția Muzeului de Artă Brașov / Deutsche Kunst aus Siebenbürgen im Bestand des Kunstmuseums Kronstadt*, Editura Muzeului de Artă Brașov / Verlag des Kunstmuseums Kronstadt, 2011.

Articole, cronici / Beiträge, Kunstchroniken

- *** *Ausstellung Kronstädter Maler*, în / in „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt”, LVII, Nr. 17195, 11 septembrie / September 1930.
- fz, *Hübner Károly Képkállitasa*, în / in „Brassói Lapok”, XXIX, Nr. 74, 31 martie / März 1933.
- *** *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în / in *Kronstädter Zeitung*”, XCVII, Nr. 75, 1 aprilie / April 1933.
- *** *Notă, „Arta și omul”*, I, septembrie / September 1933, Nr. 3, p. 41.
- dt., *Kollektiv-Ausstellung Karl Hübner*, în / in „Kronstädter Zeitung”, XCIX, Nr. 73, 28 martie / März 1935.

- V. Kl., *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în / in „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt”, LXII, Nr. 18731, 26 septembrie / September 1935.
- *** *Kollektivausstellung Karl Hübner im Eislaufpavillon*, în / in „Deutsche Tageszeitung”, II, Nr. 293, 27 septembrie / September 1935.
- *** *Az európai nevetességű Bruckenthal muzeum képet vásárolt Hübner Károlytól. Brassói festőművész sikere Nagyszeben*, în / in „Brassói Napló”, 7 octombrie / Oktober 1935.
- *** *Hübner Károly sikere Nagyszeben*, în / in „Brassói Lapok”, 14 octombrie / Oktober 1935.
- r, *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în / in „Die Neue Zeitung”, 28 septembrie / September 1935.
- V. Kl., *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în / in „Kronstädter Zeitung”, XCIX, Nr. 241, 20 octombrie / Oktober 1935.
- -ly., *Igy indult magasravezető útjára egy brasovi festőművész. Hübner Károly brasoyi és Sibiu / Hermannstadt sikerei után a fővárosba és Budapestre készül*, în / in „Brassói Napló”, 1936.
- *** *Zur Gemäldeausstellung Karl Hübners*, în / in „Bukarester Tageblatt”, 14 mai / Mai 1936.
- E. G. Ott, *Gemäldeausstellungen: Hübner*, în / in „Bukarester Post”, 23 mai / Mai 1936.
- D. Karnabatt, *Arta picturului Hubner (Sala „Dalles”)*, în / in „Curentul”, Nr. 2984, 25 mai / Mai 1936.
- prof. G. Oprescu, *Alte expoziții din luna Mai*, în / in „Curentul”, Nr. 2985, 26 mai / Mai 1936.
- B. H. Lepetre, *Les Expositions Dărăscu, Hübner, Jiquidî*, în / in „L'Indépendance roumaine / Maine”, LXI, Nr. 18365, 27 mai / Mai 1936.
- Al. Berteau, *Expozițiile dela Fundația Dalles*, în / in „Porunca Vremii”, 28 mai / Mai 1936.
- Arthur Steiger, *Zur Ausstellung Karl Hübners*, în / in „Bukarester Tageblatt”, 31 mai / Mai 1936.
- Eugène Cernatesco, *A travers les expositions*, în / in „Le Moment”, 31 mai / Mai 1936.
- H. Blazian, *Plastica*, în / in „Adeverul Literar și Artistic”, XV, 7 iunie / Juni 1936.
- *** *Auszüge aus Kritiken von der Bukarester Ausstellung Karl Hübner*, în / in „Kronstädter Zeitung”, C, Nr. 142, 24 iunie / Juni 1936.
- V. Beneș, *Expoziția de pictură K. Hübner*, în / in „Gând Românesc”, V, februarie-martie / März, 1937.
- V. Beneș, *K. Hübner (Sala de Sticlă a Prefecturii)*, în / in „Patria”, 28 martie / März 1937.
- Radu Stanca, *Expoziția K. Hübner*, în / in „Națiunea Română”, 28 martie / Februar-März 1937.
- Salamon László, *Hübner Károly tárlata*, în / in „Új Kelet”, 25 martie / März 1937.
- Pleșa C., *Hübner festőművész kiállítása*, în / in „Jdestet”, 26 martie / März 1937.
- Kováts József, *Transsylvaniai német festő kiállítása*, în / in „Keleti Újság”, 1 aprilie / April 1937.
- W., *Hübner Károly Kéпкиállítása*, în / in „Jdestet”, 2 aprilie / April 1937.
- O. E., *Hübner Károly Kéпкиállítása*, în / in „Ellenzék”, 9 aprilie / April 1937.
- *** *Vita a kritikussal*, în / in „Keleti Újság”, 8 aprilie / April 1937.
- Kováts József, *Hübner Károly Kéпкиállítása*, în / in „Pásztortűz”, 15 aprilie / April 1937.
- Fr. v. Killyen, *Eröffnung der Ersten Gesamtschau deutscher Künstler in Rumänien*, în / in „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt”, LXIV, Nr. 19212, 9 mai / Mai 1937.
- Vásárhely Z. Emil, *K. Hübner Kiállítása*, în / in „Erdélyi Helikon”, mai / Mai 1937.
- *** *Gemäldeausstellung Karl Hübner*, în / in „Deutsche Tageszeitung”, 26 octombrie / Oktober 1937.
- Fr. V. Killyen, *Ausstellung Karl Hübner*, în / in „Kronstädter Zeitung”, CI, Nr. 248, 4 noiembrie / November 1937.
- Ernst Waliher, *Gemäldeausstellung Karl Hübner in Kronstadt*, în / in „Deutsche Tageszeitung”, IV, Nr. 916, 10 noiembrie / November 1937.

- Dr. O. E., *Kunstaussstellung der deutschen bildenden Künstler Kronstadts*, în / in „Kronstädter Zeitung”, CII, Nr. 291, 4 noiembrie / November 1938.
- Herman Roth, *Kunst: Die zweite Gesamtschau deutscher Künstler Rumäniens*, în / in „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt”, CXV, Nr. 19664, 10 noiembrie / November 1938.
- Dr. O. Richter, *Ausstellung der Kronstädter Künstler*, în / in „Kronstädter Zeitung”, CVII, Nr. 262, 10 noiembrie / November 1943.
- Martha Kimm, *Zur ausstellung der Künstler unserer Volksgruppe in Hermannstadt*, în / in „Kronstädter Zeitung”, CVII, Nr. 305, 31 decembrie / Dezember 1943.
- *** *Expoziție*, în / in „Drum Nou”, II, Nr. 351, 11 noiembrie / November 1945.
- Radu Teculescu, *Vernisajul expoziției de pictură 1947*, în / in „Drum Nou”, IV, Nr. 939, 5 noiembrie / November 1947.
- Leria Costan, *Plastica brașoveană*, în / in „Drum Nou”, V, Nr. 1226, 18 octombrie / Oktober 1948.
- Leria Costan, *Expoziția de pictură*, în / in „Drum Nou”, VI, Nr. 1334, 27 februarie / Februar 1949.
- Gr. Chirițescu, *Artiștii plastici brașoveni se pregătesc pentru expoziția dela 20 noiembrie*, în / in „Drum Nou”, VI, Nr. 1553, 16 noiembrie / November 1949.
- L. C. (Leria Costan), *Pe marginea expoziției anuale de pictură și sculptură din Brașov*, în / in „Drum Nou”, VI, Nr. 1563, 27 noiembrie / November 1949.
- F. Bulhardt, *Kronstädter Künstler setzen den Sowjethelden ein würdiges Denkmal*, în / in „Neuer Weg”, Nr. 154, 12 septembrie / September 1949.
- *** *Ein originelles Geburtstagsgeschenk für J. W. Stalin* în / in „Neuer Weg”, I, Nr. 237, 19 decembrie / Dezember 1949.
- Werner Kroner, *Kronstädter Maler Erhalten neue Staatsaufträge*, în / in „Neuer Weg”, II, Nr. 268, 19 ianuarie / Januar 1950.
- Hilda Escher, *Besuch bei Karl Hübner*, în / in „Neuer Weg”, II, Nr. 419, 30 iulie / Juli 1950.
- L. K., *Ein Künstler - Kandidat für den Volksrat*, în / in „Neuer Weg”, II, Nr. 519, 27 noiembrie / November 1950.
- M. Mârza, *Pe marginea expoziției de artă plastică din orașul Stalin*, în / in „Drum Nou”, VIII, Nr. 1896, 4 ianuarie / Januar 1951.
- Sanda Plugaru, *Progrese noi în arta plastică din regiunea Stalin*, în / in „Drum Nou”, X, Nr. 2776, 13 noiembrie / November 1953.
- Mihai Constantinescu, *Un eveniment artistic însemnat, „Expoziția regională de pictură și sculptură 1954”*, în / in „Drum Nou”, XI, Nr. 3083, 11 noiembrie / November 1954.
- S. I. Andon, *Cîteva cuvinte despre muzeu și cîteva aprecieri asupra expoziției de artă plastică*, în / in „Drum Nou”, XIII, Nr. 3466, 5 februarie / Februar 1956.
- Catz Iozefina, *Mesajul patriotic al artiștilor plastici din regiunea noastră*, în / in „Drum Nou”, XIII, Nr. 3655, 22 august / August 1956.
- Ștefan Mironescu, *În preajma deschiderii Expoziției Regionale de Artă Plastică*, în / in „Drum Nou”, XIII, 3689, 26 octombrie / Oktober 1956.
- Maxim Cosma, *Originalitate și diversitate. Expoziția originală din orașul Stalin*, în / in „Contemporanul”, VI, Nr. 530, 30 noiembrie / November 1956.
- N. Podeanu, *Expoziția regională de artă plastică – 1956*, în / in „Drum Nou”, XIII, Nr. 3725, 7 decembrie / Dezember 1956.

- Al. Arșinca, *Expoziția anuală plastică regională*, în / in „Drum Nou”, XIV, Nr. 4046, 20 decembrie / Dezember 1957.
- Liesl Hirth, *Stil ist Sache des Inhalts. In der Kronstädter Regionsausstellung der bildenden Künste notiert*, în / in „Neuer Weg”, XII, Nr. 3636, 6 ianuarie / Januar 1961.
- Sandu Plugaru, *La expoziția regională de artă plastică*, în / in „Drum Nou”, XVIII, Nr. 4987, 8 ianuarie / Januar 1961.
- Hans Schuller, *Suche nach dem Wahren. Am Rande der Regionsausstellung bildender Künstler*, în / in „Volkszeitung”, V, Nr. 191, 12 ianuarie / Januar 1961.
- b. z., *Művészi tanúvallomás*, în / in „Utunk”, XVI, Nr. 15(650), 14 aprilie / April 1961.
- Mircea Băltescu, *Cunoașterea vieții și creația artiștilor plastici*, în / in „Drum Nou”, XIX, Nr. 5303, 14 ianuarie / Januar 1962.
- Hans Schuller, *Erlebte und gestaltete Wirklichkeit. Am Rande der Regionsausstellung bildender Kunst 1963*, în / in „Volkszeitung”, VII, Nr. 388, 12 decembrie / Dezember 1963.
- N. Stoe, *Însemnări de la expoziția regională de artă plastică. I. Pictura și sculptura*, în / in „Drum Nou”, XXIV, Nr. 7144, 22 decembrie / Dezember 1967.
- Horia Harșia, *Sub semnul bucuriei de a trăi*, în / in „Astra. Lunar politic-social-cultural”, II, Nr. 12(19), decembrie / Dezember 1967.
- Vladimir U. (Udrescu), *Retrospectiva Karl Hübner. Resorturi picturale*, în / in „Drum Nou”, XXIV, Nr. 7338, 7 august / August 1968.
- Lénart Zsuzsa, *Hübner Károly gyűjteméyes kiállítása*, în / in „Uj Idő”, VI, Nr. 289, 8 august / August 1968.
- Gert Fabritius, *Vielseitigkeit und Arbeitsfreude. Zur Retrospektive Karl Hübner*, în / in „Neuer Weg”, XX, Nr. 5992, 9 august / August 1968.
- Heidemarie Gusbeth, *De omnibus aliquid. Zur Ausstellung des Kronstädter Malers Karl Hübner*, în / in „Karpaten Rundschau”, I, Nr. 25, 9 august / August 1968.
- Ilse Schumann, *Die Gedenkenwelt eines Dichters. Zur Retrospektivausstellung Karl Hübners in Kronstädter Art-Saal*, în / in „Neue Literatur”, Nr. 9, septembrie / September 1968.
- V. Emil, *Karl Hübner*, în / in „Informația Harghitei”, 7 iunie / Juni 1969.
- Dinu VasIU, *Retrospectiva Karl Hübner*, în / in „Drum Nou”, XXIX, Nr. 8630, 8 octombrie / Oktober 1972.
- Éva Lendvay, *Karl Hübner gyűjteméyes kiállítása*, în / in „Brassói Lapok”, IV, Nr. 518(42), 14 octombrie / Oktober 1972.
- Dinu VasIU, *Expoziția „25 de ani de grafică militantă brașoveană”*, în / in „Drum Nou”, XXIX, Nr. 8674, 29 noiembrie / November 1972.
- *** *Retrospectiva Karl Hübner*, în / in „Astra. Lunar politic-social-cultural”, VII, Nr. 78, noiembrie / November 1972.
- H. Anger, *Bilder bieten sich an. Zu Karl Hübners Ausstellung*, în / in „Karpaten Rundschau”, XLI, Nr. 41(1069), 13 octombrie / Oktober 1972.
- H. Bielz, *Efreulich einheitlich. Karl Hübner stellt in Zinnenstadt aus*, în / in „Karpaten Rundschau”, VIII(XIX), Nr. 1215, 1 august / August 1975.
- Ermil Rădulescu, *Știința echilibrului*, în / in „Drum Nou”, XXXII, Nr. 9501, 3 august / August 1975.
- Ermil Rădulescu, *Pledoarie pentru frumusețe morală*, în / in „Drum Nou”, XXXIV, Nr. 10141, 28 august / August 1977.

- *** *Karl Hübner wird 75 Jahre alt*, în / in „Neuer Weg”, 24 decembrie / Dezember 1977.
- *Notă*, în / in „Karpaten Rundschau”, XIV(XXXV), 13 februarie / Februar 1981.
- R. L., *Ein Leben für die Kunst. Karl Hübner und seine 1000 Bildwerke*, în / in „Volk und Kultur”, XXXIII, februarie / Februar 1981.
- K.N.K., *Karl Hübner-emplékiállítás*, în / in „Brassói Lapok”, XXI, 1411(50), 15 decembrie / Dezember 1989.
- Horst Anger, *Spontanere Seite entdecken. Skizzenblätter von Karl Hübner in der „Brassói Lapok” – Galerie*, în / in „Karpaten Rundschau”, XXII (XXXIII), Nr. 50 (2013), 15 decembrie / Dezember 1989.
- Claus Stephani, *„Ich bin diesen Weg gegangen”. Gedanken zu Karl Hübners 90. Geburtstag*, în / in „Siebenbürgische Zeitung”, decembrie / Dezember 1992.
- Hans Bergel, *Maler und Grafiker Karl Hübner vor 100 Jahren geboren*, în / in „Siebenbürgische Zeitung”, 14 noiembrie / November 2002.

Reproduceri / Reproduktionen

Cetatea Turnu-Roșu, în / in „Erdélyi Turista”, Nr. 3-4, Brassó-Brașov / Kronstadt, 20 decembrie / Dezember 1929.

Mori pe malul Oltului, în / in „Erdélyi Turista”, Nr. 3-4, Brassó-Brașov / Kronstadt, 20 decembrie / Dezember 1929.

Leda, „Arta și omul”, I, septembrie / September 1933, Nr. 3, coperta / Umschlag, p. / S. 40.

Cerșetoare, „Arta și omul”, I, septembrie / September 1933, Nr. 3, p. 41.

Autoportret, „Adeverul Literar și Artistic”, XV, 7 iunie / Juni 1936.

La secerat, „Adeverul Literar și Artistic”, XV, 7 iunie / Juni 1936.

Proba oțelului (Turnătorii uzinei de tractoare), „Drum Nou”, XIII, Nr. 3655, 22 august / August 1956; „Contemporanul”, Nr. 530, VI, 30 noiembrie / November 1956.

Pe șantierul noului teatru din Orașul Stalin, „Drum Nou”, XVI, Nr. 4543, 2 august / August 1959.

Din „Război și pace”, „Volkszeitung”, III, Nr. 120, 10 septembrie / September 1959.

Colț pitoresc din Sighișoara, „Drum Nou”, XVII, Nr. 4730, 11 martie / März 1960.

Atelierul de foc, „Drum Nou”, XVIII, Nr. 5066, 9 aprilie / April 1961.

„1 Mai / Mai”, „Drum Nou”, XVIII, Nr. 5078, 23 aprilie / April 1961.

Colectiviștii, „Drum Nou”, XVIII, Nr. 5155, 23 iulie / Juli 1961.

Electricieni, „Drum Nou”, XIX, Nr. 5506, 9 septembrie / September 1962; XXIX, Nr. 8674, 29 noiembrie / November 1972.

Șomaj, „Utunk”, XVI, Nr. 15(650), 14 aprilie / April 1961.

Întrecere socialistă, „Utunk”, XVI, Nr. 15(650), 14 aprilie / April 1961.

Concert simfonic, „Drum Nou”, XXIV, Nr. 7338, 7 august / August 1968.

Familia, „Informația Harghitei”, 7 iunie / Juni 1969.

Strângerea fânului, „Neuer Weg”, XXII, Nr. 6575, 26 iunie / Juni 1970.

Biertan, „Neuer Weg”, XXII, Nr. 6614, 5 august / August 1970.

Stelele României (Rafinăria Brazi), „Astra. Lunar politic-social-cultural”, VII, Nr. 78, mai / Mai 1972.

Autoportret, „Brassói Lapok”, IV, Nr. 518(42), 14 octombrie / Oktober 1972.
Familia (1930), „Karpaten Rundchau”, XLI, Nr. 41(1069), 13 octombrie / Oktober 1972.
Înainte de furtună, „Karpaten Rundchau”, XLI, Nr. 41(1069), 13 octombrie / Oktober 1972.
Cuptor în Dobrogea, „Brassói Lapok”, IV, Nr. 518(42), 14 octombrie / Oktober 1972;
„Drum Nou”, Nr. 8641, 21 octombrie / Oktober 1972.
Amforă, „Brassói Lapok”, IV, Nr. 518(42), 14 octombrie / Oktober 1972.
Movila studenților, „Karpaten Rundchau”, XLI, Nr. 42(1070), 20 octombrie / Oktober 1972.
Pescarul de heringi, „Karpaten Rundchau”, VIII(XIX), Nr. 1215, 1 august / August 1975
Atac la poartă, „Drum Nou”, XXXIV, Nr. 10141, 28 august / August 1977.
Lângă fabrică, Amelia Pavel, *Desenul românesc în prima jumătate a secolului XX*, București / Bukarest, Editura Meridiane / Meridiane Verlag, 1984.
Gustav Kollár, Autoportret, Stavru Tarasov, „Brassói Lapok”, XXI, 1411(50), 15 decembrie / Dezember 1989.
Poarta fortăreței de pe dealul Cetățuiei din Brașov, Biserica-cetate din Bratei, După ziduri, La Graft, în / in „Kronstädter Zeitung”, 28 aprilie / April 1995.

Scrieri proprii / Eigenen Schriften

- *Két hétfő csónakon az Olton és a Dunán (Egy vadevezős feljegyzései.)*, în / in „Erdélyi Turista”, Nr. 3-4, Brassó-Brașov / Kronstadt, 20 decembrie / Dezember 1929, pp. / S. 16-19.

CRONOLOGIE

1902 - La 24 decembrie se naște la Sighișoara, Karl Hübner, fiul lui Richard Hübner, funcționar financiar, și al Rosei (n. Honigberg), profesoară de muzică.

1906 - Familia se stabilește la Brașov.

1909 - Încetează din viață tatăl artistului.

1908-1916 - Urmează școala primară și gimnaziul la Brașov și, pentru un timp, la Carei. Începe să deseneze după natură.

1916-1919 – Urmează cursurile Școlii Superioare Comerciale din Brașov. Începe să studieze desenul cu unchiul său, Emil Honigberger.

1920 - Promovează examenul de bacalaureat.

1920-1922 - Practică mai multe meserii pentru a-și susține financiar familia. Absolvă prin corespondență „Cursul de desen și pictură” al artiștilor berlinezi Albert Knab și Karl Matthies.

1922-1924 - Efectuează serviciul militar. Urmează Școala de ofițeri, devenind locotent în rezervă.

1924-1925 - Lucrează ca funcționar la Mediaș.

1926-1927 - La invitația mătușii sale, Selma Erler-Honigberger, petrece un an de studiu la Berlin. Studiază pictura cu Ernst Honigberger, Bató József, Erich Wolfsfeld și Eugene Spiro.

1927-1930 - Studiază la Școala de Arte Frumoase din București cu profesorii Gavril Popescu, Camil Ressu (pictură) și Costin Petrescu (pictură monumentală). Obține diplomă de absolvire.

1929 - Expune gravura *Frământare* la Salonul Oficial de Desen și Gravură.

1930-1932 - Obține o bursă care-i permite să-și continue studiile la București. Deține un atelier propriu.

1931 - Expune la Salonul Oficial și la Salonul de Desen și Gravură.

1932 - Expune la Salonul Oficial, Salonul de Toamnă - organizat de Asociația Artiștilor Plastici Români „Curentul artistic” și la Salonul Oficial de Desen și Gravură. Spre sfârșitul anului revine la Brașov.

1933 - În martie deschide la Brașov prima sa expoziție personală (Reduta, Sala Albastră).

ZEITTADEL

1902 - Karl Hübner wird am 24. Dezember in Schäßburg geboren, als Sohn des Finanzbeamten Richard Hübner und der Rosa, geb. Honigberger, Musiklehrerin.

1906 - Die Familie lässt sich in Kronstadt nieder.

1909 - Der Vater des Künstlers verstirbt.

1908-1916 - Besucht die Grundschule und das Gymnasium in Kronstadt (letzteres für kurze Zeit auch in Großkarol). Beginnt nach der Natur zu zeichnen.

1916-1919 - Besucht die Höhere Handelsschule in Kronstadt und beginnt unter Anleitung seines Onkels Emil Honigberger zu zeichnen.

1920 - Besteht das Bakkalaureat (die Reifeprüfung).

1920-1922 - Er übt mehrere Berufe aus um seine Familie finanziell zu unterstützen. Absolviert durch Korrespondenz den „Unterrichts-Kursus im Zeichnen und Malen“ der Berliner Künstler Albert Knab und Karl Matthies.

1922-1924 - Leistet den Militärdienst. Besucht die Offiziersschule und wird Leutnant der Reserve.

1924-1925 - Arbeitet als Beamter in Mediasch.

1926-1927 - Auf Einladung seiner Tante, Selma Erler-Honigberger, verbringt er ein Studienjahr in Berlin. Wird von Ernst Honigberger, Bató József, Erich Wolfsfeld und Eugene Spiro in Malerei unterrichtet.

1927-1930 - Studiert an der Schule der schönen Künste in Bukarest bei den Professoren Gavril Popescu, Camil Ressu (Malerei) und Costin Petrescu (monumentale Malerei). Erhält das Abschlussdiplom.

1929 - Stellt den Linolschnitt *Unruhe* im Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik aus.

1930-1932 - Erhält ein Stipendium, das ihm erlaubt, seine Studien in Bukarest fortzusetzen. Führt ein eigenes Atelier.

1931 - Stellt im Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik aus.

1932 - Stellt im Offiziellen Salon, im Herbstsalon – von der Vereinigung der rumänischen bildenden Künstler „Curentul artistic“ veranstaltet, und im Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik aus. Kehrt gegen Jahresende nach Kronstadt zurück.

1935 - Organizează expoziții personale la Brașov și la Sibiu (Pavilionul de Patinaj - expoziție organizată sub egida Asociației Sebastian Hann). Lucrarea „Sfântul Sebastian” este achiziționată de Muzeul Brukenthal.

1936 - Expoziție personală la București (Sala Dalles).

1937 - Expoziții personale la Brașov (Reduta, Sala Albă) și Cluj (Sala de Sticlă a Palatului Prefecturii). Se numără printre membrii fondatori ai „Asociației Artiștilor Germani din România Mare” (*Gemeinschaft deutscher Künstler in Großrumänien*).

1937-1938 - Participă la expozițiile „Asociației Artiștilor Germani din România Mare”.

1938 - Participă la Salonul Oficial de Desen și Gravură.

1940-1944 - Servește în armata română ca locotenent, fiind concentrat în majoritatea timpului în Delta Dunării. Realizează numeroase schițe înfățișând peisajul din Deltă și viața lipovenilor.

1943-1944 - Participă la Expoziția Artiștilor Germani din România (Brașov, Sibiu, Berlin, Viena, Stuttgart, Salzburg, Diedenhofen, Saarbrücken, Breslau).

1945 - Expoziție personală la Brașov (sediul Apărării Patriotice). Se numără printre membrii fondatori ai Sindicatului Mixt Artiști Instrumentiști și Artiști Plastici din Brașov.

1946-1978 - Participări constante la expozițiile colective organizate la Brașov.

1951 - Devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici, filiala Brașov. Timp de 12 de ani face parte din comitetul de conducere.

1953 -1954 - Participări la Expoziția Anuală de Stat din București.

1958 - Se căsătorește cu Erika Barth.

1959 - Expoziție personală la Brașov (Fondul Plastic).

1961 - Expoziție personală împreună cu pictorul Grigore Zincovschi la Brașov (Uzinele de Tractoare „Ernst Thälmann” și Hărman (gospodăria colectivă).

1968 - Expoziție retrospectivă la Brașov (Sala „Arta”).

1969 - Expoziție personală la Miercurea-Ciuc (în sălile muzeului).

1970 - Realizează împreună cu Eftimie Modâlcă și Karl Teutsch o amplă compoziție decorativă din metal pentru Casa de Cultură din Făgăraș.

1933 - Eröffnet im März in Kronstadt die erste Einzelausstellung (Redoute, Blauer Saal).

1935 - Veranstaltet eigene Ausstellungen in Kronstadt und Hermannstadt (Eislaufpavillon –vom Sebastian-Hann Verein organisierte Ausstellung). Das Werk „Der heilige Sebastian“ wird vom Brukenthal Museum angekauft.

1936 - Einzelausstellung in Bukarest (Dalles-Saal).

1937 - Eigene Einzelausstellung in Kronstadt (Redoute, Weißer Saal) und Klausenburg (Glas-Saal des Präfekturpalais'). Gehört zu den Gründungsmitgliedern der „Gemeinschaft deutscher Künstler in Großrumänien“.

1937-1938 - Nimmt an den Ausstellungen der „Gemeinschaft deutscher Künstler in Großrumänien“ teil.

1938 - Teilnahme am Offiziellen Salon für Zeichnung und Grafik.

1940-1944 - Dient in der rumänischen Armee als Leutnant und ist die meiste Zeit im Donaudelta stationiert. Fertigt zahlreiche Skizzen an, die die Landschaft des Deltas und das Leben der Lipovener darstellen.

1943-1944 - Teilnahme an der Ausstellung deutscher Künstler aus Rumänien (Kronstadt, Hermannstadt, Berlin, Wien, Stuttgart, Salzburg, Diedenhofen, Saarbrücken, Breslau).

1945 - Einzelausstellung in Kronstadt (Sitz der Patriotischen Wehr). Gehört zu den Gründungsmitgliedern der Gemischten Gewerkschaft der Instrumental- und bildenden Künstler aus Kronstadt.

1946-1978 - Regelmäßige Teilnahme an kollektiven Ausstellungen in Kronstadt.

1951 - Wird Mitglied der Union der bildenden Künstler, Zweigstelle Kronstadt. Ist 12 Jahre lang Vorstandsmitglied.

1953-1954 - Teilnahme an der Jährlichen Staatsausstellung in Bukarest.

1958 - Heiratet Erika Barth.

1959 - Einzelausstellung in Kronstadt (Verkaufs- und Ausstellungsraum für Kunst und künstlerisches Zubehör).

1961 - Zusammen mit dem Maler Grigore Zinovschi eigene Ausstellung in Kronstadt (Ernst-Thälmann Traktorenwerke) und Honigberg (kollektive Wirtschaft).

1968 - Retrospektive in Kronstadt (Arta-Saal).

1969 - Einzelausstellung in Szeklerburg (in den Museumsräumen).

1970 - Schafft zusammen mit Eftimie Modălcă und Karl Teutsch eine große dekorative Komposition aus Metall für das Kulturhaus in Fogarasch.

1972 - Expoziție retrospectivă la Brașov (Sala „Arta”). Expune la Rupea (jud. Brașov).

1975 - Expoziția personală „Amintiri din Delta Dunării” la Brașov (Sala „Victoria”). Realizează împreună cu Kaspar Teutsch și Alexandrina Gheție o compoziție decorativă pentru Casa de Știință și Tehnică a Tineretului Brașov.

1977 - Expoziție personală împreună cu graficianul Constantin Cazacu la Brașov (Galeriile Victoria).

1979 - Expoziție personală la Brașov (Sala „Arta”).

1981 - Încetează din viață la 8 februarie.

1989 - Expoziție retrospectivă la Brașov (Galeria „Brassói Lapok”).

2007 - Lucrarea „Sfântul Sebastian” figurează în expoziția „Confluențe. Repere europene în arta transilvăneană”, Muzeul Național Brukenthal Sibiu.

2008 - Lucrările „Sfântul Sebastian” și „Triplu autoportret” figurează în expoziția „Artiști Brașoveni Uitați”, Muzeul de Artă Brașov.

2011 - Lucrarea „Cărăușii” figurează în expoziția „Arta germană din Transilvania în colecția Muzeului de Artă Brașov”.

2012 - Expoziție retrospectivă la Muzeul de Artă Brașov.

1972 - Retrospektive in Kronstadt (Arta-Saal). Stellt in Repts aus (Landkreis Kronstadt).

1975 - Einzelausstellung „Erinnerungen aus dem Donaudelta“ in Kronstadt (Victoria-Saal). Schafft zusammen mit Kaspar Teutsch und Alexandrina Ghețje eine dekorative Komposition für das „Jugendhaus für Wissenschaft und Technik“.

1977 - Zusammen mit dem Grafiker Constantin Cazacu eigene Ausstellung in Kronstadt (Victoria Galerien).

1979 - Einzelausstellung in Kronstadt (Arta-Saal).

1981 - Stirbt am 8. Februar.

1989 - Retrospektive in Kronstadt (Brassói-Lapok Galerie).

2007 - Das Bild „Der heilige Sebastian“ figuriert in der Ausstellung „Konfluenzen. Europäische Bezüge in der Siebenbürgischen Kunst“, Brukenthal Nationalmuseum Hermannstadt.

2008 - Die Werke „Der heilige Sebastian“ und „Dreifaches Selbstbildnis“ figurieren in der Ausstellung „Vergessene Kronstädter Künstler 1700-1950“, Kunstmuseum Kronstadt.

2011 - Das Werk „Die Lastenträger“ figuriert in der Ausstellung „Deutsche Kunst aus Siebenbürgen im Bestand des Kunstmuseums Kronstadt“.

2012 - Retrospektive im Kunstmuseum Kronstadt.

MUZEUL DE ARTĂ BRAȘOV | 2012

ISBN 978-606-93303-0-2